Małżeństwo i związki rodzinne

Podręcznik dla nauczyciela

Małżeństwo i związki rodzinne

Podręcznik dla nauczyciela

Wydane przez
Kościół Jezusa Chrystusa Świętych w Dniach Ostatnich
Salt Lake City, Utah

Komentarze i sugestie

Będziemy wdzięczni za Wasze komentarze i sugestie na temat tego podręcznika. Prosimy o przesłanie ich na adres:

Curriculum Planning
50 East North Temple Street, Floor 24
Salt Lake City, UT 84150-3200
USA

E-mail: cur-development@ldschurch.org

Prosimy o podanie imienia i nazwiska, adresu, nazwy okręgu i palika. Prosimy o upewnienie się, że został podany tytuł tego podręcznika. Następnie prosimy o zamieszczenie komentarzy i sugestii na temat zalet podręcznika oraz obszarów wymagających ewentualnej poprawy.

© 2000 by Intellectual Reserve, Inc.
Wszelkie prawa zastrzeżone
Printed in Germany

Zatwierdzenie wersji angielskiej: 8/97
Zatwierdzenie do tłumaczenia: 8/97
Tłumaczenie z: *Marriage and Family Relations: Instructor's Manual*
Polish

Uwagi ogólne

W jaki sposób należy korzystać z kursu „Małżeństwo i związki rodzinne”?

Ten kurs ma na celu pomaganie członkom Kościoła we wzmacnianiu małżeństw i rodzin oraz w odnajdywaniu radości w ich związkach rodzinnych. Rada biskupia lub prezydium gminy są odpowiedzialne za dopilnowanie, żeby kurs został przeprowadzony w sposób efektywny.

Ponieważ członkowie Kościoła mają różne potrzeby i różne są ich sytuacje rodzinne, kurs jest podzielony na dwie części. Część A, „Wzmacnianie małżeństw”, jest szczególnie pomocna dla par małżeńskich oraz członków przygotowujących się do zawarcia małżeństwa. Część B, „Wzmacnianie rodzin jest obowiązkiem rodziców”, pomaga rodzicom i dziadkom w wysiłkach związanych z „[napominaniem] i [wychowywaniem dzieci] w karności, dla Pana” (List do Efezjan 6:4). Członkowie biorący udział w kursie powinni rozumieć, że mają możliwość wyboru rodzaju kursu zgodnie ze swoimi indywidualnymi potrzebami. Na przykład, para małżeńska bez dzieci może chcieć uczestniczyć w części A, ale nie w części B. Samotny rodzic może zdecydować się na uczestnictwo tylko w lekcjach z części B.

Przywódcy okręgu i gminy mogą modyfikować sposób wykorzystania kursu, zgodnie z podszeptami Ducha i potrzebami poszczególnych członków. Powinni rozważyć następujące pomysły:

- Rady biskupie i prezydia gmin mogą zaplanować kurs jako zajęcia w ramach Szkoły Niedzielnej. Zgodnie z kierownictwem Ducha, przywódcy mogą zaprosić do uczestnictwa konkretnych członków.
- Przywódcy grup wyższych kapłanów, prezydia kworów starszych i prezydia Stowarzyszenia Pomocy mogą wykorzystać pojedyncze lekcje na zajęciach w pierwszą niedzielę każdego miesiąca. Jeśli jest to właściwe, mogą korzystać z lekcji na ogniskach oraz gdy mają sposobność, aby nauczać w dni powszednie lub soboty.
- Rady biskupie i prezydia gmin mogą wykorzystać pojedyncze lekcje na połączonych spotkaniach Kapłaństwa Melchizedeka i Stowarzyszenia Pomocy w piąte niedziele miesiąca. Mogą również używać lekcji na ogniskach dla młodych mężczyzn i kobiet.
- Doradcy Kapłaństwa Aarona i Młodych Kobiet mogą używać podręcznika jako źródła pomysłów na Wspólne Zajęcia. Mogą używać lekcji do nauczania młodych mężczyzn i kobiet razem lub w ich poszczególnych organizacjach.
- Kurs może być przedmiotem samodzielnego studiowania osobistego lub w parach.

Kto powinien otrzymać materiały na ten kurs?

Każdy z wymienionych poniżej członków okręgu lub gminy powinien otrzymać po jednym egzemplarzu książek: *Małżeństwo i związki rodzinne: Podręcznik dla nauczyciela* i *Małżeństwo i związki rodzinne: Podręcznik do studiowania dla uczestnika kursu*:

Biskup lub prezydent gminy
Przywódca grupy wyższych kapłanów
Prezydent kworum starszych
Prezydent Młodych Mężczyzn
Prezydent Stowarzyszenia Pomocy
Prezydent Młodych Kobiet
Nauczyciel kursu „Małżeństwo i związki rodzinne”

Każdy uczestnik kursu powinien otrzymać egzemplarz przewodnika do studiowania.

Spis treści

Uwagi ogólne . . . . . **III**

„Rodzina: Proklamacja dla świata” . . . . . **VIII**

Wprowadzenie . . . . . **IX**
Cel kursu IX
Obowiązki nauczyciela IX
Radzenie sobie z poważnymi problemami rodzinnymi XII
Materiały, z których powinieneś korzystać XII
Dodatkowe źródła XII

CZĘŚĆ A: WZMACNIANIE MAŁŻEŃSTW

1. „Rodzina zajmuje centralne miejsce w planie Stworzyciela” **3**
Prorocy w dniach ostatnich głoszą wieczną ważność małżeństwa i rodziny 3
Małżeństwo na wieczność może przynosić radość i wspaniałe błogosławieństwa w tym życiu i przez całą wieczność 4
Kurs „Małżeństwo i związki rodzinne” ma na celu pomaganie nam w odnajdywaniu radości w związkach rodzinnych 6
Nasze domy mogą być „namiastką nieba”, jeśli będziemy budować „na opoce, którą jest nasz Odkupiciel” 7

2. Rozwijanie jedności w małżeństwie **9**
Pan nakazał mężom i żonom, aby stanowili jedność 9
Mężowie i żony mają traktować siebie jak równorzędnych partnerów 9
Mężowie i żony powinni pozwolić na to, by ich indywidualne cechy charakteru i zdolności uzupełniały się nawzajem 10
Mężowie i żony muszą być lojalni wobec siebie nawzajem 11

3. Pielęgnowanie miłości i przyjaźni w małżeństwie **13**
Mężowie i żony muszą pielęgnować miłość do siebie nawzajem 13
Wyrażanie uczuć i bycie uprzejmym sprawia, że miłość i przyjaźń wciąż są częścią małżeństwa 13
Właściwe relacje intymne w małżeństwie są wyrazem miłości 15
Pary małżeńskie powinny okazywać miłość bliźniego — czystą miłość Chrystusa 16

4. Reagowanie na wyzwania w małżeństwie 19
Wszystkie poślubione pary doświadczą wyzwań 19
Mężowie i żony mogą przejść przez każde wyzwanie, jeśli będą postrzegać małżeństwo w kategorii przymierza 19
Kiedy pojawiają się wyzwania, możemy świadomie zadecydować, że zareagujemy cierpliwością i miłością, a nie frustracją czy złością 20

5. Reagowanie na wyzwania poprzez pozytywne komunikowanie się . . 24
W każdym małżeństwie pojawią się różnice zdań 24
Mężowie i żony powinni starać się dostrzegać u siebie nawzajem godne podziwu cechy 24
Pozytywne komunikowanie się pomaga w zapobieganiu trudnościom i ich rozwiązywaniu 25

6. Wzmacnianie małżeństw poprzez wiarę i modlitwę 29
Mężowie i żony powinni razem pracować nad rozwijaniem swej wiary w Jezusa Chrystusa 29
Mężowie i żony są błogosławieni, kiedy modlą się razem 31

7. Uzdrawiająca moc przebaczenia 33
Duch wybaczenia pomiędzy mężem a żoną pomoże przynieść pokój oraz poczucie zaufania i bezpieczeństwa 33
Mężowie i żony powinni prosić siebie nawzajem o wybaczenie za swoje niedociągnięcia i czynić szczere wysiłki celem poprawy 34
Mężowie i żony powinni starać się wybaczać sobie nawzajem 35

8. Gospodarowanie finansami rodzinnymi 37
Właściwe gospodarowanie finansami jest niezbędnym elementem szczęśliwego małżeństwa 37
Mężowie i żony powinni współpracować ze sobą, aby postępować zgodnie z podstawowymi zasadami zarządzania pieniędzmi 38

CZĘŚĆ B: WZMACNIANIE RODZIN JEST OBOWIĄZKIEM RODZICÓW

9. „Dzieci są dziedzictwem Pana” 45
Ojciec Niebieski powierza Swoje duchowe dzieci ziemskim rodzicom 45
Rodzice powinni starać się zaspokajać indywidualne potrzeby każdego dziecka 46
Dzieci mają prawo do pełnych miłości związków ze swoimi rodzicami . . . 47
Molestowanie dzieci jest obrazą Boga 48
Dzieci wnoszą wielką radość w życie swoich rodziców 49

10. Uświęcone role ojców i matek (Część 1: Rola ojca) 52
Ojcowie i matki powinni wspólnie działać dla zapewnienia każdemu ze swoich dzieci tarczy wiary 52
Ojcowie mają przewodzić z miłością i w prawy sposób 53
Ojcowie mają zapewnić swoim rodzinom środki niezbędne do życia i ochronę 55

11. Uświęcone role ojców i matek (Część 2: Rola matki) 57
Matki uczestniczą w dziele Bożym 57
Głównym obowiązkiem matek jest dbałość o rozwój dzieci 58
Ojcowie i matki mają pomagać sobie wzajemnie jako równi partnerzy . . . 60

12. Nauczanie dzieci poprzez przykład i naukę 61
Rodzice są odpowiedzialni za nauczanie swoich dzieci 61
Rodzice mogą otrzymywać natchnienie potrzebne do nauczania swoich dzieci 62
Rodzice nauczają poprzez przykład i naukę 63

13. Nauczanie dzieci zasad ewangelii (Część 1) 66
Nauczanie przez rodziców może pomóc dzieciom, aby pozostawały silne w wierze 66
Rodzice mają nauczać swoje dzieci podstawowych zasad i obrzędów ewangelii 67
Rodzice powinni „uczyć swoje dzieci, aby się modliły i żyły cnotliwie przed Panem” 68

14. Nauczanie dzieci zasad ewangelii (Część 2) 70
Rodzice okazują miłość swoim dzieciom, kiedy je nauczają 70
Rodzice muszą uczyć dzieci współczucia i służby 71
Rodzice muszą uczyć swoje dzieci uczciwości i szacunku do własności innych ludzi 72
Rodzice muszą nauczać dzieci na temat satysfakcji płynącej z uczciwej pracy 72
Rodzice muszą uczyć dzieci prawa czystości moralnej 73

15. Dawanie dzieciom wskazówek, gdy podejmują decyzje 76
Dzieci potrzebują przewodnictwa, gdy podejmują decyzje 76
Rodzice mogą pomóc dzieciom korzystać z wolnej woli w prawy sposób . . . 77
Rodzice powinni pozwolić dzieciom poznać konsekwencje płynące z podejmowania niemądrych decyzji 80
Rodzice powinni okazywać niezachwianą miłość dzieciom, które zbłądziły 80

16. Modlitwa rodzinna, rodzinne studiowanie pism świętych i domowy wieczór rodzinny 83
Dla każdej rodziny Świętych w Dniach Ostatnich modlitwa rodzinna, rodzinne studiowanie pism świętych i domowy wieczór rodzinny muszą stanowić najwyższy priorytet 83
Rodziny otrzymują wspaniałe błogosławieństwa, kiedy wspólnie się modlą 84
Rodzinne studiowanie pism świętych pomaga rodzinom w zbliżaniu się do Boga 84
Domowe wieczory rodzinne pomagają rodzinom umocnić obronę przed ziemskimi wpływami 86

RODZINA

PROKLAMACJA DLA ŚWIATA

Rada Prezydenta Kościoła i Rada Dwunastu Apostołów Kościoła Jezusa Chrystusa Świętych w Dniach Ostatnich

My, RADA PREZYDENTA KOŚCIOŁA i Rada Dwunastu Apostołów Kościoła Jezusa Chrystusa Świętych w Dniach Ostatnich, uroczyście ogłaszamy, że małżeństwo między mężczyzną i kobietą jest wyświęcone od Boga i że rodzina zajmuje centralne miejsce w planie Stworzyciela dotyczącym wiecznego przeznaczenia Jego dzieci.

WSZYSTKIE ISTOTY LUDZKIE — mężczyźni i kobiety — są stworzone na obraz i podobieństwo Boga. Każdy jest umiłowanym synem lub córką niebiańskich rodziców, i dlatego każdy posiada boską naturę i przeznaczenie. Płeć stanowi zasadniczą cechę tożsamości i celu istnienia każdej osoby w jej życiu przed przyjściem na ziemię, podczas życia ziemskiego i w wieczności.

PODCZAS ŻYCIA PRZED PRZYJŚCIEM NA ŚWIAT, duchowi synowie i duchowe córki znały i czciły Boga jako swojego Wiecznego Ojca i przyjęły Jego plan, dzięki któremu Jego dzieci mogą otrzymać fizyczne ciało i zdobyć doświadczenia podczas życia na ziemi, aby czynić postępy ku doskonałości i ostatecznie osiągnąć swoje boskie przeznaczenie jako dziedzice życia wiecznego. Boski plan szczęścia umożliwia, aby związki rodzinne trwały nadal po śmierci. Święte obrzędy i przymierza dostępne w świętych świątyniach, umożliwiają ludziom powrót do obecności Boga, a rodzinom zjednoczenie na wieczność.

PIERWSZE PRZYKAZANIE, jakie Bóg dał Adamowi i Ewie, nawiązywało do ich rodzicielskiego potencjału jako mąż i żona. Oświadczamy, że przykazanie Boga dla Jego dzieci, aby się rozmnażały i zapełniały ziemię, pozostaje w mocy. Oświadczamy także, iż Bóg nakazał, aby święta moc prokreacji była wykorzystywana tylko pomiędzy mężczyzną i kobietą, prawnie zaślubionymi jako mąż i żona.

OŚWIADCZAMY, że sposób, w jaki powstaje życie na ziemi, jest ustanowiony przez Boga. Potwierdzamy świętość życia i jego ważność w wiecznym planie Boga.

MĄŻ I ŻONA mają święty obowiązek, aby kochać i dbać o siebie nawzajem oraz o swoje dzieci. „Oto dzieci są darem Pana" (Psalm 127:3). Rodzice mają święty obowiązek wychowywania swoich dzieci w miłości i prawości, zaspokajania ich potrzeb fizycznych i duchowych, nauczania ich miłości i służby wzajemnej, zachowywania przykazań Boga i bycia przestrzegającymi prawa obywatelami, niezależnie od tego gdzie mieszkają. Mężowie i żony — matki i ojcowie — staną przed Bogiem, aby być przez Niego osądzeni za wypełnienie tych zobowiązań.

RODZINA jest wyświęcona od Boga. Małżeństwo pomiędzy mężczyzną i kobietą stanowi podstawę Jego wiecznego planu. Dzieci mają prawo do tego, aby przyjść na świat w prawnie zaślubionym związku i być wychowywane przez ojca i matkę, którzy szanują przysięgę małżeńską i są jej całkowicie wierni. Szczęście w życiu rodzinnym może być najpewniej osiągnięte, kiedy opiera się na naukach Pana Jezusa Chrystusa. Udane małżeństwa i rodziny powstają i trwają w oparciu o zasady wiary, modlitwy, pokuty, przebaczenia, szacunku, miłości, współczucia, pracy i zdrowej rekreacji. Według boskiego zamysłu, ojcowie mają przewodniczyć swoim rodzinom w miłości i prawości, i są odpowiedzialni za zapewnienie swoim rodzinom niezbędnych środków do życia i ochrony. Głównym obowiązkiem matek jest dbałość o duchowy i fizyczny rozwój dzieci. W tych świętych obowiązkach, ojcowie i matki, są zobowiązani pomagać sobie wzajemnie, jako równi partnerzy. Niepełnosprawność, śmierć lub inne okoliczności mogą wymagać przystosowania do konkretnej sytuacji. W razie potrzeby powinna służyć pomocą dalsza rodzina.

OSTRZEGAMY te osoby, które łamią przymierze czystości, które molestują współmałżonka albo potomstwo, lub które nie wypełniają swoich obowiązków rodzinnych, pewnego dnia staną przed Bogiem, aby być przez Niego za to sądzeni. Ostrzegamy ponadto, że dezintegracja rodziny sprowadzi na poszczególnych ludzi, społeczeństwa i narody nieszczęścia przepowiedziane przez starożytnych i współczesnych proroków.

WZYWAMY odpowiedzialnych obywateli i członków rządów na całym świecie, aby promowali takie zasady, które mają na celu zachowanie i wzmacnianie rodziny jako podstawowej jednostki społeczeństwa.

Ta proklamacja została przeczytana przez prezydenta Gordona B. Hinckleya jako część jego przesłania podczas Generalnego Spotkania Stowarzyszenia Pomocy, 23 września 1995 roku w Salt Lake City, Utah.

Wprowadzenie

Cel kursu

Kurs „Małżeństwo i związki rodzinne" ma na celu pomaganie członkom Kościoła we wzmacnianiu małżeństw i rodzin oraz w odnajdywaniu radości w związkach rodzinnych. Podzielony jest on na dwie części. Część A, „Wzmacnianie małżeństw", jest szczególnie pomocna dla par małżeńskich oraz dla członków przygotowujących się do zawarcia małżeństwa. Część B, „Wzmacnianie rodzin jest obowiązkiem rodziców", pomaga rodzicom i dziadkom w wysiłkach związanych z „[napominaniem] i [wychowywaniem dzieci] w karności, dla Pana" (List do Efezjan 6:4).

Kurs ten opiera się na doktrynach i zasadach, nauczanych w pismach świętych oraz przez proroków i apostołów w dniach ostatnich. Szczególny nacisk kładzie się na dokument zatytułowany „Rodzina: Proklamacja dla świata", znajdujący się na stronie VIII tego przewodnika.

Obowiązki nauczyciela

Rozważając wieczną wagę małżeństwa i rodziny oraz wielką potrzebę wzmacniania małżeństw i rodzin, zaczniesz pojmować, jak wielką wagę ma twoje powołanie jako nauczyciela tego kursu. Twoje oddanie i przygotowanie z modlitwą przyniesie błogosławieństwa zarówno tobie i twojej rodzinie, jak i osobom uczestniczącym w kursie. Gdy będziesz się starać rozwijać swoje powołanie, pamiętaj o zasadach przedstawionych w zarysie na tej stronie oraz stronach X–XI.

Przygotuj się do nauczania

Twoim obowiązkiem jako nauczyciela tego kursu jest nauczanie doktryn ewangelii mocą Ducha Świętego. Nie musisz mieć profesjonalnego przeszkolenia z zakresu poradnictwa rodzinnego, ani nie musisz być w stanie znaleźć rozwiązań dla wszystkich wyzwań, które mogą pojawić się w rodzinach. Dyskusje w klasie powinny prowadzić uczestników do rozważania i modlenia się na temat ich własnego życia oraz wprowadzania ulepszeń we własnych rodzinach.

Aby uzyskać pomoc dotyczącą podstawowych, istotnych zasad nauczania ewangelii, takich jak osobiste przygotowanie, kochanie tych, których nauczasz i nauczanie przez Ducha, odwołaj się do następujących źródeł:

- „Gospel Teaching and Leadership", rozdział 16 *Church Handbook of Instructions, Book 2: Priesthood and Auxiliary Leaders* (35209 lub 35903).
- *Nauczanie — nie ma większego powołania* (36123 166).
- *Przewodnik do nauczania* (34595 166).

Pamiętaj o szerokim zakresie kursu

Przed nauczaniem pierwszej lekcji poświęć czas na przeanalizowanie całego kursu. To pomoże ci dostrzec, w jaki sposób lekcje się uzupełniają, aby wzmacniać małżeństwa i rodziny.

W przygotowaniach do każdej lekcji pomocne będzie przejrzenie spisu treści (strony V–VII), który przedstawia ogólny zarys kursu. Przeanalizuj to, czego już nauczałeś i czego się nauczyłeś, a także rozważ, jak doktryny oraz zasady w każdej z lekcji wspierają kurs jako całość.

Wcześnie rozpocznij przygotowania do lekcji

Twoje przygotowania przyniosą lepsze efekty, jeśli rozpoczniesz je na długo przed każdą lekcją. Krótko po nauczaniu jednego tematu, zapoznaj się z następnym. Jeśli wiesz, czego będziesz nauczać, będziesz mógł zastanowić się nad lekcją w ciągu całego tygodnia. To pomoże ci lepiej uświadomić sobie zasady, które powinieneś podkreślić, metody, których możesz użyć i doświadczenia, którymi możesz się podzielić.

Wybierz materiał do lekcji tak, aby najlepiej zaspokoił potrzeby uczestników

Uważnie przestudiuj doktryny i zasady w każdej z lekcji, starając się o przewodnictwo Ducha, aby pomógł ci w wybraniu materiału do lekcji tak, by jak najlepiej zaspokoił on potrzeby uczestników. Pamiętaj, że „sukces lekcji mierzony jest przez jej wpływ na tych, których uczysz" (*Nauczanie — nie ma większego powołania* [1999], str. 103).

Zdecyduj, w jaki sposób nauczać lekcji

Poza ustaleniem *czego* masz nauczać na lekcji, ważne jest, aby zdecydować, *jak* będziesz tego nauczać. Zawsze powinieneś się starać, aby nauczać w sposób, który zachęci uczestników do stosowania doktryn i zasad, których się uczą.

Lekcje podczas tego kursu powinny być raczej prowadzone w formie dyskusji, a nie wykładu. Pomóż członkom w pełni zaangażować się w dyskusję o doktrynach i zasadach, których nauczasz. W Naukach i Przymierzach 88:122 znajduje się rada Pana dotycząca dyskusji w klasie: „Wyznaczcie między sobą nauczyciela, i niechaj wszyscy na raz nie mówią; ale niechaj każdy mówi z osobna, a wszyscy niech słuchają słów jego, aby kiedy wszyscy przemówili, wszyscy byli podbudowani przez wszystkich, i aby każdy miał równy przywilej". Aby znaleźć więcej informacji dotyczących prowadzenia dyskusji, zobacz strony 63–70 w podręczniku *Nauczanie — nie ma większego powołania*.

Jeśli jest to właściwe, użyj różnorodnych metod, aby pomóc uczestnikom w uczeniu się i zrozumieniu zasad zawartych w lekcji. Na przykład, postaraj się znaleźć okazję, by pisać na tablicy, korzystać z pomocy dydaktycznych i ilustracji. Aby uzyskać pomoc na temat tego, jak korzystać z tych i innych metod, zapoznaj się z materiałem ze stron 157–183 w podręczniku *Nauczanie — nie ma większego powołania*.

Poproś uczestników, aby stosowali to, czego się uczą

Jako nauczyciel ewangelii nie możesz być usatysfakcjonowany jedynie podzieleniem się informacjami, nawet jeśli robisz to w oryginalny, angażujący sposób. Twoim zadaniem jest pomoc innym w życiu zgodnie z doktrynami i zasadami, których się uczą. Prezydent Harold B. Lee, jedenasty Prezydent Kościoła, radził:

„Wszystkie zasady i obrzędy ewangelii są w pewnym sensie niczym innym jak zaproszeniem do uczenia się ewangelii poprzez stosowanie jej nauk. Nikt nie pozna zasady dziesięciny, dopóki jej nie zapłaci. Nikt nie pozna zasady Słowa Mądrości, dopóki nie będzie go przestrzegał. Dzieci — a skoro już o tym mówimy — również dorośli, nie nawracają się do dziesięciny, Słowa Mądrości, przestrzegania dnia Sabatu czy modlitwy poprzez słuchanie, jak ktoś opowiada o tych zasadach. Uczymy się ewangelii, żyjąc według niej.[…]

[…] Tak naprawdę to nic nie wiemy na temat nauk ewangelii do czasu, aż doświadczymy błogosławieństw płynących z życia wedle każdej z tych zasad" (*Stand Ye in Holy Places* [1974], str. 215).

Czasopisma kościelne często zawierają inspirujące historie, które ilustrują, jak członkowie Kościoła zostali pobłogosławieni, gdy żyli zgodnie z ewangelią. Możesz znaleźć historie, które nauczają określonych doktryn i zasad, szukając w indeksach czasopism. Zastanów się nad podzieleniem się w klasie niektórymi z tych historii.

Na zakończenie każdej lekcji poproś uczestników, aby zastosowali to, czego się nauczyli. Nie zapomnij pozostawić wystarczająco dużo czasu, aby wystosować zaproszenia, które zainspirują ich do działania. Zaplanuj, w jaki sposób wystosujesz takie zaproszenia. Na przykład, po lekcji 9., zatytułowanej „Dzieci są dziedzictwem Pana", mógłbyś powtórzyć główne jej zasady, a następnie poprosić uczestników, aby zobowiązali się, że będą spędzać czas sam na sam z każdym ze swoich dzieci.

Zachęcaj uczestników, aby na kursie korzystali z przewodnika do studiowania

W ramach przygotowania do każdej lekcji powinieneś przejrzeć odpowiedni materiał w książce *Małżeństwo i związki rodzinne: Podręcznik do studiowania dla uczestnika kursu* (36357 166). Zaplanuj, w jaki sposób zachęcić uczestników do (1) podążania za co najmniej jedną z sugestii zawartych w części „Pomysły do wykorzystania" i (2) przeczytania artykułu lub artykułów, które towarzyszą każdej lekcji. Podkreśl, że pary małżeńskie mogą czerpać wiele korzyści ze wspólnego czytania i omawiania artykułów znajdujących się w podręczniku do studiowania.

Uczestnicy powinni przynosić swoje podręczniki do studiowania na każdą lekcję.

Odpowiadaj na potrzeby tych, którzy nie są w tradycyjnej sytuacji rodzinnej

Bądź wrażliwy na sytuację poszczególnych uczestników. Niektórzy spośród nich mogą być stanu wolnego, owdowiali, rozwiedzeni lub znajdować się w innej trudnej sytuacji rodzinnej. Miej na uwadze następujące oświadczenie Prezydenta Spencera W. Kimballa, dwunastego Prezydenta Kościoła:

„[…] Nadal podtrzymujemy ideał rodziny Świętych w Dniach Ostatnich. Fakt, że niektórzy nie mają teraz przywileju życia w takiej rodzinie, nie jest wystarczającym powodem, by przestać o niej mówić. Dyskutujemy na temat życia rodzinnego z wrażliwością, zdając sobie sprawę z tego, że wiele osób […] nie cieszy się obecnie przynależnością czy udziałem w takiej rodzinie. Jednak nie możemy uchylić tego standardu, ponieważ zależy od niego tak wiele innych rzeczy" (*The Teachings of Spencer W. Kimball,* wyd. Edward L. Kimball [1982], str. 294–295).

Radzenie sobie z poważnymi problemami rodzinnymi

Zachęcając do dyskusji, upewnij się, że uczestnicy rozumieją, iż nie jest stosownym dzielenie się szczegółami na temat poważnych problemów rodzinnych. Jeśli uczestnicy poszukują rady na temat poważnych trudności, łagodnie zachęć ich do porozmawiania na osobności z biskupem. On będzie w stanie im coś doradzić. Może on również polecić doradców w Służbach Rodzinnych ŚwDO, którzy zapewniają pomoc będącą zgodną ze standardami Kościoła.

Materiały, z których powinieneś korzystać

Kościół zapewnia materiały, aby pomóc ci w nauczaniu prawdziwych doktryn i zasad dotyczących małżeństwa i rodziny. Prosimy, abyś powstrzymał się od używania komercyjnych materiałów podczas przygotowywania się i nauczania. Twoimi podstawowymi źródłami w czasie nauczania kursu są pisma święte, niniejszy podręcznik oraz *Małżeństwo i związki rodzinne: Podręcznik do studiowania dla uczestnika kursu*. W przygotowanie materiałów na ten kurs włożono wiele przemyśleń i modlitwy.

Dodatkowe źródła

Następujące wydane przez Kościół materiały zapewniają dodatkowe informacje dotyczące tematów tego kursu. Pozycje te dostępne są poprzez kościelne centra dystrybucji. Możesz także zachęcić uczestników do korzystania z tych materiałów w ich rodzinach (są one wymienione na stronie VI w książce *Małżeństwo i związki rodzinne: Podręcznik do studiowania dla uczestnika kursu*).

- *Przewodnik dla rodziny* (31180 166). Przewodnik ten opisuje organizację rodziny, dostarcza informacji na temat nauczania ewangelii w domu oraz nakreśla procedury obrzędów i błogosławieństw kapłańskich.
- Artykuły na temat małżeństwa i rodziny w czasopismach kościelnych.
- *Family Home Evening Resource Book* (31106). Książka ta pomoże rodzicom i dzieciom w przygotowaniu lekcji na domowe wieczory rodzinne (strony 3–160, 173–232). Zawiera pomysły na to, jak sprawić, by domowy wieczór rodzinny był udany (strony 163–170) oraz zawiera sugestie na temat nauczania dzieci poszczególnych zasad i obowiązków (strony 235–262). Zawiera również pomysły zajęć dla rodziny (strony 265–340).
- *Nauczanie — nie ma większego powołania* (36123 166). Podręcznik ten zawiera zasady i praktyczne sugestie, które mają na celu pomóc członkom Kościoła w doskonaleniu się w roli nauczycieli ewangelii. Szczególnie pomocna dla rodziców będzie Część D, „Nauczanie w domu" (strony 125–148).
- *Przewodnik do nauczania* (34595 166). Przewodnik ten podaje propozycje doskonalenia nauczania i uczenia się ewangelii.
- *Dla wzmocnienia młodzieży* (34285 166). Broszurka ta nakreśla normy kościelne dotyczące umawiania się na randki, ubioru i wyglądu, zawierania przyjaźni, uczciwości, języka, mediów, zdrowia psychicznego i fizycznego, muzyki i tańca, czystości seksualnej, norm zachowania w dzień Sabatu, odpokutowania, godności i służby.

- *A Parent's Guide* (31125). Przewodnik ten zawiera propozycje, które pomogą rodzicom w nauczaniu ich dzieci na temat bliskości fizycznej.
- *Guidebook for Parents and Guardians of Handicapped Children* (31123). Przewodnik przeznaczony jest dla rodzin, w których są upośledzone dzieci. Zawiera również informacje na temat materiałów wydanych przez Kościół, które pomogą rodzicom i nauczycielom osób niepełnosprawnych.
- *Cornerstones of a Happy Home* (33108). Broszura zawiera przemówienie Prezydenta Gordona B. Hinckleya z czasów, kiedy służył jako Drugi Doradca w Radzie Prezydenta Kościoła.
- *Being a Righteous Husband and Father* (35402). Broszura zawiera przemówienie Prezydenta Howarda W. Huntera, czternastego Prezydenta Kościoła.
- „Przewodnik do finansów rodzinnych", *Liahona,* kwiec. 2000. Artykuł, napisany przez Starszego Marvina J. Ashtona z Kworum Dwunastu Apostołów, dostarcza praktycznych rad na temat zarządzania finansami rodzinnymi.

Część A
Wzmacnianie małżeństw

„Rodzina zajmuje centralne miejsce w planie Stworzyciela”

Lekcja 1

Cel

Podkreślić wieczną ważność rodziny i pomóc uczestnikom dowiedzieć się, co muszą robić, by w pełni skorzystać z kursu „Małżeństwo i związki rodzinne”.

Przygotowanie

1. Przejrzyj zasady w części „Obowiązki nauczyciela” (strony IX–XI w tym podręczniku). Przygotowując się do nauczania, szukaj sposobów, by zastosować te zasady.
2. Przeczytaj podtytuły lekcji, które w zarysie przedstawiają jej doktryny i zasady. W ramach swojego przygotowania rozważaj te doktryny i zasady przez cały tydzień, poszukując przewodnictwa Ducha podczas podejmowania decyzji o tym, co powinieneś podkreślić, by wyjść naprzeciw potrzebom uczestników kursu.
3. Z modlitwą przestudiuj dokument „Rodzina: Proklamacja dla świata”, która znajduje się na stronie VIII tego podręcznika i stronie IV w książce *Małżeństwo i związki rodzinne: Podręcznik do studiowania dla uczestnika kursu.*
4. Zdobądź egzemplarz książki *Małżeństwo i związki rodzinne: Podręcznik do studiowania dla uczestnika kursu* (36357 166) dla każdego uczestnika. Powinieneś je otrzymać od prezydium Szkoły Niedzielnej, pisarza okręgu lub jego asystenta wyznaczonego do rozdzielania materiałów.
5. Z góry poproś jednego lub dwóch uczestników, aby przygotowali się, by krótko powiedzieć na temat tego, jak się czuli, gdy brali ślub w świątyni. Poproś ich również, aby przygotowali się do powiedzenia o radości i błogosławieństwach, które otrzymali w tym życiu, ponieważ zostali zapieczętowani do swoich małżonków na wieczność. Postaraj się o przewodnictwo Ducha, gdy będziesz decydować o tym, kto powinien wypełnić to zadanie.
6. Przed lekcją zapisz na tablicy następujący cytat (z książki *Stand Ye in Holy Places* [1974], str. 255):

   Najważniejsza praca Pana, jaką wy i ja kiedykolwiek wykonamy, będzie miała miejsce wewnątrz naszych domów.

   Prezydent Harold B. Lee
   Jedenasty Prezydent Kościoła

Proponowany przebieg lekcji

Prorocy w dniach ostatnich głoszą wieczną ważność małżeństwa i rodziny.

Podziel się następującą historią z życia:

Wydawało się, że pewien mężczyzna stracił wszystko w katastrofalnej powodzi. Płakał on nie z powodu utraty dóbr doczesnych, ale dlatego, że nie mógł odnaleźć swojej ukochanej żony i czwórki dzieci. Było bardzo duże prawdopodobieństwo, że utonęli. Wkrótce nadeszła wieść, że żyją i czekają na niego w pobliskim budynku służb ratunkowych. Jakże radosna chwila nastała, gdy ta rodzina została ponownie połączona! Kiedy się radowali, mężczyzna powiedział: „Ponownie

mam swoją rodzinę i chociaż nie pozostała mi ani jedna ziemska rzecz, czuję się jak milioner" (zacytowane przez Roberta L. Simpsona, w: Conference Report, paźdz. 1980, str. 11–12 lub *Ensign,* list. 1980, str. 11).

Krótko podziel się swoimi przekonaniami i świadectwem o małżeństwie i rodzinie. Jeśli jest to stosowne, podziel się swoimi uczuciami na temat twojej własnej rodziny. Następnie przeczytaj myśl, którą wygłosił Starszy Boyd K. Packer z Kworum Dwunastu Apostołów:

„Głównym centrum Kościoła nie jest [centrum] palika; nie jest nim kaplica. […] Najświętszym miejscem na ziemi niekoniecznie musi być świątynia. Kaplica, [centrum] palika i świątynia są święte, gdyż przyczyniają się do budowania najświętszej instytucji w Kościele — domu — i błogosławienia najświętszego związku w Kościele — rodziny" (*„That All May Be Edified"* [1982], str. 234–235).

Daj każdemu uczestnikowi egzemplarz książki *Małżeństwo i związki rodzinne: Podręcznik do studiowania dla uczestnika kursu*. Niech uczestnicy spojrzą na stronę IV. Wyjaśnij, że w 1995 roku Rada Prezydenta Kościoła i Kworum Dwunastu Apostołów wydały proklamację dla całego świata mówiącą o małżeństwie i rodzinie. Wiele doktryn i zasad nauczanych w proklamacji będzie omawianych podczas tego kursu. Przeczytaj z uczestnikami proklamację, prosząc różnych uczestników o przeczytanie na głos poszczególnych akapitów.

- Jakie są niektóre z doktryn i zasad nauczanych w proklamacji o rodzinie? (Zastanów się nad wypisaniem odpowiedzi uczestników na tablicy). Dlaczego świat potrzebuje tej rady i ostrzeżenia?

  Prezydent Gordon B. Hinckley, piętnasty Prezydent Kościoła, wyjaśnił: „Dlaczego otrzymaliśmy tę proklamację dla rodzin właśnie teraz? Ponieważ rodziny są atakowane. Ponieważ na całym świecie rodziny się rozpadają. Miejscem, gdzie można rozpocząć naprawę społeczeństwa, jest dom rodzinny. Dzieci, w znakomitej większości, robią to, czego je nauczono. Staramy się, aby świat był lepszym miejscem, umacniając rodzinę" („Inspirational Thoughts", *Ensign,* sierp. 1997, 5).

- W jaki sposób ty i twoja rodzina zostaliście wzmocnieni przez rady zawarte w tej proklamacji?

Małżeństwo na wieczność może przynosić radość i wspaniałe błogosławieństwa w tym życiu i przez całą wieczność.

Podkreśl, że wieczne małżeństwo jest centralną częścią wielkiego planu szczęścia przygotowanego przez Ojca Niebieskiego. Pozwala ono rodzinom znaleźć prawdziwą radość w tym życiu oraz trwać i robić postępy przez całą wieczność.

- Jakie błogosławieństwa możemy otrzymać w tym życiu, gdy zostaliśmy zaślubieni na wieczność?

  Poproś wyznaczonych uczestników, aby pokrótce opowiedzieli o uczuciach, jakie mieli, gdy zawarli ślub w świątyni oraz o radości i błogosławieństwach, jakie otrzymują w tym życiu dlatego, że zostali zapieczętowani do swojego współmałżonka na wieczność (zob. „Przygotowanie", punkt 5.).

  Zastanów się nad przytoczeniem jednej lub więcej następujących wypowiedzi:

  Prezydent James E. Faust z Rady Prezydenta Kościoła nauczał: „Wiele przymierzy jest niezbędnych do szczęścia tutaj i w przyszłym życiu. Pośród tych najważniejszych są przymierza małżeńskie zawarte pomiędzy mężem a

żoną. Te przymierza są największym źródłem radości w życiu” (w: Conference Report, kwiec. 1998, str. 19 lub *Ensign,* maj 1998, str. 17).

Starszy Boyd K. Packer powiedział, że „[uczucie, miłość, małżeństwo] i [rodzicielstwo]” są „[najczystszymi, najpiękniejszymi] i [najatrakcyjniejszymi doświadczeniami] życia” (w: Conference Report, paźdz. 1993, str. 28 lub *Ensign,* list. 1993, str. 21).

Starszy Joseph B. Wirthlin z Kworum Dwunastu Apostołów wypowiedział się w ten sposób: „Słodycz związku połączonego więzami małżeństwa na wieczność to jedno z największych błogosławieństw, jakimi Bóg obdarował Swoje dzieci. Z całą pewnością tych wiele lat, jakie dzieliłem z moją cudowną towarzyszką, przyniosło mi najgłębszą radość mojego życia. Od zarania dziejów związek małżeński męża i żony stanowi podstawę wielkiego planu szczęścia, jaki przygotował nasz Ojciec w Niebie. Nasze życie zmieniło się na zawsze i oboje stajemy się podbudowani i bardziej szlachetni, gdy rozkoszujemy się słodkim błogosławieństwem przebywania z drogimi członkami naszej rodziny” (w: Conference Report, paźdz. 1997, str. 42 lub *Ensign,* list. 1997, str. 32).

Kiedy Prezydent Gordon B. Hinckley po raz pierwszy zwracał się do członków jako Prezydent Kościoła, powiedział: „Wyrażam wdzięczność mojej umiłowanej żonie, z którą w tym miesiącu będziemy obchodzić pięćdziesiątą ósmą rocznicę ślubu. […] Jakże wdzięczny jestem za tę cenną kobietę, która kroczy u mego boku w promieniach słońca i strugach deszczu. Nie jesteśmy tak wysocy, jak kiedyś. Ale nasza miłość do siebie nawzajem nie skurczyła się” (w: Conference Report, kwiec. 1995, str. 93 lub *Ensign,* maj 1995, str. 70).

Wyjaśnij, że wielu ludzi uważa, iż życie małżeńskie i rodzinne są doświadczeniem zarezerwowanym jedynie dla życia doczesnego. Jednak jako członkowie Kościoła wiemy, że godna para może wejść do świątyni i poprzez święty obrzęd kapłaństwa zostać zapieczętowana jako mąż i żona na wieczność. Kiedy mężczyzna i kobieta są zaślubieni w taki sposób, powstaje wieczna rodzina.

- Jakie wieczne błogosławieństwa są obiecane parom małżeńskim, które są zapieczętowane mocą kapłaństwa, a następnie pozostają wierne swoim przymierzom? (Przeczytaj z uczestnikami Nauki i Przymierza 131:1–4; 132:19–24, 30–31. Poniższa lista zawiera niektóre odpowiedzi, które można zapisać na tablicy).

  a. Zostaną wyniesieni w najwyższym stopniu chwały w królestwie celestialnym wraz z Ojcem Niebieskim i Jezusem Chrystusem (NiP 131:1–3; 132:20–24).

  b. Będą razem „na wieki wieków” (NiP 132:19). Ich dzieci również będą mogły być częścią ich wiecznej rodziny. (Wyjaśnij, że Święty Duch obietnicy, o którym wspomniano w NiP 132:19, to Duch Święty. Zgodnie z naszą wiernością, Duch Święty potwierdza, że obrzędy kapłańskie, które otrzymaliśmy, oraz przymierza, jakie zawarliśmy, zostały przyjęte przez Boga).

  c. Odziedziczą „trony, królestwa, księstwa, i moce” (NiP 132:19).

  d. Przez całą wieczność nadal będą mieli nasienie, czyli duchowe dzieci (NiP 132:19, 30–31, zob. także NiP 131:4).

- W jaki sposób pomaga ci wiedza, że rodziny mogą być wieczne?

Zwróć uwagę na to, że jest wielu wiernych Świętych w Dniach Ostatnich, którzy nie ze swojej winy nie mają szansy otrzymania błogosławieństw wiecznego

małżeństwa w tym życiu. Podkreśl, że Pan obiecał, że wszyscy wierni Święci w końcu otrzymają te błogosławieństwa. Jeśli czujesz, że należy pomóc uczestnikom w zrozumieniu tej zasady, przeczytaj następującą wypowiedź Starszego Dallina H. Oaksa z Kworum Dwunastu Apostołów:

„Wiemy, że obecnie wielu godnych i wspaniałych Świętych w Dniach Ostatnich pozbawionych jest idealnych możliwości i niezbędnych warunków wymaganych dla ich rozwoju. Życie w pojedynkę, brak dzieci, śmierć i rozwody niszczą ideały i odsuwają w czasie wypełnienie obiecanych błogosławieństw. Oprócz tego niektóre kobiety pragnące być matkami i gospodyniami domowymi zostały dosłownie zmuszone, aby rozpocząć pracę w pełnym wymiarze godzin. Jednak te problemy są tylko chwilowe. Pan obiecał, że w wieczności Jego synowie i córki nie będą pozbawieni żadnych błogosławieństw, jeżeli przestrzegają przykazań, dochowują swoich przymierzy i pragną tego, co dobre.

Wiele z najpoważniejszych niedostatków życia doczesnego zostanie zaspokojonych podczas Milenium, które jest czasem na wypełnienie wszystkiego, co jest niepełne w wielkim planie szczęścia dla wszystkich godnych dzieci naszego Ojca. Wiemy, że dotyczy to obrzędów świątynnych. Wierzę, że będzie się to odnosić również do związków i doświadczeń rodzinnych" (w: Conference Report, paźdz. 1993, str. 101 lub *Ensign,* list. 1993, str. 75).

Aby poświęcić uwagę sytuacji poszczególnych uczestników, pomocnym może być przeczytanie jednej lub obydwu wypowiedzi w części „Dodatkowe materiały źródłowe" na stronie 8.

Kurs „Małżeństwo i związki rodzinne" ma na celu pomaganie nam w odnajdywaniu radości w związkach rodzinnych.

Poproś jednego z uczestników, aby przeczytał na głos następującą wypowiedź:

Prezydent Harold B. Lee, jedenasty Prezydent Kościoła, powiedział: „Najważniejsza praca Pana, jaką wy i ja kiedykolwiek wykonamy, będzie miała miejsce wewnątrz naszych domów" (*Stand Ye in Holy Places,* str. 255).

- Jak wyglądałby świat, gdyby każdy żył zgodnie z tym prostym oświadczeniem?

Wyjaśnij, że ten kurs ma na celu pomaganie nam we wzmacnianiu małżeństw i rodzin oraz odnajdywaniu radości w związkach rodzinnych. Lekcje opierają się na doktrynach i zasadach nauczanych w pismach świętych oraz przez proroków i apostołów w dniach ostatnich.

Zaznacz, że decydując się na uczestnictwo w tym kursie, członkowie okazali pragnienie wzmocnienia swojej rodziny. Są trzy rzeczy, które muszą zrobić, aby w pełni skorzystać z tego kursu:

1. Brać udział w zajęciach.

   Zaznacz, że wszyscy, którzy uczestniczą w kursie, mogą uczyć się od siebie nawzajem bez względu na swoje doświadczenie związane z małżeństwem lub wychowywaniem dzieci. Zapraszaj uczestników do składania świadectw o prawdach, które omawiają i do dzielenia się doświadczeniami, które we właściwy sposób odnoszą się do lekcji.

2. Korzystać z książki *Małżeństwo i związki rodzinne: Podręcznik do studiowania dla uczestnika kursu.*

Niech uczestnicy otworzą swoje egzemplarze książki *Małżeństwo i związki rodzinne: Podręcznik do studiowania dla uczestnika kursu.* Zaznacz, że każda lekcja w przewodniku zawiera „Pomysły do wykorzystania”, które w swym zamierzeniu mają pomóc uczestnikom w stosowaniu doktryn i zasad, których się uczą. Dodatkowo, każdej lekcji towarzyszą jeden lub dwa artykuły od Władz Naczelnych Kościoła. Po każdej lekcji uczestnicy powinni wykonać co najmniej jedno z sugerowanych zadań i przestudiować każdy artykuł. Pary małżeńskie mogą odnieść wiele korzyści ze wspólnego czytania i omawiania artykułów.

Otwórz przewodnik do studiowania na stronach 3–7. Zachęć uczestników do przypomnienia sobie doktryn i zasad omówionych w tej lekcji poprzez (1) wykorzystanie co najmniej jednej sugestii zawartej w części „Pomysły do wykorzystania” i (2) przeczytanie artykułu „Na to życie i na całą wieczność” Starszego Boyda K. Packera.

Zachęć uczestników do przynoszenia swoich podręczników do studiowania na każdą lekcję.

3. Starać się żyć zgodnie z doktrynami i zasadami zawartymi w lekcji.

   Podkreśl, że nie wystarczy jedynie uczyć się ewangelii. Aby ewangelia wpłynęła na nasze życie, musimy żyć zgodnie z tym, czego się uczymy. Prezydent Harold B. Lee oświadczył: „Tak naprawdę to nic nie wiemy na temat nauk ewangelii do czasu, aż doświadczymy błogosławieństw płynących z życia wedle każdej z tych zasad” (*Stand Ye in Holy Places,* str. 215).

Nasze domy mogą być „namiastką nieba”, jeśli będziemy budować „na opoce, którą jest nasz Odkupiciel”.

Podkreśl, że w dzisiejszym świecie dom jest jednym z niewielu miejsc, w których możemy znaleźć spokój. Następnie przeczytaj poniższe oświadczenie Prezydenta Tomasa S. Monsona z Rady Prezydenta Kościoła:

„Jeśli naprawdę się staramy, nasz dom może być namiastką nieba tutaj, na ziemi. Nasze myśli, nasze czyny, życie, które wiedziemy, wpływają nie tylko na powodzenie naszej ziemskiej podróży — one także wyznaczają drogę do naszych wiecznych celów” (w: Conference Report, paźdz. 1988, str. 80–81 lub *Ensign,* list. 1988, str. 69).

- W jaki sposób dom może być „namiastką nieba”?

Po tym jak uczestnicy odpowiedzą na to pytanie, podziel się swoim osobistym przekonaniem na temat tego, jak dom może być namiastką nieba. Jeżeli jest to stosowne, w swoim świadectwie podziel się jednym lub dwoma osobistymi doświadczeniami.

Podziel się oświadczeniem Prezydenta Spencera W. Kimballa, dwunastego Prezydenta Kościoła:

„Wiele społecznych ograniczeń, które w przeszłości pomogły wzmocnić i wesprzeć rodzinę, maleje i znika. Nadejdzie czas, kiedy tylko ci, którzy głęboko i aktywnie wierzą w rodzinę, będą w stanie zachować swoje rodziny pośród gromadzącego się dookoła nas zła” (w: Conference Report, paźdz. 1980, str. 3 lub *Ensign,* list. 1980, str. 4).

Przeczytaj razem z uczestnikami Helaman 5:12. Następnie przeczytaj poniższe oświadczenie Starszego Josepha B. Wirthlina z Kworum Dwunastu Apostołów:

„Jeśli budujecie swoje domy na kamieniu węgielnym naszego Odkupiciela i ewangelii, mogą one być sanktuariami, gdzie wasze rodziny będą osłonięte od szalejących burz życia" (w: Conference Report, kwiec. 1993, str. 88 lub *Ensign,* maj 1993, str. 71).

- Co dla ciebie oznacza budować dom „na kamieniu węgielnym naszego Odkupiciela"? Co konkretnie robią rodziny, jeśli ich domy są skupione na Chrystusie?

Podkreśl, że ten kurs omawia zasady, które mają pomóc wzmocnić małżeństwa i rodziny. Powinniśmy stosować te zasady, abyśmy mogli zbliżyć się w naszych domach do Ojca Niebieskiego i Jezusa Chrystusa. Nigdy nie możemy stracić z oczu nieskończonego Zadośćuczynienia Zbawiciela, które umożliwia nam pozostanie z naszymi rodzinami na zawsze.

Podsumowanie

Wyraź swój entuzjazm co do tego kursu i powiedz uczestnikom, czego mogą oczekiwać od ciebie jako nauczyciela. Na przykład możesz zapewnić ich, że będziesz przygotowywać się duchowo do nauczania oraz że razem z nimi będziesz stosować zasady z każdej lekcji i korzystać z książki *Małżeństwo i związki rodzinne: Podręcznik do studiowania dla uczestnika kursu*. Zachęć osoby, które nauczasz, aby zobowiązały się do uczestniczenia w zajęciach, używania podręcznika do studiowania i stosowania doktryn i zasad, których się uczą.

Zgodnie z podszeptem Ducha złóż świadectwo o wielkim znaczeniu rodziny. Wyraź wdzięczność za wiedzę o tym, że twoja rodzina może być wieczna.

Dodatkowe materiały źródłowe

Wypowiedzi mające zaspokoić potrzeby tych, którzy nie mają tradycyjnej sytuacji rodzinnej

Aby poświęcić uwagę sytuacji uczestników, którzy nie mają tradycyjnej rodziny, przeczytaj jedną lub dwie z poniższych wypowiedzi:

Prezydent Ezra Taft Benson, trzynasty Prezydent Kościoła, powiedział do samotnych sióstr w Kościele: „Uważamy was za zasadniczą część głównego nurtu Kościoła. Modlimy się, aby nacisk, jaki w naturalny sposób kładziemy na rodzinach, nie sprawił, że będziecie się czuły mniej potrzebne, czy mniej wartościowe dla Pana lub Jego Kościoła. Święte więzy członkostwa w Kościele sięgają o wiele dalej niż stan cywilny, wiek lub aktualna sytuacja. Wasza osobista godność jako córek Boga wykracza poza to wszystko" („To the Single Adult Sisters of the Church", *Ensign*, list. 1988, str. 96).

Prezydent Joseph Fielding Smith, dziesiąty Prezydent Kościoła, nauczał: „Jeśli mężczyzna lub kobieta, którzy zostali zapieczętowani w świątyni na to życie i wieczność, zgrzeszą i utracą prawo uzyskania wyniesienia w królestwie celestialnym, on lub ona nie może spowolnić postępu poszkodowanego współmałżonka, który był wierny. Każdy zostanie osądzony według [własnych] uczynków i nie byłoby sprawiedliwie potępienie niewinnej osoby za grzechy winnej" (*Doctrines of Salvation,* zebr. Bruce R. McConkie, 3 tomy [1954–1956], 2:177).

Rozwijanie jedności w małżeństwie

Lekcja 2

Cel

Pomóc parom małżeńskim być bardziej zjednoczonymi i pomóc członkom stanu wolnego przygotować się do cieszenia się jednością w małżeństwie.

Przygotowanie

1. W ramach przygotowań do nauczania spróbuj kierować się zasadami zawartymi w rozdziale: „Obowiązki nauczyciela" (strony IX–XI w tym podręczniku).
2. Przeczytaj podtytuły lekcji. Stanowią one przegląd doktryn i zasad w niej zawartych. W ramach przygotowania rozważ, w jaki sposób możesz pomóc uczestnikom w stosowaniu się do tych doktryn i zasad. Postaraj się o przewodnictwo Ducha, by wiedzieć, co powinieneś podkreślić, by wyjść naprzeciw potrzebom uczestników kursu.
3. Przynieś na zajęcia kartkę papieru i długopis lub ołówek dla każdego uczestnika.

Proponowany przebieg lekcji

Pan nakazał mężom i żonom, aby stanowili jedność.

Aby rozpocząć lekcję, napisz na tablicy *1+1=1*.

- W jaki sposób zapis ten opisuje relacje małżeńskie?

Po tym jak uczestnicy omówią odpowiedź na to pytanie, przeczytaj z nimi I Księgę Mojżeszową 2:24. Podkreśl, że Bóg nakazał mężom i żonom, aby stanowili jedność.

- Co to znaczy, że mąż i żona mają stanowić jedność?

  Niech uczestnicy przeczytają następujące oświadczenie Starszego Henry'ego B. Eyringa z Kworum Dwunastu Apostołów (strona 8 w książce *Małżeństwo i związki rodzinne: Podręcznik do studiowania dla uczestnika kursu*):

  „W dziele Stworzenia jedność pomiędzy mężczyzną a kobietą w małżeństwie nie była tylko nadzieją; to było przykazanie! 'Dlatego opuści człowiek ojca swego oraz matkę swoją i złączy się z żoną swoją, i staną się jednym ciałem' (I Ks. Mojżeszowa 2:24). Nasz Ojciec Niebieski pragnie, aby nasze serca były zjednoczone. Ta jedność w miłości nie jest jedynie ideałem. Jest ona koniecznością" (w: Conference Report, kwiec. 1998, str. 85 lub *Ensign,* maj 1998, str. 66).

Wyjaśnij, że podczas tej lekcji omówicie, w jaki sposób mężowie i żony mogą się jednoczyć.

Mężowie i żony mają traktować siebie jak równorzędnych partnerów.

Wyjaśnij, że ważną zasadą jedności w małżeństwie jest to, że mężowie i żony powinni traktować siebie jak równorzędnych partnerów. Prezydent Gordon B. Hinckley, służąc jako doradca w Radzie Prezydenta Kościoła, powiedział:

„Małżeństwo w swym najprawdziwszym znaczeniu jest partnerstwem osób równych, gdzie nikt nie próbuje dominować, ale raczej zachęca drugą osobę i

pomaga jej we wszystkich obowiązkach i aspiracjach, jakie on lub ona może mieć" („I Believe", *Ensign,* sierp. 1992, str. 6).

- Dlaczego mężowie i żony muszą traktować siebie jak równorzędnych partnerów, aby być jednością?
- Jakie są niektóre cechy lub zwyczaje, które powstrzymują mężów i żony przed byciem równorzędnymi partnerami w ich małżeństwie? Co mogą zrobić mężowie i żony, aby przezwyciężyć tego typu wyzwania?

  Starszy Boyd K. Packer z Kworum Dwunastu Apostołów nauczał:

  „Nie powiedziano, że jedynie żona ma się dostosować do obowiązków kapłańskich jej męża lub synów. Oczywiście ma ona popierać oraz wspierać i zachęcać ich.

  W zamian posiadacze kapłaństwa muszą przystosować się do potrzeb i obowiązków żony i matki. Jej fizyczny, emocjonalny, intelektualny i kulturalny dobrobyt oraz jej rozwój duchowy muszą być na pierwszym miejscu pośród [ich] obowiązków kapłańskich.

  Nie ma takiego zadania — choćby wydawało się przyziemne — związanego z opieką nad dziećmi, wychowywaniem dzieci lub prowadzeniem domu, które nie jest w równym stopniu obowiązkiem [męża]" („A Tribute to Women", *Ensign,* lip. 1989, str. 75).

  Starszy Richard G. Scott z Kworum Dwunastu Apostołów radził posiadaczom kapłaństwa: „Jako mąż i godny posiadacz kapłaństwa będziesz chciał naśladować przykład Zbawiciela, którego kapłaństwo posiadasz. Sprawisz, że oddanie żonie i dzieciom będzie podstawowym elementem twojego życia. Czasami mężczyzna próbuje kontrolować przeznaczenie każdego członka rodziny. Podejmuje wszystkie decyzje. Żona jest podporządkowana jego kaprysom. Czy taki jest zwyczaj, czy nie — to nieistotne. To nie jest sposób Pana. Nie jest to sposób, w jaki mąż Święty w Dniach Ostatnich traktuje swoją żonę i rodzinę" (w: Conference Report, kwiec. 1999, str. 32 lub *Ensign,* maj 1999, str. 26).

- Co robią mężowie i żony, gdy traktują siebie jak równorzędnych partnerów? (Zastanów się nad streszczeniem odpowiedzi uczestników na tablicy. Kiedy uznasz to za konieczne, podziel się pomysłami wypisanymi poniżej i poproś uczestników, aby opowiedzieli o doświadczeniach, które odnoszą się do tych pomysłów).

  a. Dzielą się obowiązkiem dopilnowywania, aby rodzina modliła się razem, odbywała domowe wieczory rodzinne i studiowała razem pisma święte.
  b. Współpracują przy planowaniu tego, jak wykorzystać finanse rodziny.
  c. Konsultują się i dochodzą do porozumienia na temat zasad obowiązujących w domu i tego, jak nauczyć dyscypliny dzieci. Dzieci widzą wówczas, że rodzice są zjednoczeni w tego typu decyzjach.
  d. Planują wspólnie rodzinne zajęcia.
  e. Oboje pomagają w obowiązkach związanych z prowadzeniem gospodarstwa domowego.
  f. Razem uczęszczają do kościoła.

Mężowie i żony powinni pozwolić na to, by ich indywidualne cechy charakteru i zdolności uzupełniały się nawzajem.

Przeczytaj z uczestnikami I List do Koryntian 11:11. Następnie przeczytaj poniższą wypowiedź Starszego Richarda G. Scotta:

„W planie Pana potrzeba obojga — mężczyzny i kobiety — aby stworzyć całość. […] Dla największego szczęścia i produktywności w życiu są potrzebni zarówno mąż, jak i żona. Ich wysiłki zazębiają i uzupełniają się. Każde ma indywidualne cechy, które najlepiej pasują do roli, jaką Pan określił dla szczęścia mężczyzny lub kobiety. Zdolności te, używane zgodnie z wolą Pana, pozwalają parze małżeńskiej myśleć, działać i radować się jako jedno — razem stawiać czoła wyzwaniom i przezwyciężać je jako jedno, wzrastać w miłości i zrozumieniu, a poprzez obrzędy świątynne być zjednoczonymi jako jedna całość na wieczność. Taki jest plan" (w: Conference Report, paźdz. 1996, str. 101 lub *Ensign,* list. 1996, str. 73–74).

Aby zilustrować zasadę nauczaną przez Starszego Scotta, przeprowadź następujące ćwiczenie:

Daj każdemu z uczestników kartkę papieru oraz coś do pisania. Poproś każdego z uczestników, który jest w związku małżeńskim, aby wypisał kilka swoich cech i umiejętności oraz kilka cech i umiejętności swojego współmałżonka. Poproś każdego z uczestników stanu wolnego, aby pomyślał o jakiejś parze małżeńskiej i wypisał kilka cech i umiejętności męża i żony. Po kilku minutach zadaj następujące pytania:

- W jaki sposób cechy i umiejętności, które wypisaliście, mogą pomóc parom małżeńskim być zjednoczonymi? (Poproś uczestników, aby podzielili się konkretnymi przykładami).
- W jaki sposób różnice pomiędzy mężem i żoną stają się mocnymi stronami w ich związku?

Przeczytaj następującą wypowiedź Siostry Marjorie P. Hinckley, żony Prezydenta Gordona B. Hinckleya, na temat pierwszego roku jej małżeństwa:

„Kochaliśmy się, nie było co do tego wątpliwości, ale również musieliśmy się do siebie przyzwyczaić. Myślę, że każda para musi się do siebie przyzwyczaić. Wcześnie zdałam sobie sprawę z tego, że będzie lepiej, jeśli będziemy ciężej pracować, aby przyzwyczaić się do siebie, zamiast ciągle próbować siebie zmieniać" (*Church News*, 26 września 1998, str. 4).

- Czym mogą się różnić rezultaty, gdy pary raczej próbują „przyzwyczaić się do siebie", zamiast „ciągle próbować siebie zmieniać"?

Mężowie i żony muszą być lojalni wobec siebie nawzajem.

Podziel się następującą radą Prezydenta Gordona B. Hinckleya, piętnastego Prezydenta Kościoła:

„Ustalcie, że między wami a waszym współmałżonkiem nigdy nie zajdzie nic, co doprowadziłoby do zakłócenia waszego małżeństwa. Sprawcie, aby ono działało. Bądźcie zdeterminowani, aby działało. Jest o wiele za dużo rozwodów, które łamią serca, a niekiedy niszczą życie. Bądźcie całkowicie lojalni wobec siebie" („Life's Obligations", *Ensign,* luty 1999, str. 2, 4).

- Co dla ciebie znaczy słowo *lojalny?* (Przykładowe odpowiedzi: bycie wiernym, szczerym i godnym zaufania w związku).

Wyjaśnij, że Pan podkreślił konieczność tego, aby mężowie i żony byli wobec siebie lojalni. Przeczytaj z uczestnikami Nauki i Przymierza 42:22. Zaznacz, że to przykazanie odnosi się zarówno do mężów, jak i do żon.

- Co oznacza: łączyć się z mężem lub żoną i nikim innym?

  Prezydent Spencer W. Kimball, dwunasty Prezydent Kościoła, nauczał: „Słowa *z nikim innym* eliminują wszystkich i wszystko inne. Wówczas współmałżonek staje się nadrzędną wartością w życiu męża lub żony i ani życie towarzyskie, ani zawodowe, ani polityczne, ani żadne inne zainteresowania, osoby czy rzeczy nigdy nie zajmą miejsca przed współmałżonkiem" (*Faith Precedes the Miracle* [1972], str. 143).

- Co można zrobić, aby towarzyskie, zawodowe i kościelne zobowiązania nie kolidowały z lojalnością wobec współmałżonka?

- Jakie są niektóre sposoby okazywania przez parę wzajemnej lojalności? (Jeśli uczestnicy mają problemy z odpowiedzeniem na to pytanie, podziel się kilkoma przykładami, takimi jak wypisane poniżej).

  a. Mąż może zmienić harmonogram pracy, rekreacji lub innych spotkań, aby świętować urodziny swojej żony.
  b. Żona może codziennie modlić się o powodzenie męża w jego zajęciach.
  c. Mogą słuchać siebie, nawet wtedy, gdy nie jest to dogodne.
  d. Mogą mówić z miłością i szacunkiem o sobie w rozmowach z członkami rodziny i przyjaciółmi.

Podsumowanie

Podkreśl, że Pan i Jego prorocy nakazali mężom i żonom, aby byli zjednoczeni w miłości i współdziałali jako równorzędni partnerzy. Mężowie i żony mogą okazywać swoją lojalność każdego dnia poprzez swoje myśli, słowa i uczynki.

Kierując się podszeptem Ducha, złóż świadectwo o prawdach, które omawialiście podczas tej lekcji.

Odwołaj się do stron 8–11 w książce *Małżeństwo i związki rodzinne: Podręcznik do studiowania dla uczestnika kursu*. Zachęć uczestników do przypomnienia sobie doktryn i zasad omówionych w tej lekcji poprzez (1) wykorzystanie co najmniej jednej sugestii zawartej w części „Pomysły do wykorzystania" i (2) przeczytanie artykułu „Abyśmy mogli stanowić jedność". Zaznacz, że pary małżeńskie mogą czerpać wiele korzyści ze wspólnego czytania i omawiania artykułów znajdujących się w podręczniku do studiowania.

Przypomnij uczestnikom, aby przynieśli swoje podręczniki do studiowania na następną lekcję.

Pielęgnowanie miłości i przyjaźni w małżeństwie

Lekcja 3

Cel

Pomóc uczestnikom lepiej zrozumieć zasadę miłości i zachęcić osoby będące w związku małżeńskim do pielęgnowania miłości w ich małżeństwie.

Przygotowanie

1. W ramach przygotowań do nauczania spróbuj kierować się zasadami zawartymi w rozdziale: „Obowiązki nauczyciela" (strony IX–XI w tym podręczniku).
2. Rozważ doktryny i zasady wypisane w podtytułach lekcji. W ciągu tygodnia zastanawiaj się nad sposobami nauczania tych doktryn i zasad. Postaraj się o przewodnictwo Ducha, by wiedzieć, co powinieneś podkreślić, by wyjść naprzeciw potrzebom uczestników kursu.
3. Jeżeli dostępne są poniższe przedmioty, przygotuj się, by wykorzystać je podczas lekcji:
   a. Jedno lub więcej zdjęć ślubnych. Na przykład, mógłbyś pokazać zdjęcie Młoda para idzie do świątyni (62559; zestaw Ewangelia w malarstwie 609) lub przynieść zdjęcia z własnego ślubu i poprosić uczestników, by przynieśli swoje zdjęcia ślubne.
   b. Kwiat lub zdjęcie kwiatu.

Proponowany przebieg lekcji

Mężowie i żony muszą pielęgnować miłość do siebie nawzajem.

Pokaż jedno lub więcej zdjęć ze ślubu (zob. „Przygotowanie", podpunkt 3a). Powiedz o miłości, jaką mężowie i żony czują do siebie, gdy biorą ślub.

Przedstaw kwiat lub zdjęcie kwiatu (zob. „Przygotowanie", podpunkt 3b). Później niech jeden z uczestników przeczyta następujące oświadczenie Prezydenta Spencera W. Kimballa, dwunastego Prezydenta Kościoła (*Małżeństwo i związki rodzinne: Podręcznik do studiowania dla uczestnika kursu*, str. 14):

„Miłość jest jak kwiat i podobnie jak ciało, potrzebuje ciągłego odżywiania. Fizyczne ciało szybko uległoby wyniszczeniu i umarło, jeśli nie byłoby regularnie odżywiane. Delikatny kwiat zwiądłby i umarł bez substancji odżywczych i wody. Tak też nie można oczekiwać, by miłość trwała wiecznie, jeżeli nie jest ciągle karmiona porcjami miłości, wyrazami poszanowania i podziwu, wyrazami wdzięczności i bezinteresownością" („Oneness in Marriage", *Ensign,* mar. 1977, str. 5).

Wyjaśnij, że ta lekcja jest o tym, jak mężowie i żony mogą pielęgnować swoją miłość, aby nadal wzrastała.

Wyrażanie uczuć i bycie uprzejmym sprawia, że miłość i przyjaźń wciąż są częścią małżeństwa.

Poproś uczestników, którzy są w związku małżeńskim, aby przypomnieli sobie czasy, gdy byli nowożeńcami. Poproś ich, aby opowiedzieli o pewnych rzeczach, które robili dla współmałżonka w tamtym okresie ich życia.

- Dlaczego takie działania konieczne są podczas trwania całego małżeństwa?

Wyjaśnij, że mąż i żona muszą ciągle zabiegać o siebie nawzajem i kultywować swoją przyjaźń przez całe życie. Jeśli będą tak czynić, odkryją, że ich miłość do siebie nawzajem staje się coraz silniejsza.

Starszy Marlin K. Jensen z Kworum Siedemdziesiątych zauważył: „Przyjaźń jest […] podstawową i cudowną częścią zalotów i małżeństwa. Związek pomiędzy mężczyzną i kobietą, który rozpoczyna się przyjaźnią, a następnie rozkwita w romantyczne uczucie i ostatecznie w małżeństwo, zmieni się w stałą, wieczną przyjaźń. Nic w dzisiejszym świecie łatwo rozpadających się małżeństw nie inspiruje tak, jak obserwacja męża i żony, którzy przez lata spokojnie doceniają i cieszą się wzajemną przyjaźnią, wspólnie doświadczając błogosławieństw i prób życia ziemskiego" (w: Conference Report, kwiec. 1999, str. 81 lub *Ensign*, maj 1999, str. 64).

Podczas służby w Kworum Siedemdziesiątych, Starszy James E. Faust powiedział, że jednym z mniej oczywistych, lecz bardziej znaczących powodów rozwodu jest „brak stałego wzbogacania małżeństwa, […] nieobecność jakiegoś dodatkowego elementu, który czyni je cennym, wyjątkowym i cudownym, bez którego staje się ono harówką, czymś trudnym i nudnym". Doradzał: „We wzbogacaniu małżeństwa duże rzeczy to małe rzeczy. To stałe wzajemne docenianie się i troskliwe okazywanie wdzięczności. To dodawanie otuchy i pomaganie sobie nawzajem wzrastać. Małżeństwo jest wspólną wyprawą po to, co dobre, piękne i boskie" (w: Conference Report, paźdz. 1977, str. 13–14 lub *Ensign*, paźdz. 1977, str. 10–11).

- Jakie „małe rzeczy" podtrzymują przy życiu miłość i przyjaźń w małżeństwie? (Rozważ wypisanie odpowiedzi uczestników na tablicy). Jakie możecie podać doświadczenia czy przykłady, które ukazują, jak ważne jest kultywowanie miłości w takich właśnie drobnych sprawach?

  Pewna kobieta, zamężna od ponad 35 lat, powiedziała: „Uwielbiam, kiedy mój mąż nadal przynosi mi małe niespodzianki po swojej wieczornej czy weekendowej nieobecności. To nie musi być duża rzecz, zwyczajne ciastko czy kwiatek, który zostawił dla mnie ze spotkania. Szczególnie uwielbiam, kiedy dzwoni do mnie z pracy w środku dnia, żeby po prostu zapytać, jak mi mija dzień, czy podzielić się jakimiś ciekawymi informacjami. Te drobne rzeczy pomagają mi czuć się kochaną i docenianą".

Zaznacz, że mężowie i żony muszą planować wspólny czas, który spędzą tylko we dwoje. Niech uczestnicy przeczytają następującą radę Starszego Joe J. Christensena z Kworum Siedemdziesiątych (*Małżeństwo i związki rodzinne: Podręcznik do studiowania dla uczestnika kursu*, str. 19):

„Nadal zabiegajcie o siebie nawzajem. Zarezerwujcie sobie czas na wspólne wykonywanie pewnych rzeczy — tylko we dwoje. Równie ważne jak spędzanie czasu z dziećmi, całą rodziną, jest to, by regularnie, co tydzień spotykać się we dwoje. Planując takie spotkania, pokazujecie dzieciom, że wasze małżeństwo jest tak ważne, iż musicie je pielęgnować. Wymaga to zaangażowania, planowania i tworzenia harmonogramu" (w: Conference Report, kwiec. 1995, str. 86 lub *Ensign,* maj 1995, str. 65).

- Co może stanąć na drodze mężom i żonom, którzy pragną spędzać razem czas? W jaki sposób pary mogą znaleźć czas na podtrzymywanie zalotów?

Właściwe relacje intymne w małżeństwie są wyrazem miłości.

Wyjaśnij, że Pan popiera właściwy wyraz bliskości fizycznej w małżeństwie. Przynosi on parze małżeńskiej wielkie błogosławieństwa, pomaga im jednoczyć swoje dusze i wzmacniać miłość do siebie nawzajem. Zastanów się nad przytoczeniem niektórych lub wszystkich z następujących wypowiedzi:

Starszy Richard G. Scott z Kworum Dwunastu Apostołów wyjaśnił cele fizycznej bliskości w małżeństwie: „W trwałym przymierzu małżeństwa Pan pozwala mężowi i żonie na danie wyrazu świętym zdolnościom prokreacyjnym, z całym ich urokiem i pięknem, w zasięgu granic, które ustanowił. Jednym z celów tego osobistego, świętego, intymnego doświadczenia jest zapewnienie fizycznych ciał dla dusz, które zgodnie z wolą Ojca w Niebie mają doświadczyć życia ziemskiego. Innym powodem tych silnych i pięknych uczuć miłości jest zjednoczenie męża i żony w lojalności, wierności, wzajemnym uznaniu i wspólnym celu" (w: Conference Report, paźdz. 1994, str. 50 lub *Ensign,* list. 1994, str. 38).

Starszy Dallin H. Oaks z Kworum Dwunastu Apostołów nauczał: „Moc tworzenia ziemskiego życia jest najbardziej wzniosłą mocą, jaką Bóg dał Swoim dzieciom. Jej użycie zostało wprowadzone w pierwszym przykazaniu [danym Adamowi i Ewie], lecz inne ważne przykazanie zostało dane, żeby zabronić jej nadużywania. Nacisk, jaki kładziemy na prawo czystości moralnej, wyjaśnia nasze zrozumienie celu naszych mocy prokreacyjnych w realizacji planu Boga. Wyraz naszych mocy prokreacyjnych jest miły Bogu, lecz przykazał On, że ograniczają się one do związku małżeńskiego" (w: Conference Report, paźdz. 1993, str. 99 lub *Ensign,* list. 1993, str. 74).

Prezydent Spencer W. Kimball nauczał: „W kontekście zawartego zgodnie z prawem małżeństwa, intymność relacji seksualnych jest właściwa i ma boską akceptację. Nie ma nic nieczystego, czy poniżającego w samej seksualności, ponieważ w ten sposób mężczyźni i kobiety łączą się w procesie tworzenia i wyrażają miłości" (*The Teachings of Spencer W. Kimball,* wyd. Edward L. Kimball [1982], str. 311).

Starszy Jeffrey R. Holland z Kworum Dwunastu Apostołów nauczał: „Ludzka intymność jest zarezerwowana dla małżeństw, ponieważ jest ona najwyższym symbolem całkowitej jedności, całości i jedności wyświęconej i ustalonej przez Boga. Począwszy od Ogrodu w Edenie, małżeństwo miało oznaczać całkowite połączenie mężczyzny i kobiety — ich serc, nadziei, życia, miłości, rodziny, przyszłości, wszystkiego. Adam powiedział o Ewie, że była kością z kości jego i ciałem z ciała jego, i że mieli stać się 'jednym ciałem' podczas wspólnego życia [zob. I Ks. Mojżeszowa 2:23–24]. Jest to związek takiej jedności, że aby przekazać jego wieczną obietnicę, używamy słowa *pieczętować*. Prorok Józef Smith powiedział pewnego razu, że może powinniśmy wyrażać taką świętą więź, będąc 'zespojeni' ze sobą nawzajem [zob. NiP 128:18]" (w: Conference Report, paźdz. 1998, str. 100 lub *Ensign,* paźdz. 1998, str. 76).

Prezydent Howard W. Hunter, czternasty Prezydent Kościoła, radził, że nawet w związku małżeńskim, święte moce prokreacyjne nie mogą być niewłaściwie wykorzystywane: „Czułość i szacunek — nigdy egoizm — muszą stanowić przewodnie zasady w związku intymnym pomiędzy mężem i żoną. Każdy z partnerów musi być czuły i wrażliwy na potrzeby i pragnienia drugiego. Każde dominujące, nieprzyzwoite czy niekontrolowane zachowanie w związku intymnym pomiędzy mężem i żoną jest potępione przez Pana" (w: Conference Report, paźdz. 1994, str. 68 lub *Ensign,* list. 1994, str. 51).

Przeczytaj z uczniami II Ks. Mojżeszową 20:14, 17. Następnie podziel się poniższym stwierdzeniem wygłoszonym przez Prezydenta Gordona B. Hinckleya, piętnastego Prezydenta Kościoła:

„Wierzymy w czystość przedmałżeńską i całkowitą wierność po ślubie. To wszystko na ten temat. To jest droga do szczęścia w życiu. To jest droga do satysfakcji. Przynosi to pokój sercu i pokój w domu" (w: Conference Report, paźdz. 1996, str. 68 lub *Ensign,* list. 1996, str. 49).

Zaznacz, że mężowie i żony powinni być ostrożni, by nie czynić nic, co choćby przypomina niewierność. Na przykład, muszą zawsze utrzymywać stosowne granice emocjonalne i fizyczne między sobą a współpracownikami płci przeciwnej.

- Dlaczego całkowita wierność w związku małżeńskim jest tak niezwykle ważna?
- W jaki sposób oglądanie nieprzyzwoitych czy pornograficznych materiałów jest zdradą zaufania w małżeństwie? W jaki sposób flirtowanie z osobą płci przeciwnej szkodzi małżeństwu?

  Wykorzystaj jedno lub oba z poniższych oświadczeń:

  Prezydent Howard W. Hunter doradzał: „Bądźcie wierni przymierzom małżeństwa myślą, słowem i uczynkiem. Pornografia, flirtowanie i nieprzyzwoite fantazje podkopują charakter i uderzają w podstawy szczęśliwego małżeństwa. Jedność i zaufanie w małżeństwie zostają w ten sposób zniszczone" (w: Conference Report, paźdz. 1994, str. 67 lub *Ensign,* list. 1994, str. 50).

  Prezydent Ezra Taft Benson, trzynasty Prezydent Kościoła, radził: *„Jeśli jesteś w związku małżeńskim, unikaj wszelkiego rodzaju flirtu*. […] Coś, co może wydawać się niewinnym droczeniem czy zwykłą zabawą z osobą płci przeciwnej, łatwo może doprowadzić do znacznie poważniejszego zaangażowania, a w końcowym efekcie do niewierności. Dobre pytanie, które możemy sobie zadać, to: Czy mój współmałżonek byłby zadowolony, gdyby wiedział/wiedziała, że tak się zachowuję? Czy żona byłaby zadowolona, gdyby wiedziała, że jej mąż jada lunch sam na sam ze swoją sekretarka? Czy mąż byłby zadowolony, gdyby zobaczył swoją żonę flirtującą i zachowującą się kokieteryjnie w stosunku do innego mężczyzny? To właśnie, moi bracia i siostry, miał na myśli Paweł, kiedy powiedział: 'Od wszelkiego rodzaju zła z dala się trzymajcie' (I List do Tesaloniczan 5:22)" („The Law of Chastity", w: *Brigham Young University 1987–1988 Devotional and Fireside Speeches* [1988], str. 52).

Pary małżeńskie powinny okazywać miłość bliźniego — czystą miłość Chrystusa.

- Przeczytaj z uczestnikami Ew. Jana 13:34–35 i List do Efezjan 5:25. Czego dowiadujemy się z tych fragmentów na temat tego, w jaki sposób mężowie i żony powinni traktować siebie nawzajem?

Zaznacz, że pomimo iż związek fizyczny pary małżeńskiej jest ważny, nie jest on najważniejszym aspektem ich miłości. Podziel się poniższym oświadczeniem Prezydenta Spencera W. Kimballa:

„[Miłość w małżeństwie] jest głęboka, obejmująca wszystko, wszechstronna. Nie przypomina uczucia, które świat błędnie nazywa miłością, a które opiera się gównie na fizycznym zauroczeniu. Kiedy jest ono jedyną podstawą małżeństwa, strony wkrótce zmęczą się sobą nawzajem. […] Miłość, o której mówi Pan, to nie

tylko fizyczne, lecz także duchowe zauroczenie. To wiara, zaufanie i rozumienie siebie nawzajem. To całkowite partnerstwo. Jest to partnerstwo wspólnych ideałów i standardów. Jest pozbawiona egoizmu i pełna poświęcenia dla siebie nawzajem. To czystość myśli i postępowania oraz wiary w Boga i Jego plan. To posiadanie dzieci w życiu ziemskim z perspektywą boskości i tworzenia oraz posiadania dzieci duchowych. Taka miłość jest ogromna, wszechogarniająca i nieograniczona. Ten rodzaj miłości nigdy się nie nuży ani nie słabnie. Przetrwa w chorobie i smutku, dostatku i niedostatku, sukcesie i rozczarowaniu, przez ten czas i wieczność" (*Faith Precedes the Miracle* [1972], str. 130–131).

Wyjaśnij, że miłość, o której mówił Prezydent Kimball, to czysta miłość Chrystusowa. Przeczytaj z uczestnikami Moroni 7:45–48. Poproś, aby każdy z uczestników odszukał podczas czytania cechy charakterystyczne miłości Chrystusowej. Zapisz te cechy na tablicy, jak w poniższym przykładzie:

Miłość bliźniego:

Jest cierpliwa.
Jest łaskawa.
Nie zazdrości.
Nie unosi się pychą (dumą).
Nie szuka swego.
Nie daje się łatwo sprowokować.
Nie ma złych myśli.
Nie cieszy się z niegodziwości, ale raduje się z triumfu prawdy.
Znosi wszystko.
Ma wiarę.
Ma nadzieję.
Przetrwa wszystko.
Nigdy nie zawodzi.
Jest największa ze wszystkich.
Jest czystą miłością Chrystusową.
Przetrwa na wieki.

Zaznacz, że oprócz zobowiązania, że będziemy kochać Ojca Niebieskiego i Jezusa Chrystusa i że przyjdziemy do Nich, zobowiązanie małżeństwa — w szczególności małżeństwa na wieczność — jest jednym z najważniejszych zobowiązań, jakie czynimy. Mężowie i żony muszą nieustannie pracować, by rozwijać miłość Chrystusową wobec siebie.

Aby pomóc uczestnikom zastosować tę zasadę, zwróć ich uwagę na cechy charakterystyczne miłości bliźniego, które zapisałeś na tablicy. Zaproś ich do dyskusji nad tym, w jaki sposób charakterystyczne cechy, takie jak „nie szuka swego", czy „nigdy nie zawodzi", mogą zostać wyrażone w związku małżeńskim. Poproś ich, aby podzielili się przykładami tych cech, które zaobserwowali.

Podsumowanie

Podkreśl, że mężowie i żony muszą pielęgnować swą miłość i przyjaźń. Muszą ożywiać swoją miłość poprzez ciągłe robienie małych rzeczy, które wyrażają czułość i uprzejmość. Powinni być wrażliwi na swoje duchowe, fizyczne i emocjonalne potrzeby, gdy dzielą się radościami i ciężarami wspólnego życia.

Muszą postanowić, że nigdy nie zrobią niczego, co zniszczy miłość, która jest niezbędna w związku małżeńskim. I powinni „modlić się do Ojca z całego serca, aby przelał w [ich] serca tę [miłość]" (Moroni 7:48). Gdy partnerzy w małżeństwie są sobie całkowicie oddani, ich miłość do siebie nawzajem będzie wzrastać z biegiem lat. Odkryją, że rozwijają w sobie miłość, która jest prawdziwą miłością Chrystusową.

Odwołaj się do stron 12–15 w książce *Małżeństwo i związki rodzinne: Podręcznik do studiowania dla uczestnika kursu*. Zachęć uczestników do przypomnienia sobie doktryn i zasad omówionych w tej lekcji poprzez (1) wykorzystanie co najmniej jednej sugestii zawartej w części „Pomysły do wykorzystania" i (2) przeczytanie artykułu „Jedność w małżeństwie" Prezydenta Spencera W. Kimballa. Zaznacz, że pary małżeńskie mogą czerpać wiele korzyści ze wspólnego czytania i omawiania artykułów znajdujących się w podręczniku do studiowania.

Reagowanie na wyzwania w małżeństwie

Lekcja 4

Cel

Pomóc uczestnikom nauczyć się, że mężowie i żony muszą pracować razem, by zmagać się z wyzwaniami i że mogą zareagować cierpliwością i miłością zamiast frustracją czy gniewem.

Przygotowanie

1. W ramach przygotowań do nauczania spróbuj kierować się zasadami zawartymi w rozdziale: „Obowiązki nauczyciela" (strony IX–XI w tym podręczniku).
2. Przeczytaj podtytuły lekcji, które w zarysie przedstawiają jej doktryny i zasady. W ramach przygotowania rozważaj te doktryny i zasady przez cały tydzień, starając się o przewodnictwo Ducha podczas podejmowania decyzji o tym, co powinieneś podkreślić, aby zaspokoić potrzeby uczestników.
3. Przestudiuj fragmenty z pism świętych, które znajdują się na stronie 20, żeby przygotować się do poprowadzenia dyskusji.

Proponowany przebieg lekcji

Wszystkie poślubione pary doświadczą wyzwań.

Przytocz poniższą historię opowiedzianą przez Starszego Bruce'a C. Hafena z Kworum Siedemdziesiątych:

„Panna młoda w dniu swojego ślubu westchnęła z błogością: 'Mamo, to koniec moich kłopotów!' 'Tak — odpowiedziała mama — ale który koniec?'" (w: Conference Report, paźdz. 1996, str. 34 lub *Ensign,* list. 1996, str. 26).

- Jakie kłopoty czy trudności mogą napotykać małżeństwa? (Rozważ zapisanie odpowiedzi uczestników na tablicy. Odpowiedzi mogą obejmować te, które znajdują się na poniższej liście).

a. Różnica zdań
b. Egoizm
c. Zranione uczucia
d. Problemy zdrowotne
e. Bezdzietność
f. Starzenie się
g. Niepełnosprawność w rodzinie
h. Próba wypełnienia pustki, kiedy wszystkie dzieci wyprowadzają się w domu
i. Śmierć bliskich
j. Problemy finansowe
k. Krnąbrne dzieci
l. Klęski żywiołowe

Zauważ, że niektóre wyzwania są rezultatem trudności w związku małżeńskim, inne są normalną częścią życia.

Mężowie i żony mogą przejść przez każde wyzwanie, jeśli będą postrzegać małżeństwo w kategorii przymierza.

Wyjaśnij, że pary małżeńskie będą reagować inaczej na próby, w zależności od tego, w jaki sposób postrzegają swój związek małżeński. Napisz na tablicy słowa *kontrakt* i *przymierze*.

Wyjaśnij, że kontrakt to pisemna umowa pomiędzy dwojgiem ludzi lub grupami ludzi. Jego warunki można wyegzekwować na mocy praw danego państwa. Przymierze jest podobne do kontraktu, lecz jego skutki są dużo bardziej dalekosiężne. Słowo *przymierze* czasami odnosi się do porozumienia pomiędzy osobami, ale w kontekście ewangelii odnosi się ono do porozumienia pomiędzy nami a Panem. W przymierzu Pan ustala warunki, a my obiecujemy ich przestrzegać (zob. Bible Dictionary, „Covenant", str. 651). Kiedy dotrzymujemy naszych obietnic, Pan jest zobowiązany do spełnienia Swoich (zob. NiP 82:10).

Zwróć uwagę, że wielu ludzi w dzisiejszym społeczeństwie postrzega małżeństwo jako jedynie kontrakt. Poproś uczniów, aby po cichu zastanowili się nad następującymi pytaniami:

- Co mogą zrobić mąż i żona, którzy postrzegają swoje małżeństwo jako kontrakt, kiedy pojawiają się kłopoty? Co by zrobili, gdyby postrzegali swoje małżeństwo jako przymierze?

  Starszy Bruce C. Hafen z Kworum Siedemdziesiątych zauważył: „Kiedy nadchodzą kłopoty, partnerzy małżeństw *kontraktowych* szukają szczęścia, odchodząc. Biorą ślub dla korzyści i zostaną tylko tak długo, jak długo będą otrzymywać to, na co dokonali transakcji. Jednak kiedy kłopoty nawiedzają małżeństwo *przymierza*, mąż i żona rozwiązują problemy. […] *Kontraktowi* partnerzy dają z siebie po 50 procent, partnerzy *przymierza* po 100 procent. Małżeństwo z natury jest przymierzem, nie jedynie osobistym kontraktem, który każdy może zerwać według życzenia" (w: Conference Report, paźdz. 1996, str. 34 lub *Ensign,* list. 1996, str. 26).

Kiedy pojawiają się wyzwania, możemy świadomie zadecydować, że zareagujemy cierpliwością i miłością, a nie frustracją czy złością.

Zauważ, że pomimo iż mężowie i żony nie mogą uniknąć niektórych prób, mogą wybrać, w jaki sposób na nie zareagują. Starszy Lynn G. Robbins z Kworum Siedemdziesiątych wyjaśnił: „Nikt nie doprowadza nas do szału. Inni nas nie denerwują. Żadna siła nie ma w tym udziału. Gniew to świadomy wybór, decyzja, zatem, możemy zdecydować, że nie będziemy się denerwować. *To my* decydujemy!" (w: Conference Report, kwiec. 1998, str. 105 lub *Ensign,* maj 1998, str. 80).

Podkreśl, że Ojciec Niebieski dał nam wolną wolę — moc wyboru i decydowania o sobie. Możemy używać naszej wolnej woli, by być cierpliwi i pełni miłości podczas nadejścia prób.

Poproś uczestników, aby po kolei czytali na głos następujące fragmenty. Zachęć ich, aby podczas czytania omówili, w jaki sposób mogą one odnosić się do mężów i żon, kiedy reagują na wyzwania małżeńskie i codziennego życia.

Mosjasz 18:21
I List Jana 4:18
I List Piotra 4:8 (zob. przypis 8*a* w Tłumaczeniu Józefa Smitha)
Ew. Jana 13:34–35
Ew. Jana 16:33
2 Nefi 31:20
Nauki i Przymierza 24:8
Alma 38:12
3 Nefi 11:29–30
List Jakuba 1:19–20
Mosjasz 3:19

- Co możemy robić, kiedy czujemy się sfrustrowani czy zdenerwowani, żeby przezwyciężyć te uczucia? (Przykładowe odpowiedzi znajdują się na poniższej liście).

  a. Wycofać się ze zdarzenia, dopóki się nie uspokoimy.
  b. Pomodlić się o pomoc i przewodnictwo.
  c. W razie nieporozumienia poświęcić czas, żeby rozważyć motywy i uczucia drugiej osoby.
  d. Poszukać pomocy u lokalnych przywódców Kościoła, a jeśli będzie potrzeba, zawodowych doradców, których poglądy i działania są zgodne z naukami Kościoła.

By zilustrować, że mężowie i żony mogą wybrać, w jaki sposób zareagują na próby, przeczytaj poniższą historię. Wyjaśnij, że jest to przykład codziennych, małych prób, które pojawiają się w małżeństwie.

„To był jeden z tych dni. Bez względu na to, jak szybko Della biegła tego dnia, nie mogła podołać wymaganiom swojej rodziny. Jej sąsiadka, która miała jeszcze więcej dzieci niż ona, wydawała się taka radosna, że Della zaczęła wątpić w swoje zdolności kobiety, żony i matki.

Ben odczuwał głód większy niż zwykle podczas drogi powrotnej do domu. Konieczne było przejechanie dodatkowych 80 mil, żeby dostarczyć sprzęt na farmę i był teraz bardzo zmęczony. Cieszyła go myśl, że już niedługo będzie w domu. Spokój. Jedzenie. Odpoczynek.

Della usłyszała samochód Bena na podjeździe i spojrzała na zegarek. O nie! Już prawie 19:00? I co teraz? Chciała mieć gotową kolację, ale…

Usłyszała otwierające się drzwi, kładąc w pośpiechu ostatnie ciastko na blachę do pieczenia.

Ben przekroczył drzwi, stanął w rogu i uśmiechnął się do Delli. Wyglądała na spiętą. Potem zauważył pusty stół. Zaniemówił i wziął głęboki oddech".

Zadaj uczestnikom następujące pytania:

- Co mogłoby się stać, gdyby Ben myślał tylko o sobie?
- Jak mógłby zareagować, gdyby miał na względzie swoją żonę?

Po przedyskutowaniu tych pytań, kontynuuj historię:

„Ben westchnął, uśmiechnął się do Delli i powiedział: 'Wygląda na to, że dotarłem tu w samą porę, żeby ci pomóc'. Jej napięcie zniknęło. Ulżyło jej, pocałowała go i powiedziała: 'Dobrze, że jesteś w domu, Ben. Miałeś długi dzień, a ja chciałam mieć dla ciebie kolacje na czas!' Wskazała na pusty stół.

'Dokończymy razem', powiedział, obejmując ją ramieniem. Następnie zaczęli opowiadać sobie o różnych wyzwaniach, jakich doświadczyło każde z nich. Podczas gdy Ben nakrywał do stołu, Della włożyła ciastka do piekarnika i powiedziała mu, jaką presję czasu czuła — nawet przytłoczenie — przez cały dzień. Ben zapomniał o swoim głodzie i pomyślał o tym, jak ułatwić jej życie" (*Family Home Evening Resource Book* [1983], str. 241; podział na akapity zmieniony).

Podsumowanie

Odwołaj się do stron 16–17 w książce *Małżeństwo i związki rodzinne: Podręcznik do studiowania dla uczestnika kursu*. Zachęć uczestników do przypomnienia sobie doktryn i zasad omówionych w tej lekcji poprzez (1) wykorzystanie co najmniej jednej sugestii zawartej w części „Pomysły do wykorzystania" i (2) przeczytanie artykułu „Wolna wola i gniew", Starszego Lynna G. Robbinsa. Zaznacz, że pary małżeńskie mogą czerpać wiele korzyści ze wspólnego czytania i omawiania artykułów znajdujących się w podręczniku do studiowania.

Dodatkowe materiały źródłowe

Przemoc wobec współmałżonka obrazą Boga

Wyjaśnij, że kiedy mężowie i żony są zdenerwowani czy sfrustrowani, ich zachowanie czasem staje się agresywne i destrukcyjne. Współmałżonkowie nigdy nie powinni stosować wobec siebie przemocy w jakiejkolwiek formie. Przemoc narusza przykazania Boga i stanowcze oświadczenia przywódców Kościoła. Prezydent George Albert Smith, ósmy Prezydent Kościoła, oświadczył: „Nikt, kto posiadał ducha Pana, nigdy nie stosował przemocy wobec innych. To zawsze dzieje się wtedy, kiedy mamy jakiegoś innego ducha" (w: Conference Report, paźdz. 1950, str. 8).

Pokrótce podziel się poniższą informacją:

Przemoc wobec małżonka może być emocjonalna, fizyczna lub seksualna.

Na przemoc emocjonalną składa się: krzyczenie, przeklinanie, czynienie obraźliwych lub poniżających uwag, zachowywanie się w dyktatorski sposób, poniżanie współmałżonka przy dzieciach lub innych osobach, odmawianie wsparcia lub czułości jako forma kary i ignorowanie lub bagatelizowanie uczuć współmałżonka.

Na przemoc fizyczną składa się: popychanie, przytrzymywanie, potrząsanie, bicie, policzkowanie, wymuszanie oraz ograniczanie dostępu do pożywienia, leków etc.

Przemoc seksualna może być emocjonalna lub fizyczna. Składa się na nią: molestowanie seksualne, zadawanie bólu, używanie siły lub szantażu i naleganie na robienie w chwilach intymnych rzeczy, które są nieprzyjemne lub odrażające dla drugiej osoby.

Wyjaśnij, że jeżeli uczestnicy mają więcej pytań na temat tego, co wchodzi w skład przemocy, powinni poradzić się swojego biskupa.

Podziel się poniższym stwierdzeniem wygłoszonym przez Prezydenta Gordona B. Hinckleya, piętnastego Prezydenta Kościoła. Podkreśl, że pomimo iż ostrzeżenie Prezydent Hinckleya dotyczy mężczyzn, którzy stosują przemoc wobec swoich żon, odnosi się ono również do kobiet. Poproś, aby słuchając tej rady uczestnicy w ciszy ocenili swoje własne postępowanie:

„Niektórzy [mężczyźni] robią dobrą minę przed światem w ciągu dnia, przychodzą do domu wieczorem, odkładają na bok swoją samodyscyplinę i wybuchają gniewem z najmniejszego powodu.

Żaden mężczyzna, który angażuje się w takie złe i niestosowne zachowanie, nie jest godzien kapłaństwa Boga. Żaden mężczyzna, który się tak zachowuje, nie jest godzien dobrodziejstw domu Pana. Żałuję, że są mężczyźni, którzy nie zasługują

na miłość swoich żon i dzieci. Są dzieci, które boją się swoich ojców, i żony, które boją się swoich mężów. Jeżeli tacy mężczyźni mnie teraz słyszą, jako sługa Pana karcę was i wzywam do pokuty. Zapanujcie nad sobą. Panujcie nad gniewem. Większość rzeczy, które was złoszczą, jest bez znaczenia. A jakże straszną cenę płacicie za swój gniew. Proście Pana o wybaczenie. Proście swoje żony o wybaczenie. Przeproście swoje dzieci" (w: Conference Report, paźdz. 1996, str. 91–92 lub *Ensign,* list. 1996, str. 68).

Wyjaśnij, że niektórzy ludzie rozwijają pewne formy agresywnego zachowania, nie zdając sobie z tego sprawy. Inni zdają sobie sprawę, że ich zachowanie musi się zmienić, ale czują się niezdolni, by je zmienić bez pomocy.

Ci, którzy chcą pomocy w zrozumieniu i zmianie swojego agresywnego zachowania, mogą się zmienić, jeśli pokornie będą szukać pomocy i przewodnictwa Pana. Mogą zwrócić się do swojego biskupa, który będzie w stanie im doradzić. Może on również polecić doradców w LDS Family Services lub organizacje społeczne, które zapewniają pomoc będącą zgodną ze standardami Kościoła.

- W jaki sposób agresja współmałżonka może mieć wpływ na dzieci pary małżeńskiej?

  Słuchając odpowiedzi uczestników, podkreśl dodatkowo, że agresja współmałżonka stanowi trwały wzorzec tego, jak próbować rozwiązywać problemy w destrukcyjny sposób. Ludzie, którzy doświadczyli takiej przemocy jako dzieci, często źle traktują innych i powielają ten wzór w swoich związkach małżeńskich.

- Jaki wpływ na dzieci ma to, że widzą, jak rodzice rozwiązują trudności łagodnie i z cierpliwością?

  Wyjaśnij, że matki i ojcowie, którzy są pełni miłości i dojrzali podczas stawiania czoła wyzwaniom, nauczają swoje dzieci dobrych nawyków, które mogą trwać przez całe życie. Biskup Robert D. Hales, służąc jako Przewodniczący Biskup, powiedział: „Dzieciom pomaga to, gdy widzą, że dobrzy rodzice mogą mieć odmienne zdanie i że te różnice można rozwiązać bez uderzeń, krzyków czy rzucania przedmiotami. Muszą one zobaczyć i odczuć spokojne porozumiewanie się z poszanowaniem dla punktu widzenia drugiej osoby, żeby wiedziały, jak rozwiązywać różnice w swoim własnym życiu" (w: Conference Report, paźdz. 1993, str. 10 lub *Ensign,* list. 1993, str. 9).

Lekcja 5

Reagowanie na wyzwania poprzez pozytywne komunikowanie się

Cel

Nauczyć uczestników, w jaki sposób zapobiegać trudnościom w małżeństwie i rozwiązywać je poprzez pełną miłości komunikację.

Przygotowanie

1. W ramach przygotowań do nauczania spróbuj kierować się zasadami zawartymi w rozdziale: „Obowiązki nauczyciela" (strony IX–XI w tym podręczniku).
2. Przeczytaj podtytuły lekcji. Stanowią one przegląd doktryn i zasad zawartych w lekcji. W ramach przygotowania rozważ, w jaki sposób możesz pomóc uczestnikom w stosowaniu się do tych doktryn i zasad. Postaraj się o przewodnictwo Ducha, by wiedzieć, co powinieneś podkreślić, by wyjść naprzeciw potrzebom uczestników kursu.

Proponowany przebieg lekcji

W każdym małżeństwie pojawią się różnice zdań.

Niech uczestnicy przeczytają następujące oświadczenie Starszego Joe J. Christensena z Kworum Siedemdziesiątych (*Małżeństwo i związki rodzinne: Podręcznik do studiowania dla uczestnika kursu*, str. 20):

„Czasami słyszymy coś takiego: 'Jesteśmy małżeństwem od pięćdziesięciu lat i zawsze mieliśmy to samo zdanie'. Jeśli dosłownie tak jest, wówczas jeden z partnerów jest zdominowany przez drugiego lub, jak to się mówi, mija się z prawdą. Każda inteligentna para doświadczy różnicy zdań. Naszym wyzwaniem jest to, żeby wiedzieć, jak sobie z tym poradzić. Jest to częścią procesu udoskonalania dobrego małżeństwa" (w: Conference Report, kwiec. 1995, str. 86 lub *Ensign,* maj 1995, str. 65).

Wyjaśnij, że podczas tej lekcji będziecie omawiać konkretne zasady, które mogą pomóc mężowi i żonie zapobiegać trudnościom i rozwiązywać je w ich związku.

Mężowie i żony powinni starać się dostrzegać u siebie nawzajem godne podziwu cechy.

Zauważ, że kiedy mężowie i żony szukają w sobie cech godnych podziwu, łatwiej im zapobiegać trudnościom. Łatwiej im także pracować razem nad rozwiązywaniem tych, które się pojawiają. Opowiedz następującą historię:

Pewna kobieta wielokrotnie udawała się do swojego biskupa, żeby żalić się na swojego męża. W końcu biskup zapytał ją: „Dlaczego poślubiłaś mężczyznę, którego uważasz za tak niedelikatnego i nieznośnego?" Kobieta pomyślała przez chwilę i powiedziała: „Myślę, że miał jakieś dobre cechy, ale nie mogę sobie przypomnieć, co to było. Musiał się zmienić". Biskup poprosił ją, żeby udała się do domu i pomodliła się o łagodność w sercu, żeby mogła sobie przypomnieć cechy charakteru swojego męża, które kiedyś doceniała. Z czasem odkryła, że była w stanie rozpoznać owe cechy i skupić się na nich. Wcześniej była tak bardzo skupiona na jego wadach, że nie udawało jej się dostrzec jego zalet.

- W jaki sposób dostrzegliście wartość, jaką ma szukanie godnych podziwu cech u innych? W jaki sposób szukanie w sobie nawzajem godnych podziwu cech pomaga mężom i żonom wzmacniać ich małżeństwo?

Przypomnij uczestnikom, że choć każda osoba jest wyjątkowa, wszyscy jesteśmy dziećmi Boga. Poproś uczestnika, aby przeczytał poniższe oświadczenie pochodzące z dokumentu „Rodzina: Proklamacja dla świata", (strona VIII tego podręcznika i strona IV w książce *Małżeństwo i związki rodzinne: Podręcznik do studiowania dla uczestnika kursu*):

„Wszystkie istoty ludzkie — mężczyźni i kobiety — są stworzone na obraz i podobieństwo Boga. Każdy jest umiłowanym duchowym synem lub córką niebiańskich rodziców, i dlatego każdy posiada boską naturę i przeznaczenie".

- Jak pamiętanie o tej prawdzie może pomóc mężom i żonom w ich wysiłkach zmierzających do tego, by zrozumieć siebie nawzajem?

  Wyjaśnij, że kiedy mężowie i żony starają się widzieć w sobie wszystko to, co jest piękne i boskie, znajdują więcej radości w swoim towarzystwie i są w stanie lepiej pomagać sobie nawzajem w osiąganiu swojego boskiego potencjału.

  Kiedy Starszy Gordon B. Hinckley służył w Kworum Dwunastu Apostołów, mówił o „pewnego rodzaju szacunku, jakim jest uważanie swojego towarzysza za najbardziej cennego przyjaciela na ziemi". Powiedział: „Stała obecność drugiej osoby w małżeństwie może spowszednieć, a nawet stać się nudna. Nie znam bardziej pewnego sposobu, żeby utrzymać ją na wzniosłym i inspirującym poziomie, niż okazjonalna zaduma mężczyzny nad faktem, że towarzyszka życia, która stoi u jego boku, jest córką Boga, zaangażowaną [wraz z Bogiem] we wspaniały, twórczy proces realizowania Jego wiecznych celów. Nie znam skuteczniejszego sposobu na to, aby kobieta utrzymała wiecznie promienną miłość do swojego męża, niż szukanie przez nią i podkreślanie boskich cech, które są częścią każdego syna naszego Ojca, i które mogą zostać rozbudzone tam, gdzie jest szacunek, podziw i zachęta. Taki właśnie tok działań będzie nieustannie rozwijać przynoszącą satysfakcję wdzięczność za siebie nawzajem" (w: Conference Report, kwiec. 1971, str. 81–82 lub *Ensign*, czerw. 1971, str. 71–72).

Pozytywne komunikowanie się pomaga w zapobieganiu trudnościom i ich rozwiązywaniu.

Wyjaśnij, że oprócz rozpoznawania w sobie godnych podziwu cech mężowie i żony powinni dążyć do dobrego komunikowania się ze sobą nawzajem. Komunikowanie się jest niezbędne w budowaniu miłości, jedności i w rozwiązywaniu trudności, które mogą się pojawić.

Zapisz na tablicy następujące zasady:

Słuchajcie siebie nawzajem.

Otwarcie i spokojnie omawiajcie wyzwania.

Porozumiewajcie się w pełen miłości i pozytywny sposób.

Wyjaśnij, że te zasady mogą pomóc parom małżeńskim udoskonalić jakość ich porozumiewania się. Użyj poniższych materiałów do poprowadzenia dyskusji na temat każdej z zasad:

Słuchajcie siebie nawzajem.

Podziel się poniższą radą Starszego Russella M. Nelsona z Kworum Dwunastu Apostołów:

„Mężowie i żony, nauczcie się słuchać i słuchajcie, by uczyć się od siebie nawzajem. […] Przeznaczanie czasu na rozmowy jest konieczne, aby kanały porozumiewania się pozostały otwarte. Jeśli małżeństwo jest najważniejszym związkiem w życiu, zasługuje, by poświęcić mu najważniejszy czas! Jednak dajemy priorytet mniej ważnym spotkaniom, pozostawiając tylko resztki czasu na wysłuchanie naszych cennych partnerów" (w: Conference Report, kwiec. 1991, str. 28 lub *Ensign,* maj 1991, str. 23).

- Jakie korzyści mogą czerpać mężowie i żony, kiedy słuchają się nawzajem uważnie i z miłością? (Przykładowe odpowiedzi znajdują się na poniższej liście).

  a. Uczą się więcej o swoich prawdziwych uczuciach i motywacjach.
  b. Starają się zrozumieć, zanim zaczną oceniać czy dawać rady.
  c. Każda osoba poczuje się bardziej doceniana i kochana.
  d. Każda osoba przyjmie prawdopodobnie mniej defensywną postawę i będzie bardziej skłonna na otwarte porozumiewanie się.

- Co może przeszkadzać małżonkom w prawdziwym słuchaniu siebie nawzajem? (Przykładowe odpowiedzi to: napięty harmonogram dnia, nie znalezienie czasu na wysłuchanie siebie, brak zainteresowania wzajemnymi obowiązkami).

- Co mogą zrobić partnerzy w małżeństwie, żeby stać się lepszymi słuchaczami? (Oprócz poproszenia uczestników o odpowiedzi rozważ podzielenie się sugestiami, które znajdują się poniżej).

  a. Zarezerwujcie czas na wspólną rozmowę. Pozbądźcie się rzeczy, które mogłyby odwrócić waszą uwagę, skupcie całą uwagę na sobie.
  b. Słuchajcie tak, aby zrozumieć. Nie przerywajcie osobie, która mówi. Jeśli jest to konieczne, zadawajcie pytanie typu: „Czy możesz powiedzieć mi więcej na ten temat?", „Jak się czułaś/czułeś, kiedy to się stało?" czy „Zdaje się, że nie rozumiem. Czy masz na myśli, mówiąc…?"
  c. Unikajcie złoszczenia się czy obrażania. Pamiętajcie, że w wielu przypadkach właściwy może być więcej niż jeden pogląd.

Otwarcie i spokojnie omawiajcie wyzwania.

- Dlaczego ważne jest, żeby współmałżonkowie otwarcie rozmawiali ze sobą na temat wyzwań, z którymi się zmagają w swoim małżeństwie?

Podkreśl, że dyskusja na temat wyzwań powinna być przeprowadzona w pełen szacunku sposób, bez głośnych kłótni czy sporów. Kiedy Starszy Gordon B. Hinckley służył w Kworum Dwunastu Apostołów, nauczał:

„Rzadko wpadamy w tarapaty, kiedy wypowiadamy się łagodnie. Tylko wtedy, gdy podnosimy głos, lecą iskry, a małe igiełki stają się widłami, w które uzbrojona jest niezgoda. […] Głos niebios jest cichym i spokojnym głosem; tak samo jak głos domowego spokoju jest cichym głosem" (w: Conference Report, kwiec. 1971, str. 82, 1971 lub *Ensign,* czerw. 1971, str. 72).

Prezydent David O. McKay powiedział: „Niech mąż i żona nigdy nie mówią do siebie podniesionym głosem, chyba że w domu się pali" (*Stepping Stones to an Abundant Life,* zeb. Llewelyn R. McKay [1971], str. 294).

Porozumiewajcie się w pełen miłości i pozytywny sposób.

- Jaki wpływ na małżeństwo ma wyrażanie uznania, okazywanie wsparcia i czułości? Jaki wpływ ma na małżeństwo przekaz negatywny, taki jak krytykowanie, narzekanie, obwinianie?

  Niech uczestnicy przeczytają następującą radę Starszego Joe J. Christensena (*Małżeństwo i związki rodzinne: Podręcznik do studiowania dla uczestnika kursu*, str. 19):

  „Unikajcie nieustannego 'wbijania sobie szpilek'. Nie bądźcie zbyt krytyczni względem wad współmałżonka. Uznajcie fakt, że nikt z nas nie jest doskonały. Przed każdym z nas jest długa droga, by stać się podobnym do Chrystusa, do czego nawołują nasi przywódcy.

  Nieustanne 'wbijanie sobie szpilek' — jak to nazwał Prezydent Spencer W. Kimball — może zniszczyć niemal każde małżeństwo. […] Mówiąc ogólnie, każdy z nas jest boleśnie świadomy swoich słabości i nie potrzebujemy częstego przypominania o nich. Niewiele osób zmieniło się na lepsze w wyniku ciągłego ich krytykowania czy dokuczania. Jeśli nie będziemy ostrożni, wówczas to, co oferujemy jako *konstruktywną* krytykę, stanie się w rzeczywistości *destruktywną* krytyką" (zob. Conference Report, kwiec. 1995, str. 85 lub *Ensign,* maj 1995, str. 64–65; zob. także Spencer W. Kimball, „Marriage and Divorce", *1976 Devotional Speeches of the Year* [1977], str. 148).

- Co może wyniknąć z ciągłych narzekań lub krytyki?

- Jedną z form krytyki jest zwyczaj porównywania czyichś słabości do mocnych stron innych osób. Jak takie postępowanie może wpływać na małżeństwo?

- Jakie mieliście doświadczenia, które ukazują wartość chwalenia i popierania innych zamiast ciągłego ich krytykowania? W jaki sposób pozytywne wyrażanie się może wzmocnić małżeństwo?

  Pewna kobieta wyjaśniła, że jej mąż często ją chwali za to, że jest dobrą żoną i gospodynią, nie tylko kiedy są w domu, lecz także kiedy są z przyjaciółmi. Nigdy nie wspomina o jej słabościach. Zamiast tego woli skupić się na jej mocnych stronach. Mówi, że jego uwagi dają jej nadzieję i motywację do doskonalenia się.

Podsumowanie

Podziel się poniższą radą, jakiej udzielił Starszy Marvin J. Ashton z Kworum Dwunastu Apostołów:

„W rodzinnych dyskusjach różnice nie powinny być ignorowane, ale rozważane i spokojnie oceniane. Punkt widzenia czy opinia jednej osoby zazwyczaj nie są tak ważne jak zdrowy, trwający związek. Uprzejmość i szacunek w słuchaniu i reagowaniu podczas dyskusji są podstawą właściwego dialogu. […] Jakże ważna jest wiedza, w jaki sposób nie zgadzać się z czyimś punktem widzenia i nie być przy tym nieprzyjemnym" (w: Conference Report, kwiec. 1976, str. 79 lub *Ensign,* maj 1976, str. 52).

Pokrótce przypomnij zasady, które omawialiście. Zachęć uczestników, żeby stosowali te zasady we własnym życiu. Złóż świadectwo zgodnie z podszeptem Ducha.

Odwołaj się do stron 18–20 w książce *Małżeństwo i związki rodzinne: Podręcznik do studiowania dla uczestnika kursu*. Zachęć uczestników do przypomnienia sobie doktryn i zasad omówionych w tej lekcji poprzez (1) wykorzystanie co najmniej jednej sugestii zawartej w części „Pomysły do wykorzystania" i (2) przeczytanie artykułu „Małżeństwo i wielki plan szczęścia" Starszego Joe J. Christensena. Zaznacz, że pary małżeńskie mogą czerpać wiele korzyści ze wspólnego czytania i omawiania artykułów znajdujących się w podręczniku do studiowania.

Wzmacnianie małżeństw poprzez wiarę i modlitwę

Lekcja 6

Cel

Pomóc uczestnikom zrozumieć i pracować nad otrzymaniem błogosławieństw, które przychodzą wówczas, gdy pary małżeńskie wykazują się wiarą w Jezusa Chrystusa i modlą się razem.

Przygotowanie

1. Przejrzyj zasady w części „Obowiązki nauczyciela" (strony IX–XI w tym podręczniku). Przygotowując się do nauczania, szukaj sposobów, by zastosować te zasady.
2. Przeczytaj podtytuły lekcji, które w zarysie przedstawiają jej doktryny i zasady. W ramach swojego przygotowania, rozważaj te doktryny i zasady przez cały tydzień, poszukując przewodnictwa Ducha podczas podejmowania decyzji o tym, co powinieneś podkreślić, aby zaspokoić potrzeby uczestników.

Proponowany przebieg lekcji

Mężowie i żony powinni razem pracować nad rozwijaniem swej wiary w Jezusa Chrystusa.

Podziel się poniższą historią opowiedzianą przez Prezydenta Jamesa E. Fausta z Rady Prezydenta Kościoła.

„Starszy Orin Voorheis […] jest dużym, przystojnym, okazałym młodym mężczyzną, który służył w Argentyńskiej Misji Południowego Buenos Aires. Pewnego wieczoru, około jedenastego miesiąca jego służby na misji, uzbrojeni rabusie zaczepili Starszego Voorheisa i jego towarzysza. W bezsensownym akcie przemocy, jeden z nich postrzelił Starszego Voorheisa w głowę. […]

Starszy Voorheis nadal jest prawie całkowicie sparaliżowany i nie jest w stanie mówić, ale ma wspaniałego ducha i odpowiada na pytania gestami. Nadal nosi swoją plakietkę misjonarską. Jego rodzice nie pytają: 'Dlaczego to się przytrafiło naszemu wspaniałemu synowi, który służył na wezwanie Mistrza?' Nikt nie ma konkretnej odpowiedzi, może oprócz takiej, że służy to wyższym celom. Musimy kroczyć z wiarą" (w: Conference Report, paźdz. 1999, str. 73 lub *Ensign,* list. 1999, str. 59–60).

Przeczytaj z uczestnikami List do Hebrajczyków 11:1 i Alma 32:21. Zaznacz, że w tłumaczeniu Listu do Hebrajczyków 11:1 dokonanym przez Józefa Smitha jest mowa o tym, że „wiara jest *silnym przekonaniem* o tym, czego się spodziewamy".

- Jaka jest definicja wiary na podstawie tych wersetów?
- Jakie sytuacje wymagają od par małżeńskich „[kroczenia] z wiarą", jak powiedział to Prezydent Faust?

  Rozważ poproszenie uczestników, aby podzielili się przykładami z własnego życia. Przykładowe odpowiedzi to: zły stan zdrowia, bezdzietność, starzenie się, niepełnosprawne dzieci, śmierć bliskich, problemy finansowe, krnąbrne dzieci i klęski żywiołowe. Zauważ, że wyzwania mogą zawitać do naszego życia nawet wtedy, gdy staramy się żyć w prawy sposób.

Przeczytaj z uczestnikami Moroni 7:32–33. Podkreśl, że nasza wiara musi koncentrować się na Jezusie Chrystusie. Starszy Richard G. Scott z Kworum Dwunastu Apostołów wyjaśnił, że kiedy wykazujemy się wiarą w Jezusa Chrystusa, zostajemy wzmocnieni, aby stawiać czoła wyzwaniom:

„Pan przyniesie ulgę z boską mocą, jeśli szukacie wybawienia w pokorze i *wierze w Jezusa Chrystusa.* […] Nikt nie jest ci w stanie pomóc bez wiary i wysiłku z twojej strony. Wymaga tego twój rozwój osobisty. Nie szukajcie życia całkowicie wolnego od niewygody, bólu, nacisku, wyzwań czy smutku, ponieważ są to narzędzia, których używa kochający Ojciec, aby pobudzać nasz osobisty rozwój i zrozumienie. Tak jak ciągle potwierdzają pisma święte, otrzymacie pomoc, gdy praktykować będziecie *wiarę w Jezusa Chrystusa*. Ta wiara jest pokazana przez chęć zaufania Jego obietnicom danym poprzez Jego proroków i w Jego pismach świętych" (w: Conference Report, kwiec. 1994, str. 8 lub *Ensign,* maj 1994, str. 8).

Zaznacz, że mężowie i żony muszą pracować wspólnie, aby skoncentrować swoje życie na Zbawicielu. Starszy Jeffrey R. Holland z Kworum Dwunastu Apostołów powiedział:

„Chcecie potencjału, bezpieczeństwa i pewności […] w życiu małżeńskim i wieczności? Bądźcie wiernymi uczniami Jezusa. Bądźcie autentycznymi, zaangażowanymi — tak słowem, jak i czynem — Świętymi w Dniach Ostatnich. Uwierzcie, że od wiary zależy *wszystko* w kwestii waszych uczuć, bo tak jest naprawdę. […] Jezus Chrystus, Światło Świata, jest jedyną lampą, dzięki której możecie z powodzeniem dostrzec ścieżkę miłości i szczęścia swojego *i* swojej ukochanej" (*„How Do I Love Thee?"* [przemówienie na spotkaniu w Uniwersytecie Brighama Younga, 15 lutego 2000], str. 6).

- Jak zwiększona wiara w Zbawiciela może pomóc parom małżeńskim wzmocnić ich wzajemny związek? (Przykładowe odpowiedzi znajdują się na poniższej liście).

  a. Stają się bardziej podobni do Chrystusa w traktowaniu siebie nawzajem. Stają się bardziej kochający, pomocni, delikatni, cierpliwi i mają chęć słuchania siebie nawzajem.
  b. Stają się bardziej pokorni i chętni do pokuty oraz podążania za naukami Zbawiciela. Im bardziej każde z małżonków jest chętne do pokuty i stania się jak Zbawiciel, tym bardziej zgodne będzie małżeństwo.

- W jaki sposób mężowie i żony mogą pracować wspólnie nad wzrostem swej wiary w Zbawiciela? (Poproś uczestników, aby opowiedzieli o doświadczeniach, które wzmocniły ich wiarę w Zbawiciela. Oprócz poproszenia uczestników o odpowiedzi, rozważ podzielenie się zasadami, które znajdują się poniżej).

  a. Przestrzegajcie praw i obrzędów ewangelii. (Podziel się poniższym stwierdzeniem Biskupa Roberta D. Halesa, które wypowiedział podczas służby jako Przewodniczący Biskup: „Posłuszeństwo prawom i obrzędom ewangelii jest niezbędne, by uzyskać wiarę w Pana Jezusa Chrystusa" [w: Conference Report, kwiec. 1990, str. 52 lub *Ensign,* maj 1990, str. 39]).
  b. Razem studiujcie pisma święte. (Przeczytaj razem z uczestnikami Helaman 15:7–8).
  c. Ufajcie Panu. (Przeczytaj razem z uczestnikami Przypowieści Salomona 3:5–6. Zaznacz, że pary, które napotykają wyzwania, mogą zdecydować się

poszukać pomocy u Pana z wielkim zapałem, czyniąc swą wiarę bardziej nieodłączną częścią swojego życia).

Mężowie i żony są błogosławieni, kiedy modlą się razem.

- Jakie błogosławieństwa mogą się pojawić, kiedy mąż i żona regularnie klękają razem do modlitwy? (Zachęć uczniów, aby podzielili się doświadczeniami, które są właściwe i odnoszą się do tego pytania. Poza tym przeczytaj poniższy cytat i jeden lub oba poniższe przykłady).

  Kiedy Starszy Gordon B. Hinckley służył w Kworum Dwunastu Apostołów, udzielił rady:

  „Nie znam żadnej innej praktyki, która miałaby bardziej zbawienny wpływ na wasze życie, niż praktyka wspólnego klękania, gdy rozpoczynacie i kończycie dzień. W jakiś sposób małe burze dotykające każdego małżeństwa cichną, kiedy klękając przed Panem, dziękujecie Mu za siebie nawzajem, w swojej obecności, a następnie wspólnie prosicie o pobłogosławienie waszego życia, domu, bliskich i waszych marzeń.

  Bóg będzie waszym towarzyszem i wasze codzienne rozmowy z Nim wniosą w wasze serca i w wasze życie pokój i radość, które nie mogą pochodzić z żadnego innego źródła. Przez lata wasz związek będzie stawał się coraz słodszy. Wzmocni się wasza miłość. Wzrośnie też wasze wzajemne uznanie dla siebie" (w: Conference Report, kwiec. 1971, str. 83 lub *Ensign,* czerw. 1971, str. 72).

  Pewien mąż powiedział, że modlitwy jego żony inspirują go do tego, by był lepszym mężem i ojcem. Kiedy klęczy obok swojej żony w modlitwie, trzymając ją za rękę, słucha jej próśb do Ojca Niebieskiego dotyczących zmartwień, które znajdują się w jej sercu. Jego miłość wzrasta, ponieważ wie, że jej serce jest czyste, a motywy szczere. Wie, że kiedy rozmawia ona z Ojcem Niebieskim, nie pragnie niczego innego, niż żeby służyć Mu w prawości.

  W innej rodzinie, mąż cierpiał na przewlekłą niepełnosprawność fizyczną. Każdego wieczoru, zanim on i jego żona kładli się do łóżka, dziękowali Ojcu Niebieskiemu za swoje błogosławieństwa i szukali Jego przewodnictwa w wychowywaniu czworga dzieci przy skromnych dochodach. Po latach, kiedy mąż był w stanie powrócić do pracy, zapytano ich, jak byli w stanie sobie poradzić przez ten trudny czas. Złożyli świadectwo, że stało się to dzięki wspólnej pracy i wspólnej modlitwie. Za swoje szczere modlitwy otrzymali wiele błogosławieństw, włączając w to nadzieję, którą otrzymali przez pocieszający wpływ Ducha.

- Jak wspólne modlenie się pomaga mężom i żonom rozwiązać trudności w ich związku? (Podczas gdy uczestnicy będą omawiać tę kwestię, zwróć uwagę, że kiedy mężowie i żony czują, że się ze sobą nie zgadzają, czasami przestają wspólnie się modlić. Jednakże wspólna modlitwa jest silnym narzędziem, które pomaga zwalczyć takie wyzwania).

  Prezydent Thomas S. Monson z Rady Prezydenta Kościoła opowiedział o dniu, w którym on i jego żona Frances zostali zapieczętowani w Świątyni Salt Lake. Benjamin Bowring, mężczyzna, który prowadził ceremonię, dał im następującą radę: „Pozwólcie nowożeńcy, że przedstawię wam receptę, która sprawi, że każda wasza niezgoda nie potrwa dłużej niż jeden dzień. Na koniec każdego dnia klęknijcie przy łóżku. Jednego wieczoru, Bracie Monsonie, ty zmów

modlitwę, na głos, będąc na kolanach. Następnego wieczoru, Siostro Monson, ty zmów modlitwę, na głos, będąc na kolanach. Zapewniam was, że jakiekolwiek nieporozumienie, które powstało w ciągu dnia, zniknie podczas waszej modlitwy. Nie można modląc się razem, jednocześnie nie odczuwać samych dobrych uczuć do siebie nawzajem" (w: Conference Report, paźdz. 1988, str. 81 lub *Ensign,* list. 1988, str. 70).

Starszy David B. Haight z Kworum Dwunastu Apostołów powiedział: „Jeśli, jako mąż i żona, doświadczacie poważnych nieporozumień lub czujecie, jak presja i napięcie nawarstwiają się w waszym małżeństwie, powinniście pokornie paść razem na kolana i prosić Boga, naszego Ojca, ze szczerością w sercu i prawdziwym zamiarem, żeby uniósł ciemność znad waszego związku, żebyście mogli otrzymać potrzebne światło, zobaczyć swoje błędy, odpokutować za swoje winy, wybaczyć sobie nawzajem i odbierać siebie nawzajem tak jak na początku. Uroczyście zapewniam was, że Bóg żyje i odpowie na wasze pokorne prośby" (w: Conference Report, kwiec. 1984, str. 17 lub *Ensign,* maj 1984, str. 14).

Poproś uczestników, którzy są w związkach małżeńskich, aby po cichu ocenili swoje wysiłki związane z tym, aby modlić się razem ze współmałżonkiem. Podkreśl, że w domach, gdzie jest tylko jeden rodzic, żarliwa osobista modlitwa przynosi błogosławieństwa Boże dla całego domu.

Podsumowanie

Podkreśl, że kiedy mężowie i żony pracują razem, polegając na wierze w Jezusa Chrystusa i modląc się, odnajdują większe szczęście, jedność i zdolność stawiania czoła wyzwaniom.

Kierując się podszeptem Ducha, złóż świadectwo o prawdach, które omawialiście podczas tej lekcji.

Odwołaj się do stron 21–24 w książce *Małżeństwo i związki rodzinne: Podręcznik do studiowania dla uczestnika kursu*. Zachęć uczestników do przypomnienia sobie doktryn i zasad omówionych w tej lekcji poprzez (1) wykorzystanie co najmniej jednej sugestii zawartej w części „Pomysły do wykorzystania" i (2) przeczytanie artykułu „Odnajdowanie radości w życiu" Starszego Richarda G. Scotta. Zaznacz, że pary małżeńskie mogą czerpać wiele korzyści ze wspólnego czytania i omawiania artykułów znajdujących się w podręczniku do studiowania.

Przypomnij uczestnikom, aby przynieśli swoje podręczniki do studiowania na następną lekcję.

Uzdrawiająca moc przebaczenia

Lekcja 7

Cel

Pomóc uczestnikom doświadczyć spokoju przychodzącego do tych, którzy wybaczają sobie nawzajem i zachęcić uczestników, aby pielęgnowali ducha wybaczenia w swoich domach.

Przygotowanie

1. Przejrzyj zasady w części „Obowiązki nauczyciela" (strony IX–XI w tym podręczniku). Przygotowując się do nauczania, szukaj sposobów, by zastosować te zasady.
2. Przeczytaj podtytuły lekcji, które w zarysie przedstawiają jej doktryny i zasady. Przygotowując się, rozważaj te doktryny i zasady przez cały tydzień, poszukując przewodnictwa Ducha podczas podejmowania decyzji o tym, co powinieneś podkreślić, aby zaspokoić potrzeby uczestników.
3. Przypomnij uczestnikom, żeby przynieśli na zajęcia swoje egzemplarze książki *Małżeństwo i związki rodzinne: Podręcznik do studiowania dla uczestnika kursu*. Odwoływanie się do niego podczas lekcji przyniesie im korzyści.

Uwaga: Nauczając tej lekcji, bądź szczególnie wrażliwy na sytuację poszczególnych uczestników. Jeśli uczestnicy zadadzą pytania w kwestii proszenia o wybaczenie i wybaczania w związku z poważnymi problemami rodzinnymi, takimi jak przemoc czy niewierność, łagodnie zachęć ich do porozmawiania na osobności z biskupem.

Proponowany przebieg lekcji

Duch wybaczenia pomiędzy mężem a żoną pomoże przynieść pokój oraz poczucie zaufania i bezpieczeństwa.

Przeczytaj poniższą historię opowiedzianą przez Starszego Hugh W. Pinnocka z Kworum Siedemdziesiątych:

„Para […] zawarła związek małżeński w późniejszym wieku. Małżonka była wcześniej zamężna, lecz dla męża było to pierwsze małżeństwo. Po kilku miesiącach małżeńskiego raju, wybuchło poważne nieporozumienie, które tak zraniło męża emocjonalnie, że nie był w stanie wykonywać codziennych czynności.

Choć nadal cierpiał z powodu wpływu tej konfrontacji, zatrzymał się, aby przeanalizować problem i zdał sobie sprawę, że przynajmniej część tego problemu była z jego winy. Udał się do swojej panny młodej i niezręcznie wyjąkał kilkakrotnie: 'Przepraszam, kochanie'. Żona się rozpłakała, wyznając, że duża część problemu była z jej winy i poprosiła o wybaczenie. Przytulając się nawzajem, wyznała, że nie używała wcześniej przeprosin i że wiedziała już, że ich przyszłe problemy można będzie rozwiązać. Czuła się bezpieczna, ponieważ wiedziała, że oboje potrafią powiedzieć: 'Przepraszam', 'Wybaczam'" („Making a Marriage Work", *Ensign,* wrzes. 1981, str. 36–37).

Porównaj tę historię z opisem wywiadu Prezydenta Gordona B. Hinckleya, który przeprowadził z mężem i żoną, którzy doświadczali trudności w swoim

małżeństwie (*Małżeństwo i związki rodzinne: Podręcznik do studiowania dla uczestnika kursu*, str. 26).

„Przypominam sobie, że długo słuchałem wywodów pary, która siedziała po drugiej stronie mojego biurka. Była pomiędzy nimi gorycz. Wiem, że był czas, kiedy ich miłość była głęboka i prawdziwa. Lecz każde z nich wyrobiło w sobie nawyk obwiniania się nawzajem. Niechętni, aby wybaczyć sobie błędy, które wszyscy popełniamy, i niechętni, aby zapomnieć i przezwyciężyć je z wyrozumiałością, narzekali na siebie, aż miłość, którą kiedyś znali, została zduszona. Zamieniła się w pył wyrokiem tak zwanego rozwodu 'bez orzekania o winie'. Teraz pozostała jedynie samotność i wzajemne oskarżanie się. Jestem przekonany, że gdyby pojawiła się tam choć odrobina pokuty i wybaczenia, nadal byliby razem, ciesząc się towarzystwem, które tak wielce błogosławiło ich wcześniejsze lata" („Of You It Is Required to Forgive", *Ensign,* czerw. 1991, str. 4)

- Czego możemy się nauczyć z tych dwóch przykładów?

Wyjaśnij, że ta lekcja dotyczy potrzeby proszenia o przebaczenie i ważności wybaczania sobie nawzajem. Podkreśl, że pary mogą przezwyciężyć wiele prób w swoich związkach, jeśli będą dążyć do tego, żeby mieć ducha wybaczenia w swoim małżeństwie. Jeśli będą tak postępować, przekonają się o prawdzie obietnicy, którą Prezydent Gordon B. Hinckley złożył tym, którzy wybaczają sobie nawzajem: „W waszych sercach zagości spokój, który w żaden inny sposób nie byłby możliwy do osiągnięcia" (*Ensign,* czerw. 1991, str. 5).

Mężowie i żony powinni prosić siebie nawzajem o wybaczenie za swoje niedociągnięcia i czynić szczere wysiłki celem poprawy.

- Dlaczego ważne jest, żeby mężowie i żony mówili: „Przepraszam" i prosili wzajemnie o wybaczenie swoich niedociągnięć?
- Dlaczego czasami trudno jest nam prosić o wybaczenie? (Przykładowe odpowiedzi: na drodze stają nam egoizm i duma, czasami winimy innych za nasze problemy).
- W jaki sposób możemy znaleźć siłę, by prosić o wybaczenie innych?

Podkreśl, że gdy staramy się o wybaczenie, ważne są nasze szczere wysiłki wkładane w to, aby się zmienić i jeśli to konieczne, odpokutować za nasze grzechy. Nie wystarczy zwyczajnie wyrazić żal za nasze postępowanie, musimy pracować, żeby stać się godnymi wybaczenia innych, a także wybaczenia Pana.

- Jakie niebezpieczeństwa niesie ze sobą proszenie o wybaczenie bez starania się o poprawę naszego zachowania?

Kończąc tę część lekcji, rozważ opowiedzenie jednej lub obu poniższych autentycznych historii:

Po wieczorze spędzonym z żoną i kilkoma przyjaciółmi, mężczyzna zauważył, że jego żona była niezwykle cicha. Zapytał ją, czy coś się stało, a ona wyjaśniła, że kilkakrotnie poczuła się upokorzona i zraniona tego wieczoru, ponieważ opowiedział historie, które były wymierzone w nią. W pierwszej chwili bronił swojego postępowania, mówiąc, że tylko żartował, że chciał jedynie, żeby wszyscy się dobrze bawili, i że przesadza. Jednak gdy rozmawiali, zdał sobie sprawę, że naprawdę zranił jej uczucia. Zrobiło mu się bardzo przykro, kiedy zdał sobie sprawę, że jego niepoważny stosunek wielokrotnie zawstydził jego żonę.

Przeprosił ją i obiecał, że już więcej nie wprawi jej w zakłopotanie. Dotrzymał swojej obietnicy. Od tamtego czasu szczerze chwalił ją w obecności innych.

Mąż i ojciec, który zaangażował się w pornografię, kiedy był nastolatkiem, do tej pory jej nie porzucił. Był zniechęcony, ponieważ nie wiedział, w jaki sposób mógłby się zmienić. W końcu pomodlił się żarliwie o pomoc, ukorzył się i zaczął studiować życie i nauki Zbawiciela. Z czasem, gdy bardziej pojmował błogosławieństwa ofiarowane poprzez Zadośćuczynienie Zbawiciela, zdał sobie sprawę, że możliwa jest zmiana jego zachowania. Dostrzegł, że nałóg niszczył jego samego, jego małżeństwo i jego rodzinę. Zrozumienie na nowo misji Jezusa Chrystusa pozwoliło mu na dokonanie potrzebnych zmian i uratowanie małżeństwa.

Podziel się następującym stwierdzeniem, wygłoszonym przez Starszego Spencera W. Kimballa, gdy służył w Kworum Dwunastu Apostołów:

„Każde wybaczenie jest warunkowe. Plaster musi być tak szeroki jak rana. Post, modlitwy i pokora muszą być równe, a nawet większe niż grzech. Potrzeba skruszonego serca i pokornego ducha. Potrzeba 'włosiennicy i popiołu'. Potrzeba łez i prawdziwej przemiany serca. Potrzebne jest uznanie grzechu, porzucenie zła, wyznanie błędów odpowiednio powołanym władzom Pana. Potrzebna jest zapłata za zło i potwierdzona, zamierzona zmiana tempa, kierunku i celu. Warunki muszą być kontrolowane, a towarzystwo skorygowane lub zmienione. Trzeba wyprać szaty w celu ich wybielenia, wybrać nowy cel i poświęcić się życiu zgodnie ze wszystkimi prawami Boga. W skrócie, trzeba przezwyciężyć samego siebie, grzech i świat" (*The Miracle of Forgiveness* [1969], str. 353).

Mężowie i żony powinni starać się wybaczać sobie nawzajem.

Zauważ, że oprócz szukania przebaczenia za nasze grzechy i błędy, które popełniliśmy, sami musimy wybaczać. Czasami możemy poczuć się urażeni drobnostkami, które robią inni ludzie, ale Pan przykazał nam, abyśmy sobie nawzajem wybaczali. Przeczytaj z uczestnikami Nauki i Przymierza 64:8–10 i Ew. Mateusza 6:14–15.

- W jaki sposób małżeństwa stają się silniejsze, kiedy mężowie i żony chętnie wybaczają sobie nawzajem?

  Prezydent Gordon B. Hinckley udzielił rady: „Jeśli ktoś pielęgnuje w swoim sercu trujący wywar wrogości wobec drugiej osoby, błagam was, abyście poprosili Pana o siłę, żeby przebaczyć. Takie wyrażenie pragnienia będzie bardzo istotne w procesie waszej pokuty. Może to nie być łatwe i być może nie nastąpi szybko. Lecz jeśli będziecie szukać tego pragnienia w szczerości i pielęgnować je, ono *przyjdzie*. […] W waszych sercach zagości pokój, którego nie można osiągnąć w żaden inny sposób" (*Ensign,* czerw. 1991, str. 5; zob. także *Małżeństwo i związki rodzinne: Podręcznik do studiowania dla uczestnika kursu*, str. 26).

- Dlaczego czasami trudno jest wybaczyć? (Przykładowe odpowiedzi to: ludzie bronią się przed zranieniem w przyszłości, myślą, że wybaczanie to jest to samo co akceptowanie krzywdzących zachowań lub mają trudności z wybaczeniem osobie, która oczekuje wybaczenia bez czynienia wysiłków, aby zmienić swoje obraźliwe zachowanie).

- Jakie są niebezpieczeństwa tego, że mężowie i żony odmawiają wybaczenia?

- W jaki sposób wybaczenie błogosławi tych, którym się przebacza? W jaki sposób uzyskanie przebaczenia ze strony innych może zmienić niechciane zachowanie?
- W jaki sposób duch przebaczenia może błogosławić życie osoby, która wybacza?

Zasugeruj, że jeśli czujemy się pokrzywdzeni przez innych, powinniśmy zadać sobie pytanie: jak Zbawiciel chciałby, żebyśmy zareagowali? Prezydent Howard W. Hunter, czternasty Prezydent Kościoła, udzielił rady: „Musimy bardziej myśleć o rzeczach świętych i zachowywać się bardziej jak Zbawiciel oczekiwałby tego od Swoich uczniów. Powinniśmy przy każdej sposobności pytać siebie: 'Co zrobiłby Jezus?', a następnie z większą odwagą postępować zgodnie z otrzymaną odpowiedzią" (w: Conference Report, paźdz. 1994, str. 118 lub *Ensign,* list. 1994, str. 87).

Podziel się następującą radą Prezydenta Josepha F. Smitha, szóstego Prezydenta Kościoła:

„Wszyscy mamy swoje słabości i wady. Czasami mąż widzi wady u swojej żony i karci ją za nie. Czasami żona czuje, że jej mąż nie dokonał właściwego wyboru i karci jego. Cóż to daje? Czy wybaczenie nie jest lepsze? Czy miłosierdzie nie jest lepsze? Czy miłość nie jest lepsza? Czy nie lepiej jest nie mówić o wadach, nie powiększać słabości poprzez wielokrotne ich powtarzanie? Czy nie jest to lepsze? I czy jedność, która została spojona między wami i narodzinami dzieci i poprzez związek nowego, wiecznego przymierza, nie będzie bezpieczniejsza, kiedy przestaniecie wypominać swoje słabości i wady? Czy nie lepiej zostawić je i nic o nich nie mówić — zakopać je i mówić jedynie o dobru, które znacie i czujecie do siebie nawzajem, i tym samym zakopać wzajemne wady i nie powiększać ich. Czy nie jest to lepsze?" („Sermon on Home Government", *Millennial Star,* 25 stycz. 1912, str. 49–50).

Podsumowanie

Podziel się poniższym oświadczeniem Prezydenta Spencera W. Kimballa:

„Co za ulga! Jakie pocieszenie! Jaka radość! Ci, którzy są obciążeni wykroczeniami, smutkami i grzechami, mogą uzyskać przebaczenie i zostać uleczeni i oczyszczeni, jeśli zwrócą się do swojego Pana, będą się o Nim uczyć i przestrzegać Jego przykazań. I my wszyscy, którzy musimy odpokutować za codzienne zło i słabości, możemy podobnie mieć udział w tym cudzie" (*The Miracle of Forgiveness,* str. 368).

Zgodnie z podszeptem Ducha złóż świadectwo na temat tego, że pary małżeńskie, które wybaczają swoje wzajemne niedociągnięcia, doświadczają spokoju. Jednoczą się bardziej i są w stanie lepiej radzić sobie z wyzwaniami małżeńskimi i rodzicielstwem. Zachęć uczestników, żeby pielęgnowali ducha wybaczenia w swoich domach.

Odwołaj się do stron 25–27 w książce *Małżeństwo i związki rodzinne: Podręcznik do studiowania dla uczestnika kursu.* Zachęć uczestników do przypomnienia sobie doktryn i zasad omówionych w tej lekcji poprzez (1) wykorzystanie co najmniej jednej sugestii zawartej w części „Pomysły do wykorzystania" i (2) przeczytanie artykułu „Od was jest wymagane, abyście odpuścili" Prezydenta Gordona B. Hinckleya. Zaznacz, że pary małżeńskie mogą czerpać wiele korzyści ze wspólnego czytania i omawiania artykułów znajdujących się w podręczniku do studiowania.

Przypomnij uczestnikom, aby przynieśli swoje podręczniki do studiowania na następną lekcję.

Gospodarowanie finansami rodzinnymi

Lekcja 8

Cel

Pomóc uczestnikom kursu we wprowadzaniu bezpiecznych zasad gospodarowania finansami w swoich domach.

Przygotowanie

1. W ramach przygotowań do nauczania spróbuj kierować się zasadami zawartymi w rozdziale: „Obowiązki nauczyciela" (strony IX–XI w tym podręczniku).
2. Przeczytaj podtytuły lekcji. Stanowią one przegląd doktryn i zasad w niej zawartych. Dodatkowo uważnie przestudiuj artykuł „Stałość pośród zmian" Prezydenta N. Eldona Tannera, na stronach 28–31, w książce *Małżeństwo i związki rodzinne: Podręcznik do studiowania dla uczestnika kursu*. Zasady zawarte w tym artykule są głównym tematem tej lekcji. W ramach przygotowania do lekcji rozmyślaj nad tymi zasadami w ciągu tygodnia. Staraj się o przewodnictwo Ducha, by dowiedzieć się, co powinieneś podkreślić, by wyjść naprzeciw potrzebom uczestników kursu.
3. Przypomnij im, by przynieśli na zajęcia swoje egzemplarze książki *Małżeństwo i związki rodzinne: Podręcznik do studiowania dla uczestnika kursu*. Podczas lekcji będą musieli odwoływać się do artykułu Prezydenta Tannera.
4. Jeśli możesz, przejrzyj broszurkę *One for the Money: Guide to Family Finance* (33293). Możesz skorzystać z niej w którejś części lekcji.
5. Jeśli chcesz skorzystać z dodatkowych materiałów źródłowych ze strony 42, przynieś na zajęcia kartki papieru oraz długopis lub ołówek dla każdego uczestnika.

Proponowany przebieg lekcji

Właściwe gospodarowanie finansami jest niezbędnym elementem szczęśliwego małżeństwa.

Poproś parę małżeńską, aby przeszła na środek klasy (przemyśl wybór osób, które o to poprosisz). Wyjaśnij, że zamierzasz pokazać, jak pewna drobnostka może wzmocnić małżeństwo lub doprowadzić je do poważnych kłopotów. Następnie unieś w górę banknot.

Podaj go jednej z osób, które zaprosiłeś na środek klasy.

- Jak wpływa na związek małżeński fakt, że tylko mąż lub tylko żona kontroluje finanse rodzinne?

Gdy uczestnicy przedyskutują tę kwestię, zabierz pieniądze.

- Jak wpływa na związek małżeński fakt, że nikt nie kontroluje finansów rodzinnych lub finanse kontroluje wierzyciel pobierający odsetki od długu?

Gdy uczestnicy omówią tę kwestię, ponownie podaj banknot małżonkom. Niech mąż potrzyma go w ręku i poprosi żonę, żeby położyła swoją rękę na jego dłoni.

Wyjaśnij, że gospodarowanie pieniędzmi nie jest najważniejszym sposobem na utrzymanie pełnego miłości związku małżeńskiego, jednakże, kiedy mąż i żona starają się wspólnie zarządzać swoimi finansami, jednoczy ich ten ważny wysiłek, by utrzymać dom w porządku. Zapobiegają też trudnym wyzwaniom. Niektóre z najpoważniejszych problemów w małżeństwie pojawiają się wtedy, gdy finansami zarządza się nieostrożnie, bez dbałości o dobro rodziny.

- W jaki sposób wzmacnia się małżeństwo, kiedy mąż i żona wspólnie zarządzają swoimi finansami?

Mężowie i żony powinni współpracować ze sobą, aby postępować zgodnie z podstawowymi zasadami zarządzania pieniędzmi.

Poproś uczestników, aby otworzyli książkę pt. *Małżeństwo i związki rodzinne: Podręcznik do studiowania dla uczestnika kursu,* na stronach 28-31. Niech przejrzą artykuł zatytułowany „Stałość pośród zmian" i poszukają „pięciu zasad stabilności ekonomicznej" Prezydenta N. Eldona Tannera. Kiedy uczestnicy znajdą te zasady, spisz je na tablicy.

Płaćcie uczciwą dziesięcinę.

Wydawajcie mniej niż zarabiacie.

Nauczcie się odróżniać potrzeby od zachcianek.

Stwórzcie budżet i żyjcie w jego granicach.

Bądźcie uczciwi we wszystkich waszych sprawach finansowych.

Kiedy wypiszesz wszystkie pięć zasad na tablicy, skorzystaj z poniższych materiałów w czasie dalszej dyskusji:

Płaćcie uczciwą dziesięcinę.

Poproś uczestników, aby przeczytali poniższe stwierdzenie Prezydenta Tannera (str. 29) w książce Małżeństwo i związki rodzinne: *Podręcznik do studiowania dla uczestnika kursu):*

„Płacenie dziesięciny to przykazanie — przykazanie z obietnicą. Jeśli będziemy przestrzegać tego przykazania, obiecano nam, że będzie nam się 'szczęścić na ziemi'. Na to szczęście składa się coś więcej niż tylko dobra materialne — może to być również dobre zdrowie i jasność umysłu. Jest to również jedność w rodzinie i rozwój duchowy. Mam nadzieję, że ci z was, którzy obecnie nie płacą pełnej dziesięciny, postarają się znaleźć wiarę i siłę, aby to czynić. Jeśli wywiązujecie się z tej powinności wobec Stworzyciela, znajdziecie wspaniałe, wielkie szczęście, które jest znane tylko tym, którzy są wierni temu przykazaniu" (w: Conference Report, paźdz. 1979, str. 119 lub *Ensign*, list. 1979, str. 91)

- Czy płacenie dziesięciny przyniosło błogosławieństwa waszej rodzinie lub innym, których znacie? Jakie?

Wydawajcie mniej, niż zarabiacie.

Poproś uczestników, aby przeczytali poniższe stwierdzenie Prezydenta Tannera (*Małżeństwo i związki rodzinne: Podręcznik do studiowania dla uczestnika kursu*, str. 29):

„Odkryłem, że nie da się zarobić *więcej,* niż można wydać. Jestem przekonany, że to nie ilość zarobionych pieniędzy, lecz *panowanie* nad nimi przynosi spokój umysłu. Pieniądze mogą być posłusznym sługą, lecz także wymagającym przełożonym. Ci, którzy budują swój standard życia bazując na pozostawieniu małej nadwyżki, mają swoją sytuację pod kontrolą. Ci, którzy wydają trochę więcej, niż zarabiają, sami są kontrolowani. Są zniewoleni. Prezydent Heber J. Grant powiedział pewnego razu: 'Jeśli byłaby tylko jedna rzecz, która przynosi ludzkiemu sercu i rodzinie pokój i zadowolenie, byłoby nią życie w granicach własnych środków. A jeśli byłaby jedna rzecz, która rozbija, zniechęca i razi, byłoby nią posiadanie długów i zobowiązań, których nie można spłacić' (*Gospel Standards,* wyb. G. Homer Durham [1941], str. 111).

Zasada, która rządzi wydawaniem mniejszych kwot, niż zarabiamy, jest prosta — nazywamy ją 'dyscypliną'. Prędzej czy później, w końcu wszyscy musimy nauczyć się panowania nad sobą, naszymi apetytami i skłonnością do wydawania pieniędzy. Jakże błogosławiony jest ten, który uczy się wydawać mniej, niż zarabia i odkłada niewielkie kwoty na czarną godzinę" (zob. Conference Report, paźdz. 1979, str. 119 lub *Ensign*, list. 1979, str. 81).

Możesz przeczytać poniższe stwierdzenie Prezydenta Gordona B. Hinckleya, piętnastego Prezydenta Kościoła:

„Nadszedł czas na uporządkowanie naszych domów.

Wielu naszych członków żyje na granicy swoich możliwości finansowych. W rzeczywistości niektórzy żyją dzięki pożyczkom. […]

Martwi mnie ogromna kwota kredytów, pochodzących ze sprzedaży ratalnej, które ciążą nad narodami, i także nad naszym ludem. […]

Zachęcam was: […] dbajcie o swoją kondycję finansową. Nalegam, bądźcie powściągliwi w wydatkach i w zakupach, aby uniknąć długów, na ile to możliwe. Spłaćcie wasze pożyczki jak najszybciej i uwolnijcie się spod tego jarzma" (w: Conference Report, paźdz. 1998; str. 70, 72 lub *Ensign,* list. 1998, str. 53–54).

- W jaki sposób dług nas zniewala?
- Jakie metody pomogły ci wyjść z długu lub zapobiec zaciąganiu długu? Co zrobiłeś, aby zaoszczędzić trochę zarobionych przez ciebie pieniędzy?

Nauczcie się odróżniać potrzeby od zachcianek.

Niech uczestnicy przeczytają poniższą wypowiedź Prezydenta Tannera (*Małżeństwo i związki rodzinne: Podręcznik do studiowania dla uczestnika kursu*, str. 30):

„Zbytnia pobłażliwość finansowa i kiepskie zarządzanie pieniędzmi bardzo obciąża związki małżeńskie. Wydaje się, że większość problemów małżeńskich ma swoje korzenie w ekonomii — albo w niewystarczających dochodach, albo w złym zarządzaniu zarobionymi pieniędzmi" (w: Conference Report, paźdz. 1979, str. 119-120 lub *Ensign*, list. 1979, str. 81).

- Co możemy zrobić, żeby odróżnić potrzeby od zachcianek? Dlaczego jest to niezbędne, aby mężowie i żony razem podejmowali takie decyzje?

Stwórzcie budżet i żyjcie w jego granicach.

Wyjaśnij, że bez względu za zasobność środków, każde małżeństwo powinno współpracować przy tworzeniu rodzinnego budżetu. Budżet to plan dochodów i wydatków przewidywanych w określonym czasie. Dzięki niemu rodziny kontrolują proporcje wydatków względem dochodów. Pary małżeńskie powinny omawiać swój budżet, określając swoje potrzeby, pragnienia i cele finansowe. Na przykład, po oszacowaniu dochodów przewidzianych na następne dwa tygodnie, małżeństwo może określić, ile pieniędzy wyda w poszczególnych kategoriach, takich jak: dziesięcina i inne datki na Kościół, oszczędności, żywność, kredyt hipoteczny lub czynsz. Podczas tego dwutygodniowego okresu zapisują wszystkie swoje dochody i wydatki. Naradzają się wspólnie przed zrobieniem dużych zakupów czy wykonaniem innych posunięć, które mogą mieć wpływ na ustalony już budżet. Po okresie dwóch tygodni mogą porównać swój rzeczywisty przychód i wydatki z planem początkowym.

Aby pomóc uczestnikom sporządzić budżet, pokaż im przykład, który znajduje się na str. 32 w książce *Małżeństwo i związki rodzinne: Podręcznik do studiowania dla uczestnika kursu*.

Poproś uczestników, aby przeczytali poniższą wypowiedź Prezydenta Tannera (*Małżeństwo i związki rodzinne: Podręcznik do studiowania dla uczestnika kursu*, str. 31):

„W ciągu wieloletniego przeprowadzania wywiadów zauważyłem, że zbyt wielu ludzi nie ma nadającego się do zastosowania budżetu i nie starają się podporządkować jego warunkom. Wielu ludzi myśli, że budżet ogranicza ich wolność. Natomiast ludzie sukcesu nauczyli się, że budżet pozwala na prawdziwą wolność finansową" (w: Conference Report, paźdz. 1979, str. 121 lub *Ensign*, list. 1979, str. 82).

Budżet od _____ do _____
data data

DOCHÓD	PLANOWANY	FAKTYCZNY
Zarobki lub wynagrodzenie po opodatkowaniu		
Inne dochody		
Suma dochodów		
WYDATKI	PLANOWANE	FAKTYCZNE
Dziesięcina		
Inne datki na Kościół		
Oszczędności długoterminowe		
Oszczędności na nieprzewidziane sytuacje		
Żywność		
Kredyt hipoteczny lub czynsz		
Stałe opłaty		
Transport		
Spłata rat kredytów		
Ubezpieczenie		
Wydatki na leczenie		
Ubrania		
Inne		
Inne		
Inne		
Suma wydatków		

Bądźcie uczciwi we wszystkich waszych sprawach finansowych.

Poproś uczestników, aby przeczytali poniższe stwierdzenie Prezydenta Tannera (*Małżeństwo i związki rodzinne: Podręcznik do studiowania dla uczestnika kursu,* str. 31):

„Ideał prawości nigdy nie wyjdzie z mody. Odnosi się on do wszystkiego, co robimy. Jako przywódcy i członkowie Kościoła powinniśmy stanowić najlepszy przykład prawości" (w: Conference Report, paźdz. 1979, str. 121 lub *Ensign*, list. 1979, str. 82).

- Dlaczego uczciwość jest ważną częścią wszystkich naszych poczynań finansowych? Dlaczego uczciwość małżonków wobec siebie jest niezbędna w kwestii rodzinnych finansów?

Podsumowanie

Podkreśl, że mężowie i żony muszą współpracować przy zarządzaniu swoimi finansami. Poproś uczestników, by zastanowili się nad tym, w jakim stopniu kierują się zasadami omówionymi podczas lekcji. Zachęć ich, aby poczynili plany ulepszenia gospodarowania swoimi pieniędzmi.

Kierując się podszeptem Ducha, złóż świadectwo o omówionych prawdach.

Odwołaj się do informacji na stronach 28–32 w książce *Małżeństwo i związki rodzinne: Podręcznik do studiowania dla uczestnika kursu*. Zachęć uczestników do przypomnienia sobie doktryn i zasad omówionych w tej lekcji poprzez (1) wykorzystanie co najmniej jednej sugestii zawartej w części „Pomysły do wykorzystania" i (2) przeczytanie artykułu „Stałość pośród zmian" Prezydenta N. Eldona Tannera. Podkreśl, że pary małżeńskie mogą czerpać wiele korzyści ze wspólnej lektury i dyskusji na temat artykułów z podręcznika.

Dodatkowe materiały źródłowe

Przegląd lekcji z części A kursu „Małżeństwo i związki rodzinne"

Ta lekcja kończy część A kursu „Małżeństwo i związki rodzinne". Jeśli prowadziłeś cały kurs, możesz przeprowadzić następujące ćwiczenie:

Daj każdemu z uczestników kartkę papieru oraz długopis lub ołówek. Poproś ich, by poświęcili trzy minuty na wypisanie doktryn i zasad, jakie zapamiętali z pierwszych ośmiu lekcji tego kursu. Niech podkreślą doktryny czy zasady, które miały dla nich największe znaczenie. Zachęć ich, aby przygotowali się na omówienie niektórych pozycji, które podkreślili. Jeśli będą potrzebowali pomocy, zajrzyj do spis treści na stronach V–VII tego podręcznika lub do omówienie całego kursu na stronach VII–VIII w książce: *Małżeństwo i związki rodzinne: Podręcznik do studiowania dla uczestnika kursu*.

Po trzech minutach poproś każdego z uczestników, by przeczytał jeden punkt ze swojej listy i wyjaśnił, dlaczego jest on dla niego szczególnie ważny. Podsumuj spostrzeżenia uczestników na tablicy i podkreśl ważność każdej wypowiedzi. Następnie podziel się własnymi spostrzeżeniami. Jeśli czas pozwoli, powtórz to ćwiczenie.

Podziękuj tym, których uczysz, za uczestnictwo w pierwszej części tego kursu. Wyjaśnij, że druga część tego kursu składa się z ośmiu lekcji i mówi o tym, na jakie sposoby rodzice mogą wzmacniać swoje rodziny i cieszyć się ze swoich obowiązków. Zachęć wszystkich uczestników do kontynuowania kursu.

Część B
Wzmacnianie rodzin jest obowiązkiem rodziców

„Dzieci są dziedzictwem Pana”

Lekcja 9

Cel

Przypomnieć uczestnikom kursu o tym, że ziemscy rodzice, w chwili gdy z radością witają w swoich domach dzieci Ojca Niebieskiego, biorą na siebie obowiązek kochania ich, pielęgnowania, nauczania i prowadzenia ich ku życiu wiecznemu.

Przygotowanie

1. W ramach przygotowań do nauczania spróbuj kierować się zasadami zawartymi w rozdziale: „Obowiązki nauczyciela” (strony IX–XI w tym podręczniku).
2. Przeczytaj podtytuły lekcji. Stanowią one przegląd doktryn i zasad zawartych w lekcji. W ramach przygotowania rozważ, w jaki sposób możesz pomóc uczestnikom w stosowaniu się do tych doktryn i zasad. Postaraj się o przewodnictwo Ducha, by wiedzieć, co powinieneś podkreślić, by wyjść naprzeciw potrzebom uczestników kursu.
3. Poproś z wyprzedzeniem kilkoro dzieci z Organizacji Podstawowej, żeby przyszły na początek lekcji i zaśpiewały hymn „Bóg moim Ojcem jest” (*Hymny oraz pieśni dla dzieci*, str. 96). Ewentualnie przygotuj się do zaśpiewania tej piosenki z uczestnikami.
4. Poproś z wyprzedzeniem jednego lub dwóch uczestników, aby przygotowali krótkie przemówienie o radości, jaką dzieci wnoszą w ich życie. Zasugeruj, by w czasie wypowiedzi podzielili się własnymi doświadczeniami. Postaraj się o przewodnictwo Ducha, byś wiedział, kto powinien wypełnić to zadanie.

Proponowany przebieg lekcji

Ojciec Niebieski powierza Swoje duchowe dzieci ziemskim rodzicom.

Poproś wyznaczone dzieci z Organizacji Podstawowej, aby zaśpiewały hymn „Bóg moim Ojcem jest” (zob. „Przygotowanie”, punkt 3.). Zaraz po odśpiewaniu pieśni, pozwól dzieciom wrócić na swoje zajęcia w Organizacji Podstawowej. Jeśli nie poprosiłeś dzieci z Organizacji Podstawowej, zaśpiewaj tę pieśń z uczestnikami kursu.

- O jakich prawdach uczymy się z tej pieśni?
- Czego uczy nas ta pieśń o obowiązkach rodziców? (Możesz zwrócić uwagę na słowa refrenu: „Ze mną idź i wskazuj drogę / Powiedz, jak mam żyć / Naucz mnie, co czynić mam, / Bym z Bogiem znów mógł być”).

  Prezydent Gordon B. Hinckley, piętnasty Prezydent Kościoła, radził: „Nigdy nie zapominajcie, że ci najmniejsi są synami i córkami Boga, a wy sprawujecie nad nimi pieczę. On był rodzicem, zanim wy zostaliście rodzicami i nie zrzekł się swoich praw rodzicielskich czy zainteresowania Swoimi dziećmi. Teraz kochajcie je, opiekujcie się nimi. Ojcowie, panujcie nad swoją irytacją, nie tylko teraz, ale i przez wszystkie nadchodzące lata. Matki, panujcie nad swoim głosem, mówcie ciszej. Wychowujcie swoje dzieci z miłością, troskliwością i w karności przed

Panem. Troszczcie się o swoje maleństwa. Powitajcie je z radością w swoich domach, pielęgnujcie je i kochajcie je z całego waszego serca" („Excerpts from Recent Addresses of President Gordon B. Hinckley", *Ensign,* lip. 1997, str. 73).

Starszy M. Russel Ballard z Kworum Dwunastu Apostołów nauczał: „Każdy człowiek jest duchowym dzieckiem Boga i mieszkał z Ojcem Niebieskim, zanim przyszedł na ziemię. Powierza On Swoje duchowe dzieci ziemskim rodzicom, którzy dają im śmiertelne ciała poprzez cud fizycznych narodzin. Bóg obdarza rodziców uświęconą sposobnością, a zarazem obowiązkiem okazywania miłości, ochrony, nauki i wychowywania dzieci w świetle i prawdzie, żeby mogły pewnego dnia, dzięki zadośćuczynieniu i zmartwychwstaniu Jezusa Chrystusa, powrócić do obecności Ojca" (w: Conference Report, kwiec. 1991, str. 104 lub *Ensign*, maj 1991, str. 78).

- W jaki sposób ta wiedza i jej rozumienie powinny wpłynąć na sposób traktowania dzieci przez rodziców?

Przeczytaj następującą radę, jakiej udzielił Biskup Robert D. Hales, podczas gdy służył jako Przewodniczący Biskup: „Na wiele sposobów ziemscy rodzice reprezentują Ojca Niebieskiego w procesie wychowywania, kochania, nauczania dzieci i dbania o nie. Dzieci w naturalny sposób uważają rodziców za wzór cech charakteru Ojca Niebieskiego. A gdy już kochają, darzą szacunkiem swoich ziemskich rodziców i ufają im, często nieświadomie rozwijają te same uczucia wobec swojego Ojca w Niebie" (w: Conference Report, paźdz. 1993, str. 10 lub *Ensign* list. 1993, str. 9).

Poproś uczestników, by zastanowili się nad tym, jaki wpływ może mieć postawa i postępowanie rodziców na uczucia dzieci względem Ojca Niebieskiego.

Rodzice powinni starać się zaspokajać indywidualne potrzeby każdego dziecka.

Wyjaśnij, że każde dziecko ma swoje własne pragnienia, talenty i potrzeby. Ważne jest to, by rodzice dążyli do zrozumienia indywidualnych zdolności i potrzeb każdego dziecka.

Wiele dzieci znacząco różni się od rodziców. Mogą one mieć odmienne usposobienie, zalety i wady. Te różnice mogą frustrować rodziców, gdy odkryją, że prowadzenie dzieci przez doświadczenia, których sami nigdy nie przeżyli, może być trudne. Ale powinni pamiętać, że Ojciec Niebieski powierzył im te konkretne dzieci, i że podpowie im, jak prowadzić każde z dzieci, by w pełni wykorzystało swój boski potencjał. Siostra Michaelene P. Grassli, była generalna prezydent Organizacji Podstawowej, powiedziała:

„Musimy odkryć, kim naprawdę są nasze dzieci. Musimy wiedzieć, co je interesuje, co je martwi i co by zrobiły, gdyby ich najszczersze marzenia się spełniły. Niemal zawsze ich najskrytsze marzenia są wspaniałe. Możemy pozwolić dzieciom, aby były sobą i nie oczekiwać tego, że będą kopią swoich rodziców. Dostarczaj im zróżnicowane doświadczenia, żeby mogły *odkryć*, co je interesuje, a następnie wspieraj te zainteresowania i talenty — nawet jeśli one są inne niż twoje" („Teaching Our Children", *Ensign,* kwiec. 1994, str. 62).

- Dlaczego jest to ważne, aby rodzice zrozumieli indywidualne cechy charakteru i potrzeby każdego ze swoich dzieci?

- Jaką szkodę może przynieść zmuszanie dzieci do zajęć czy doświadczeń, które są sprzeczne z ich indywidualnymi talentami i zainteresowaniami?
- Co mogą robić rodzice, aby pielęgnować talenty i zdolności każdego ze swoich dzieci?

Aby pomóc uczestnikom zrozumieć tę zasadę, poproś ich, by wymienili, jakie różnice, w obrębie tej samej rodziny, mogą pojawić się pomiędzy poszczególnymi dziećmi a także dziećmi i rodzicami. Uczestnicy mogą opierać się na własnym doświadczeniu rodzicielskim lub na doświadczeniach związanych ze swoimi rodzicami i rodzeństwem. Zapisz ich pomysły na tablicy. Następnie omówcie określone talenty i cechy charakteru wymienione na liście. Nawiązuj do określonych talentów czy cech poprzez zadawanie następujących pytań:

- Co rodzice mogliby zrobić, aby zachęcić dziecko do dalszego rozwijania tego talentu?
- Jeśli dziecko posiada daną cechę charakteru, co rodzice mogliby zrobić, aby stało się kochające i uprzejme?
- W jaki sposób dziecko z tym talentem mogłoby włączyć się w domowy wieczór rodzinny?

Zauważ, że rodzice, którzy rozumieją zdolności i cechy każdego dziecka, są w stanie lepiej utrzymywać w karności swoje dzieci. Poproś uczestników o przeczytanie następującej rady Starszego Jamesa E. Fausta, której udzielił podczas swojej służby w Kworum Dwunastu Apostołów (*Małżeństwo i związki rodzinne: Podręcznik do studiowania dla uczestnika kursu,* str. 50).

„Jednym z najtrudniejszych zadań rodzicielskich jest narzucenie dzieciom odpowiedniej dyscypliny. Wychowywanie dzieci jest kwestią bardzo indywidualną. Każde dziecko jest inne i jedyne w swoim rodzaju. To, co sprawdza się w przypadku jednego dziecka, może być bezużyteczne w przypadku innego. Nie wiem, czy ktoś jest na tyle mądry, by powiedzieć, jaki sposób utrzymania dzieci w karności jest zbyt rygorystyczny, a jaki — zbyt łagodny. Wiedzą to tylko rodzice, którzy najbardziej kochają swoje dzieci. Jest to kwestia rozeznania, które przychodzi poprzez modlitwę. Z pewnością istnieje nadrzędna i podstawowa zasada, która mówi, że motywacją dla dyscypliny musi być w większym stopniu miłość niż kara” (w: Conference Report, paźdz. 1990, str. 41 lub *Ensign*, list. 1990, str. 34).

- Jakie doświadczenia pomogły ci zrozumieć, że utrzymywanie dzieci w karności musi odbywać się stosownie do potrzeb dziecka i okoliczności?

Dzieci mają prawo do pełnych miłości związków ze swoimi rodzicami.

Zauważ, że jedną z najważniejszych rzeczy, którą mogą zrobić rodzice w swoich domach, jest zapewnienie atmosfery miłości, przyjaźni i szczęścia. Podziel się następującym stwierdzeniem:

Kiedy Starszy Gordon B. Hinckley służył w Kworum Dwunastu Apostołów, powiedział: „Jakże szczęśliwe, jak błogosławione jest dziecko, które odczuwa miłość swoich rodziców. To ciepło i ta miłość wydadzą słodki owoc w latach, które nadejdą” (w: Conference Report, paźdz. 1978, str. 25 lub *Ensign*, list. 1978, str. 18).

Starszy Marlin K. Jensen z Kworum Siedemdziesiątych powiedział: „Podobnie jak wiele innych naprawdę cennych potrzeb, nasze pragnienie przyjaźni najlepiej

zaspokoi dom. Jeśli nasze dzieci są otoczone przyjaźnią w rodzinie, ze strony rodzeństwa i rodziców, nie będą rozpaczliwie szukać akceptacji poza domem" (w: Conference Report, kwiec. 1999, str. 81 lub *Ensign* maj 1999, str. 64).

- Jakie doświadczenie zapamiętane z waszego dzieciństwa pomogło wam poczuć się kochanym? W jaki sposób to uczucie miłości wpłynęło na wasze późniejsze życie?
- Co mogą robić rodzice w domu, aby dzieci wiedziały, że oni je kochają?

Zauważ, że dobre porozumienie jest podstawą pełnej miłości relacji pomiędzy rodzicami a dziećmi. Starszy M. Russell Ballard radził: „Nie ma nic ważniejszego w relacjach pomiędzy członkami rodziny niż otwarta, szczera komunikacja. Jest to szczególnie ważne, gdy rodzice uczą swoje dzieci zasad i wzorców ewangelii. Umiejętność rozmowy z młodzieżą — i co chyba ważniejsze, umiejętność słuchania jej — jest podstawą, na której buduje się dobre relacje. Czasem samo spojrzenie czy odruch serca mówi więcej niż słowa" (w: Conference Report, kwiec. 1999, str. 114 lub *Ensign*, maj 1999, str. 86–87).

- Co mogą uczynić rodzice, aby dobrze porozumiewać się z dziećmi? (Poniżej znajduje się lista odpowiedzi, które mogą się pojawić).

  a. Bądźcie nieznużonymi słuchaczami. Jeśli zaistnieje taka potrzeba, powtarzajcie to, co zrozumieliście z wypowiedzi dzieci. One przekonają się, że naprawdę je słuchacie, a wy będziecie pewni, że dobrze je zrozumieliście.
  b. Spędzajcie czas z dziećmi i słuchajcie je, nawet gdy są bardzo małe, jeszcze zanim zaczną mówić.
  c. Interesujcie się ich pomysłami.
  d. Stwarzajcie okazje do rozmów podczas posiłków.
  e. Poświęćcie im czas, rozmawiajcie z nimi w cztery oczy.

  Aby zaakcentować ważność tego, że rodzice powinni spędzać czas z każdym ze swoich dzieci, sam na sam, podziel się poniższą radą Starszego Roberta D. Halesa z Kworum Dwunastu Apostołów: „Spędzajcie czas sam na sam ze [swoimi] dziećmi, pozwólcie im wybrać zajęcie i temat rozmowy. Niech nic nie odwraca waszej uwagi" (w: Conference Report, kwiec. 1999, str. 41 lub *Ensign*, maj 1999, str. 33).

Więcej pomysłów dotyczących zasad dobrej komunikacji znajdziesz na stronach 25–27 w lekcji 5.

Molestowanie dzieci jest obrazą Boga.

Przeczytaj z uczestnikami fragment z Ew. Mateusza 18:6. Wyjaśnij, że rodzice nigdy i w żaden sposób nie mogą molestować swoich dzieci.

- Jakie formy przybiera molestowanie dzieci? (Możesz wypisać odpowiedzi uczestników na tablicy. Wśród odpowiedzi mogą być opisane niżej wymienione sytuacje).

  a. Gwałtowny wybuch gniewu
  b. Krzyki
  c. Groźby
  d. Napaść fizyczna
  e. Każde zbliżenie seksualne lub niewłaściwy dotyk
  f. Deprecjonujące uwagi
  g. Brak czułości

h. Narażenie na kontakt z niewłaściwymi filmami, żartami, słownictwem, czasopismami czy materiałem internetowym
i. Narażenie na nieprzyzwoite treści
j. Zaniedbywanie, włączając w to brak opieki medycznej, niewystarczającą opiekę czy brak dyscypliny

- W jaki sposób te zachowania krzywdzą dzieci?

Po omówieniu tych pytań wyjaśnij, że dorośli, którzy byli źle traktowani w dzieciństwie, czasem traktują swoje dzieci w taki sam negatywny sposób, nie zdając sobie sprawy, jak krzywdzące jest ich zachowanie. Czasem mogą czuć, że sami nie są w stanie zmienić swojego zachowania. Podkreśl, że ludzie zachowujący się agresywnie mogą zmienić swoje zachowanie, jeśli z pokorą będą szukać pomocy i przewodnictwa Pana.

Ci, którzy chcą pomocy w zrozumieniu i zmianie swojego agresywnego zachowania, mogą zwrócić się do swojego biskupa. On będzie w stanie im doradzić. Może również zalecić im skorzystanie z LDS Family Services (Służba Rodzinie ŚwDO) lub organizacji społecznych, które zapewniają pomoc będącą w zgodzie z normami Kościoła.

Przeczytaj z uczestnikami Nauki i Przymierza 121:41–44.

- W jaki sposób ten fragment dotyczy sposobu wychowywania dzieci przez rodziców?

  Prezydent Gordon B. Hinckley nauczał jako doradca w Radzie Prezydenta Kościoła:

  „Dzieci nie potrzebują bicia. Potrzeba im miłości i wsparcia. Potrzeba im ojców, do których mogą się zwrócić z szacunkiem, a nie ze strachem. Przede wszystkim, potrzeba im przykładu. […]

  Usilnie proszę […] o ocalenie dzieci. Zbyt wiele z nich doświadcza bólu i strachu, w samotności i rozpaczy. Dzieciom potrzeba światła słonecznego. Potrzeba im szczęścia. Potrzebują miłości i wychowania. Potrzeba im dobroci, pokrzepienia i czułości. Każdy dom, bez względu na jego wartość jako budynku, może być środowiskiem pełnym miłości, które będzie środowiskiem dla zbawienia” (w: Conference Report, paźdz. 1994, str. 74–75 lub *Ensign*, list. 1994, str. 54).

  Drugi Prezydent Kościoła, Brigham Young, nauczał:

  „Wychowujcie swoje dzieci w miłości i bogobojności; bierzcie pod uwagę ich skłonności oraz temperament i zgodnie z tym postępujcie, nigdy nie pozwalając sobie na robienie im wymówek pod wpływem emocji; nauczcie je kochać was, a nie bać się” (*Discourses of Brigham Young,* wyb. John A. Widtsoe [1954], str. 207).

Dzieci wnoszą wielką radość w życie swoich rodziców.

Podkreśl wagę tego, by rodzice pamiętali o swoich poważnych, świętych obowiązkach, lecz także o ważności zastanowienia się nad tym, ile radości w ich życie wnoszą dzieci. Kiedy Starszy James. E. Faust służył w Kworum Dwunastu Apostołów, zaobserwował, że „chociaż przed człowiekiem stoi niewiele wyzwań większych niż bycie dobrym rodzicem, to również niewiele jest rzeczy, które

mogą przynieść większą radość" (w: Conference Report, paźdz, 1990, str. 40 lub *Ensign*, list. 1990, str. 32; zob. także *Małżeństwo i związki rodzinne: Podręcznik do studiowania dla uczestnika kursu*, str. 49).

Poproś wyznaczonych uczestników, by krótko opowiedzieli o radości, jaką dzieci wnoszą w ich życie (zob. „Przygotowanie", punkt 4.). Jeśli czas pozwoli, możesz podzielić się swoimi uczuciami na temat radości, jaką wniosły dzieci w twoje życie.

Podsumowanie

Podkreśl, że dzieci są darem od naszego Ojca Niebieskiego. Jak to powiedział Psalmista: „Oto dzieci są darem Pana" (Ks. Psalmów 127:3). Kiedy ziemscy rodzice z radością przyjmują dzieci Ojca Niebieskiego do swoich domów, jednocześnie biorą na siebie obowiązek kochania ich, otaczania opieką, nauczania ich i prowadzenia ku życiu wiecznemu.

Odwołaj się do stron 35–39 w książce *Małżeństwo i związki rodzinne: Podręcznik do studiowania dla uczestnika kursu*. Zachęć uczestników do przypomnienia sobie doktryn i zasad omówionych w tej lekcji poprzez (1) wykorzystanie co najmniej jednej sugestii zawartej w części „Pomysły do wykorzystania" i (2) przeczytanie artykułu „Najdroższe dzieci — darem Boga" Prezydenta Thomasa S. Monsona. Podkreśl, że pary małżeńskie mogą odnieść wiele korzyści ze wspólnego czytania i rozważania artykułów z podręcznika do studiowania.

Zachęć uczestników, by na następną lekcję przynieśli podręczniki do studiowania.

Dodatkowe materiały źródłowe

Informacje dotyczące potrzeb uczestników nie będących w tradycyjnie pojmowanej sytuacji rodzinnej

W celu zwrócenia uwagi na uczestników, którzy nie są w tradycyjnie pojmowanej sytuacji rodzinnej, przeczytaj jedną lub więcej z poniższych wypowiedzi:

Starszy Boyd K. Packer z Kworum Dwunastu Apostołów wyjaśnił: „Każda dusza, której z powodów naturalnych lub innych nie były dane błogosławieństwa małżeństwa i rodzicielstwa lub która nie ze swojej winy musi sama wychowywać dzieci i pracować, aby je utrzymać, taka dusza nie będzie pozbawiona żadnego błogosławieństwa w wieczności — pod warunkiem, że będzie przestrzegać przykazań. Prezydent Lorenzo Snow [piąty Prezydent Kościoła] obiecał: 'To jest pewne i bezdyskusyjne'" (w: Conference Report, paźdz. 1993, str. 30 lub *Ensign,* list. 1993, str. 23).

Harold B. Lee, jedenasty Prezydent Kościoła powiedział: „[Kobiety], które nie miałyście błogosławieństwa bycia żoną i matką w tym życiu — a które w swym sercu mówicie: Mogłabym to zrobić, zrobiłabym to lub dałabym, gdybym miała, lecz nie mogę, bo nie mam — Pan pobłogosławi wam, jakbyście tak uczyniły, a świat, który nadejdzie, zrekompensuje tym, których serca pragną prawych rzeczy" („Maintain Your Place As a Woman", *Ensign,* luty 1972, str. 56).

Starszy Gene R. Cook z Kworum Siedemdziesiątych wyjaśnił: „Czasami w rodzinie, z powodu śmierci lub rozwodu, jest tylko jeden rodzic. Czasem tylko jedno z rodziców jest członkiem Kościoła. Czasami jedno z rodziców jest mniej aktywne od drugiego. Niemniej, jeden uduchowiony rodzic może z sukcesem wychowywać rodzinę w Panu. Niektórzy z najlepszych znanych mi mężczyzn i

kobiet pochodzą z takich rodzin. Niech Pan zawsze błogosławi te dobre matki i ojców, którym może się wydawać, że muszą robić to ‘sami’, jednak naprawdę wychowują swoje dzieci pod przewodnictwem Pana” (*Raising Up a Family to the Lord* [1993], str. XV).

Lekcja
10

Uświęcone role ojców i matek

Część 1: Rola ojca

Cel

Pomóc uczestnikom w zrozumieniu, w jaki sposób ojcowie wypełniają swoje święte role oraz w jaki sposób ojcowie i matki, jako równi partnerzy, mogą pomagać sobie nawzajem.

Przygotowanie

1. W ramach przygotowań do nauczania spróbuj kierować się zasadami zawartymi w rozdziale: „Obowiązki nauczyciela" (strony IX–XI w tym podręczniku).
2. Rozmyślaj nad naukami i zasadami wypisanymi w podtytułach lekcji. W ciągu tygodnia zastanów się nad metodami, przy pomocy których nauczać będziesz tych doktryn i zasad. Postaraj się o przewodnictwo Ducha, kiedy będziesz decydował o tym, jakie wartości powinieneś podkreślić, aby wyjść naprzeciw potrzebom uczestników.
3. Przypomnij im, by przynieśli na zajęcia książki *Małżeństwo i związki rodzinne: Podręcznik do studiowania dla uczestnika kursu*.

Proponowany przebieg lekcji

Ojcowie i matki powinni wspólnie działać dla zapewnienia każdemu ze swoich dzieci tarczy wiary.

Napisz na tablicy *Tarcza wiary*. Przeczytaj z uczestnikami Nauki i Przymierza 27:15, 17.

- W jaki sposób wiara można być podobna do tarczy?

Przeczytaj poniższe stwierdzenie Prezydenta Boyda K. Packera, z czasów, gdy pełnił obowiązki Prezydenta Kworum Dwunastu Apostołów. Poproś uczestników, by uważne go wysłuchali, aby zrozumieli, dlaczego dzieci powinny otrzymać „tarczę wiary" w domu.

„Plan naszego Ojca wymaga, by tarcza wiary powstała w rodzinie, i tam się wzmacniała, tak samo, jak i życie rodzinne. Nie ma dwóch dokładnie takich samych tarcz. Każda musi być wykonana ręcznie, by sprostała indywidualnym cechom.

Zgodnie z planem przygotowanym przez Ojca, mężczyzna i kobieta, pracując razem, dają każdemu z dzieci tarczę wiary, tak dopasowaną do jego potrzeb i możliwości, by nie można było jej ściągnąć ani przeszyć tymi ognistymi strzałami.

Potrzebna jest do tego siła ojca, aby wykuć ją z metalu, a także delikatne dłonie matki, aby ją wypolerować i dopasować. Czasami pozostaje tylko jeden rodzic. Jest to wtedy trudne, ale wykonalne.

W Kościele możemy uczyć o tym, z jakich materiałów jest zrobiona tarcza wiary. A są to: oddawanie czci, odwaga, czystość moralna, pokuta, wybaczenie, współczucie. W kościele możemy nauczyć się, jak je gromadzić i dopasować do siebie. Ale

rzeczywisty proces tworzenia i dopasowywania tarczy wiary dokonuje się w gronie rodzinnym. W przeciwnym razie może się ona poluzować i odpaść w czasie kryzysu" (w: Conference Report, kwiec. 1995, str. 8 lub *Ensign*, maj 1995, str. 8).

- Czego możemy się dowiedzieć z tego stwierdzenia na temat ról ojców i matek?

Poproś uczestników, aby zajrzeli do dokumentu „Rodzina: Proklamacja dla świata", na stronie IV w książce *Małżeństwo i związki rodzinne: Podręcznik do studiowania dla uczestnika kursu* (zob. także stronę VIII w tym podręczniku). Przeczytaj z nimi poniższe zasady z siódmego akapitu Proklamacji:

„Według boskiego zamysłu, ojcowie mają przewodniczyć swoim rodzinom w miłości i prawości, i są odpowiedzialni za zapewnienie swoim rodzinom niezbędnych środków do życia i ochrony. Głównym obowiązkiem matek jest dbałość o duchowy i fizyczny rozwój dzieci. W tych świętych obowiązkach, ojcowie i matki, są zobowiązani pomagać sobie wzajemnie, jako równi partnerzy. Niepełnosprawność, śmierć lub inne okoliczności mogą wymagać przystosowania do konkretnej sytuacji".

Wyjaśnij, że ta lekcja i lekcja 11. dotyczą świętych ról ojców i matek. Mimo że jedna lekcja skupia się na rolach ojców, a następna dotyczy matek, obie odnoszą się do obojga rodziców, którzy „są zobowiązani pomagać sobie wzajemnie, jako równi partnerzy". Lekcje te są również przydatne dla tych samotnych rodziców, którzy z pomocą Pana robią wszystko, co w ich mocy, aby wypełniać obie role.

Ojcowie mają przewodzić z miłością i w prawy sposób.

Poproś uczestników, by skupili się na poniższym stwierdzeniu z proklamacji na temat rodziny: „Według boskiego zamysłu, ojcowie mają przewodniczyć swoim rodzinom w miłości i prawości". Wyjaśnij, że słowo *przewodzić* oznacza: prowadzić, kierować i wziąć odpowiedzialność za dobrobyt rodziny.

Podkreśl, że mężczyzna, wypełniając swój obowiązek przewodnictwa w domu, pracuje wspólnie ze swoją żoną. Howard W. Hunter, czternasty Prezydent Kościoła, udzielił takiej rady: „Mężczyzna posiadający kapłaństwo uważa swoją żonę za partnera w przewodzeniu domowi i rodzinie, z pełną wiedzą i całkowitym udziałem we wszystkich decyzjach, które są z tym związane. […] Poprzez boskie wyznaczenie, obowiązek przewodniczenia w domu spoczywa na posiadaczu kapłaństwa (zob. Mojżesz 4:22). Pan wyznaczył żonę, aby była towarzyszką dla mężczyzny — oznacza to towarzysza równego i niezbędnego w całkowitym partnerstwie. Sprawowanie przewodnictwa w prawy sposób wymaga wspólnego wzięcia odpowiedzialności przez męża i żonę — razem działacie z wiedzą i [bierzecie] udział we wszystkich sprawach rodziny. Mężczyzna działający samodzielnie lub nie zważający na uczucia i rady swojej żony, dotyczące kierowania rodziną, sprawuje niesprawiedliwe zwierzchnictwo" (w: Conference Report, paźdz. 1994, str. 68 lub *Ensign*, list. 1994, str. 50–51).

Dwunasty Prezydent Kościoła, Spencer W. Kimball, nauczał, że ojcowie „muszą przewodzić tak, jak Jezus Chrystus przewodzi Swojemu Kościołowi — w miłości, służbie, z delikatnością i poprzez przykład" (w: Conference Report, kwiec. 1976, str. 68 lub *Ensign*, maj 1976, str. 45).

- Dlaczego jest to ważne, aby ojcowie przewodzili z miłością i w prawy sposób?

  Służąc jako doradca w Radzie Prezydenta Kościoła, Prezydent Gordon B. Hinckley tak mówił do ojców: „Do was należy ten podstawowy i

niezaprzeczalny obowiązek: być głową rodziny. Nie jest to forma jakiejkolwiek dyktatury czy niesprawiedliwego zwierzchnictwa. Jest to nakaz, aby ojcowie zaspokajali potrzeby swoich rodzin. Te potrzeby to więcej niż pożywienie, ubranie i schronienie. Te potrzeby to prawe kierownictwo i nauczanie, zarówno poprzez przykład, jak i polecenie, a wszystko to oparte na bazie zasad uczciwości, prawości, służby, poszanowania praw innych i zrozumienia, że jesteśmy odpowiedzialni za to, co czynimy w tym życiu, nie tylko sobie nawzajem, lecz także Bogu w Niebie, który jest naszym Wiecznym Ojcem" (w: Conference Report, paźdz. 1993, str. 78–79 lub *Ensign*, list. 1993, str. 60).

Prezydent Howard W. Hunter powiedział: „Zachęcam was bracia, abyście pamiętali, że kapłaństwo jest jedynie prawą władzą. Zdobądźcie szacunek i zaufanie waszych dzieci, budując z nimi pełen miłości związek" (w: Conference Report, paźdz. 1994, str. 69 lub *Ensign*, list. 1994, str. 51).

Aby pomóc uczestnikom zrozumieć, co muszą zrobić ojcowie, aby duchowo przewodzić swoim dzieciom, poproś ich o przejrzenie strony 41 w książce *Małżeństwo i związki rodzinne: Podręcznik do studiowania dla uczestnika kursu*. Wraz z uczestnikami przeczytaj i omów poniższe stwierdzenie Ezry Tafta Bensona, trzynastego Prezydenta Kościoła:

„Pozwólcie, że z miłością w sercu, którą darzę ojców w Izraelu, zasugeruję dziesięć konkretnych sposobów, na jakie ojcowie mogą sprawować duchowe przewodnictwo nad swoimi dziećmi:

1. Udzielajcie błogosławieństwa ojcowskiego swoim dzieciom. Chrzcijcie i konfirmujcie swoje dzieci. Ustanawiajcie waszych synów do kapłaństwa. [Wydarzenia te] staną się ważnymi duchowymi doświadczeniami w życiu waszych dzieci.

2. Osobiście sprawujcie kierownictwo nad modlitwami rodzinnymi, codziennym czytaniem pism świętych i nad domowymi wieczorami rodzinnymi. Dzięki osobistemu zaangażowaniu, uświadomicie waszym dzieciom, jak ważne są te poczynania.

3. Ilekroć jest to możliwe, uczęszczajcie na spotkania kościelne razem jako rodzina. Rodzinne oddawanie czci pod waszym przewodnictwem ma zasadnicze znaczenie dla duchowego dobra waszych dzieci.

4. Zabierajcie swoje córki na wspólne eskapady i spędzajcie czas ze swoimi synami. Całą rodziną wyjeżdżajcie na kempingi i pikniki, na mecze piłkarskie i przedstawienia, występy szkolne i tym podobne. Obecność Taty ma ogromne znaczenie.

5. Stwórzcie zwyczaj organizowania rodzinnych wakacji, wycieczek i wyjść. Wasze dzieci nigdy tego nie zapomną.

6. Regularnie spotykajcie się z każdym z dzieci z osobna. Niech mówią o tym, o czym chcą mówić. Nauczajcie je zasad ewangelii. Nauczajcie je o tym, co ma prawdziwą wartość. Mówcie im, że je kochacie. Poświęcenie czasu waszym dzieciom uświadamia im, co jest dla Taty najważniejsze.

7. Uczcie wasze dzieci pracować i pokażcie im znaczenie pracy w wartościowym celu. Zakładanie funduszy na misję i edukację dla waszych dzieci pokazuje im, co jest dla Taty ważne.

8. Popierajcie dobrą muzykę, sztukę i literaturę w waszych domach. Domy, które mają w sobie ducha wytworności i piękna, na zawsze będą błogosławiły życie waszych dzieci.

9. Jeśli pozwala na to odległość, regularnie uczęszczajcie do świątyni ze swoją żoną. Wtedy wasze dzieci lepiej zrozumieją ważność małżeństwa w świątyni, przysiąg świątynnych i wiecznej rodziny.

10. Niech wasze dzieci zobaczą waszą radość i satysfakcję ze służby w Kościele. Może to stać się dla nich tak atrakcyjne, że i one także będą chciały służyć w Kościele i będą kochać królestwo" (w: Conference Report, paźdz. 1987, str. 62–63 lub *Ensign*, list. 1987, str. 50–51).

Ojcowie mają zapewnić swoim rodzinom środki niezbędne do życia i ochronę.

Przypomnij uczestnikom, że proklamacja na temat rodziny oświadcza, że ojcowie „są odpowiedzialni za zapewnienie swoim rodzinom niezbędnych środków do życia".

- Jakie są niektóre z doczesnych potrzeb życia? (Wśród odpowiedzi mogą być takie, jak: jedzenie, pieniądze, ubranie i schronienie). W jaki sposób ojcowie powinni zapewnić zaspokojenie tych potrzeb?

  Prezydent Howard W. Hunter powiedział: „Wy, którzy posiadacie kapłaństwo, z wyjątkiem niepełnosprawnych, jesteście odpowiedzialni za zaspokojenie doczesnych potrzeb swojej żony i dzieci. Żaden mężczyzna nie może przerzucić tego ciężaru na inną osobę, nawet na swoją żonę. Pan przykazał, że kobiety i dzieci mają prawo oczekiwać od mężów i ojców swojego utrzymania (zob. NiP 83; I List Pawła do Tymoteusza 5:8). […] Zachęcamy was, abyście zrobili wszystko, co w waszej mocy, aby wasze żony mogły pozostać w domu i zajmować się dziećmi, podczas gdy wy będziecie utrzymywać rodzinę, najlepiej jak umiecie" (w: Conference Report, paźdz. 1994, str. 69 lub *Ensign*, list. 1994, str. 51).

- Jakie są niektóre z duchowych potrzeb życiowych? (Wśród odpowiedzi mogą być takie, jak: miłość, codzienna modlitwa i studiowanie pism świętych, nauczanie ewangelii i obrzędy kapłańskie). Co mogą zrobić ojcowie, aby zaspokoić te potrzeby?

- W jaki sposób żona i dzieci mogą wspierać starania swojego męża i ojca o to, by je utrzymać?

Niech uczestnicy zapoznają się z poniższą radą z proklamacji na temat rodziny: „Ojcowie […] są odpowiedzialni za zapewnienie swoim rodzinom […] ochrony".

- Przed czym muszą być chronione rodziny?

- W jaki sposób mężowie i ojcowie mogą zapewnić ochronę swoim rodzinom?

  Prezydent Howard W. Hunter powiedział:

  „Prawy ojciec chroni swoje dzieci, poświęcając im swój czas i uczestnicząc w ich społecznych, edukacyjnych i duchowych działaniach i obowiązkach. […]

  Mężczyzna, który posiada kapłaństwo, przewodzi swojej rodzinie w uczęszczaniu do Kościoła, żeby poznali ewangelię i byli pod ochroną przymierzy i obrzędów. Chcąc cieszyć się błogosławieństwami Pana, musicie zaprowadzić w waszych domach porządek. Wraz ze swoją żoną tworzycie

duchową atmosferę waszego domu. Waszym najważniejszym obowiązkiem jest uporządkowanie własnego życia duchowego poprzez regularne czytanie pism świętych i codzienną modlitwę. Zabezpieczcie i szanujcie swoje kapłaństwo oraz przymierza świątynne, zachęćcie swoją rodzinę, aby czyniła to samo" (w: Conference Report, paźdz. 1994, str. 69 lub *Ensign,* list. 1994, str. 51).

- Wymieńcie znane wam przykłady ojców, którzy wypełniają swoje święte powinności.

Uwaga: Jeśli nauczasz tej lekcję osobno i nie planujesz nauczać lekcji 11., rozważ omówienie poniższego stwierdzenia z proklamacji na temat rodziny: „W tych świętych obowiązkach, ojcowie i matki, są zobowiązani pomagać sobie wzajemnie, jako równi partnerzy". Lekcja 11. zawiera treści pomocne dla omówienia tej prawdy (zob. stronę 60).

Podsumowanie

Kierując się podszeptem Ducha, złóż świadectwo o prawdach, które omawialiście podczas tej lekcji.

Odwołaj się do stron 40–43 w książce *Małżeństwo i związki rodzinne: Podręcznik do studiowania dla uczestnika kursu*. Zachęć uczestników do przypomnienia sobie doktryn i zasad omówionych w tej lekcji poprzez (1) wykorzystanie co najmniej jednej sugestii zawartej w części „Pomysły do wykorzystania" i (2) przeczytanie artykułu „Do ojców w Izraelu", Prezydenta Ezry Tafta Bensona. Podkreśl, że pary małżeńskie mogą czerpać wiele korzyści ze wspólnego czytania i dyskusji na temat artykułów w podręczniku do studiowania.

Przypomnij uczestnikom, aby przynieśli podręczniki do studiowania na następną lekcję.

Uświęcone role ojców i matek

Lekcja 11

Część 2: Rola matki

Cel

Pomóc uczestnikom, by zrozumieli, w jaki sposób matki wypełniają swoje święte role i w jaki sposób ojcowie i matki mogą pomóc sobie nawzajem, jako równi partnerzy.

Przygotowanie

1. Przejrzyj zasady w rozdziale „Obowiązki nauczyciela" (strony IX–XI w tym podręczniku). Poszukaj sposobów na zastosowanie tych zasad podczas przygotowania do nauczania.
2. Przeczytaj podtytuły lekcji, które przedstawiają w zarysie doktryny i zasady. W ramach przygotowania, rozważ, w jaki sposób możesz pomóc uczestnikom w stosowaniu się do tych doktryn i zasad. Postaraj się o przewodnictwo Ducha, by wiedzieć, co powinieneś podkreślić, by wyjść naprzeciw potrzebom uczestników kursu.
3. Przypomnij uczestnikom, żeby przynieśli na zajęcia swoje egzemplarze książki *Małżeństwo i związki rodzinne: Podręcznik do studiowania dla uczestnika kursu*.

Proponowany przebieg lekcji

Matki uczestniczą w dziele Bożym.

W ramach wprowadzenia do lekcji przeczytaj wraz z uczestnikami poniższe fragmenty z przemówienia Starszego Jeffreya R. Hollanda z Kworum Dwunastu Apostołów (*Małżeństwo i związki rodzinne: Podręcznik do studiowania dla uczestnika kursu*, str. 45):

„Pewna młoda matka napisała do mnie niedawno, że odczuwa niepokój z trzech powodów. Jednym z nich było to, że za każdym razem, gdy słuchała przemówień na temat macierzyństwa na stronie dla Świętych w Dniach Ostatnich 'LDS motherhood', martwiła się, ponieważ czuła, że nie spełnia wymagań czy w jakiś sposób nie podoła zadaniu. Drugą przyczyną było odczucie, że świat wymaga od niej, żeby nauczyła swoje dzieci czytania, pisania, projektowania wnętrz, łaciny, rachunków i surfowania po Internecie — właściwie wszystkiego, zanim dziecko powie coś tak niesłychanie zwyczajnego jak 'gu-gu'. Trzecim powodem było odczucie, że ludzie czasami traktują ją protekcjonalnie, czyniąc to prawie zawsze nieumyślnie, ponieważ rady, które otrzymywała, czy nawet komplementy, miały się nijak do jej poświęcenia, wysiłku umysłu, napięcia duchowego i emocjonalnego, trwających dzień i noc, długotrwałych, stawianych w nieskończoność żądań, którym trzeba umieć sprostać, gdy kobieta stara się i chce być taką matką, jaką Bóg ma nadzieję, że będzie.

Ale jest jedna rzecz, która sprawia, że idzie naprzód: 'W radości i w smutku, czasem poprzez łzy, wiem *w głębi serca, że wykonuję pracę Boga*. Wiem, że w swoim macierzyństwie jestem z Nim w wiecznym związku partnerskim. Jestem głęboko poruszona tym, że Bóg znajduje Swój nieskończony cel i sens w byciu rodzicem, pomimo że niektóre Jego dzieci doprowadzają Go do łez.

Przypominam sobie o tym — mówi — w czasie tych nieuniknionych trudnych dni, gdy wszystko wydaje się być trochę przytłaczające. Może to właśnie nasza nieporadność i niepokój kierują nas ku Niemu i w efekcie tym bardziej zwracają Jego uwagę ku nam. Może On potajemnie ma nadzieję, że *będziemy odczuwać* niepokój — powiedziała — i że *poprosimy* Go o pomoc. Wtedy, jak myślę, może On nauczać dzieci bezpośrednio, poprzez nas, bez sprzeciwu z naszej strony. Podoba mi się taka idea — podsumowała. — Daje mi nadzieję. Gdybym postępowała w prawy sposób wobec mojego Ojca w Niebie, może Jego przewodnictwo dla naszych dzieci byłoby niezakłócone. Może wtedy byłaby to *Jego* praca i *Jego* chwała w dosłownym znaczeniu tego słowa'" (w: Conference Report, kwiec. 1997, str. 47 lub *Ensign*, maj 1997, str. 36).

Zachęć tych, których uczysz, aby podzielili się odczuciami na temat tego, w jaki sposób matki uczestniczą w pracy Boga.

Głównym obowiązkiem matek jest dbałość o rozwój dzieci.

Niech uczestnicy otworzą książkę *Małżeństwo i związki rodzinne: Podręcznik do studiowania dla uczestnika kursu,* na stronie IV. Niech uczestnicy wypowiedzą się na temat poniższego oświadczenia, pochodzącego z siódmego akapitu proklamacji na temat rodziny: „Głównym obowiązkiem matek jest dbałość o duchowy i fizyczny rozwój dzieci".

- W jaki sposób matki dbają o duchowy i fizyczny rozwój dzieci? (Zachęć uczestników, aby podzielili się doświadczeniami, które ukazują dobry wpływ matek na dzieci. Następnie podziel się poniższą wypowiedzią).

  Starszy Richard G. Scott z Kworum Dwunastu Apostołów, powiedział: „Jako matki, które prowadzi Pan, tkacie materiał na charakter waszych dzieci, począwszy od nici prawdy, poprzez uważne kształcenie i godny przykład. Wpajacie w pełne zaufania umysły i serca waszych dzieci takie cechy, jak uczciwość, wiara w Boga, poczucie obowiązku, szacunek dla innych, uprzejmość, pewność siebie i pragnienie wkładu osobistego, pragnienie nauki i oddania. Żadne centrum opieki nad dziećmi nie jest w stanie tego zrobić. Jest to wasze święte prawo i przywilej" (w: Conference Report, paźdz. 1996, str. 102 lub *Ensign*, list. 1996, str. 74).

  Prezydent Boyd K. Packer, pełniący obowiązki Prezydenta Kworum Dwunastu Apostołów, zaobserwował: „Żadne nauczanie nie jest bardziej uduchowione, bardziej wzniosłe; żadne nauczanie nie równa się nauczaniu dzieci przez ich matkę" („Teach the Children", *Ensign*, luty 2000, str.16).

Aby przekazać więcej pomysłów na temat sposobów, na jakie matki mogą dbać o duchowy i fizyczny rozwój dzieci, niech uczestnicy otworzą książkę *Małżeństwo i związki rodzinne: Podręcznik do studiowania dla uczestnika kursu*, na stronach 47–48. Poproś ich, aby odszukali dziesięć rad Prezydenta Ezry Tafta Bensona na temat tego, co matki mogą robić, aby efektywnie spędzać czas z dziećmi. Gdy uczestnicy znajdą te rady, wypisz je na tablicy, tak jak jest to pokazane dalej. Przedyskutujcie korzyści płynące z podążania za każdą z tych rad.

1. Bądźcie zawsze dostępne.
2. Bądźcie prawdziwymi przyjaciółkami.
3. Czytajcie swoim dzieciom.
4. Módlcie się ze swoimi dziećmi.
5. Co tydzień organizujcie domowe wieczory rodzinne.
6. Jedzcie wspólnie posiłki.
7. Codziennie czytajcie pisma święte.
8. Spędzajcie czas w gronie rodzinnym.
9. Nauczajcie swoje dzieci.
10. Naprawdę kochajcie swoje dzieci.

Podkreśl, że prorocy w dniach ostatnich przedkładali pozostawanie matek w domu z dziećmi nad ich wstępowanie na ścieżkę kariery zawodowej. Podziel się poniższym stwierdzeniem Prezydenta Gordona B. Hinckleya, piętnastego Prezydenta Kościoła:

„Są kobiety (właściwie jest ich coraz więcej), które muszą pracować, by zaspokoić potrzeby swoich rodzin. Mówię do was, róbcie, co w waszej mocy. Mam nadzieję, że jeśli pracujecie na pełen etat, robicie to, by zaspokoić podstawowe potrzeby, a nie po prostu po to, by spełnić zachciankę posiadania kosztownego domu, zbytkownego samochodu i innych luksusów. Najwspanialszą pracą, jaką kiedykolwiek wykona matka, będzie dbanie o rozwój, nauczanie, podnoszenie, dodawanie odwagi i wychowywanie swoich dzieci w prawości i prawdzie. Nikt nie jest w stanie ich w tym zastąpić" (w: Conference Report, paźdz. 1996, str. 93 lub *Ensign*, list. 1996, str. 69).

- Jakich poświęceń może dokonać rodzina, aby stosować się do tej rady?

Kończąc tę część lekcji, możesz podzielić się jedną lub obiema poniższymi wypowiedziami:

Służąc jako doradca w Radzie Prezydenta Kościoła, Prezydent Gordon B. Hinckley powiedział: „Przypominam matkom całego świata o świętości waszego powołania. Nikt inny nie jest w stanie was w tym zastąpić. Nie ma większego obowiązku, nie ma żadnej obietnicy, która byłaby bardziej wiążąca niż ta, że wychowacie w miłości, pokoju i prawości tych, których powołałyście na świat" (w: Conference Report, paźdz. 1993, str. 79 lub *Ensign*, list. 1993, str. 60).

Przemawiając do matek, Starszy Jeffrey R. Holland powiedział: „Waszym udziałem jest wielka tradycja Ewy, matki całej ludzkiej rodziny, tej, która zrozumiała, że ona i Adam *muszą* upaść, aby 'ludzie mogli przyjść na świat' [2 Nefi 2:25], i aby mogli osiągnąć szczęście. Waszym udziałem jest wielka tradycja Sary, Rebeki i Racheli, bez których niemożliwe byłyby te wspaniałe, patriarchalne obietnice, dane Abrahamowi, Izaakowi i Jakubowi, które błogosławią nas wszystkich. Waszym udziałem jest wielka tradycja Loidy i Euniki [zob. II List Pawła do Tymoteusza 1:5] oraz matek 2000 młodych wojowników. Waszym udziałem jest wielka tradycja Marii, wybranej i powołanej przed przyjściem na ten świat, aby poczęła, nosiła i porodziła Samego Syna Boga. Dziękujemy wam wszystkim, włączając w to nasze własne matki, i mówimy wam, że nie ma nic ważniejszego na tym świecie niż uczestniczenie w tak bezpośredni sposób w pracy i chwale Boga, w dawaniu

doczesnego i ziemskiego życia Jego córkom i synom, aby nieśmiertelność i życie wieczne mogły nastąpić w celestialnych sferach na wysokości" (w: Conference Report, kwiec. 1997, str. 48 lub *Ensign*, maj 1997, str. 36; zob. także *Małżeństwo i związki rodzinne: Podręcznik do studiowania dla uczestnika kursu*, str. 46*)*.

Ojcowie i matki mają pomagać sobie wzajemnie jako równi partnerzy.

Uwaga: Jeśli nauczasz tej lekcji osobno i nie nauczałeś lekcji 10., możesz rozpocząć tę część lekcji wypowiedzią Prezydenta Boyda K. Packera ze str. 52–53 tego podręcznika.

Niech uczestnicy wypowiedzą się na temat poniższego oświadczenia pochodzącego z proklamacji Rodzina: „W tych świętych obowiązkach, ojcowie i matki, są zobowiązani pomagać sobie wzajemnie, jako równi partnerzy".

- Co oznacza dla męża i żony równe partnerstwo w ich obowiązkach?

Podkreśl, że mężowie i żony, którzy pracują razem jako równi partnerzy, są zjednoczeni w swoich wysiłkach. Będą wspierać się nawzajem i dzielić się swoimi siłami i talentami. Każda para małżeńska może otrzymać przewodnictwo Pana, dokonując wyboru, w jaki sposób wesprzeć drugą osobę w jej powinnościach. Mogą podejmować decyzje oparte na objawionych w boski sposób zasadach i mocnych stronach oraz zdolnościach każdego z partnerów.

- Co może zrobić mąż, aby wesprzeć żonę w jej obowiązkach dbania o rozwój dzieci?
- Co może zrobić żona, żeby wesprzeć męża w jego obowiązkach przewodzenia i utrzymania rodziny?
- Jakie znacie przykłady mężów i żon, którzy w efektywny sposób wspierają się nawzajem w dbałości o dzieci i nauczaniu ich?

Podsumowanie

Przeczytaj z uczestnikami Nauki i Przymierza 64:33–34.

- W jaki sposób ten fragment z pism świętych nawiązuje do obowiązków macierzyństwa i ojcostwa?

  Podkreśl, że ojcowie i matki naprawdę „kładą podwaliny wielkiego dzieła". Codzienne zadania wychowywania dzieci mogą się czasem zdawać małe i nie znaczące, ale „z małych rzeczy wynika to, co jest wielkie". Gdy ojcowie i matki współpracują, aby wypełnić swoje święte obowiązki, ich rodziny otrzymają od Pana wspaniałe błogosławieństwa.

Kierując się podszeptami Ducha, podziel się swoim przekonaniem o prawdach omawianych podczas lekcji.

Odwołaj się do stron 44–48 w książce *Małżeństwo i związki rodzinne: Podręcznik do studiowania dla uczestnika kursu*. Zachęć uczestników do ponownego przejrzenia doktryn i zasad zawartych w tej lekcji poprzez (1) podążanie za co najmniej jedną z sugestii w części „Pomysły do wykorzystania" i (2) lekturę artykułu „Ponieważ jest ona matką" Starszego Jeffreya R. Hollanda i „Do matek w Syjonie" Prezydenta Ezry Tafta Bensona. Zaznacz, że pary małżeńskie mogą czerpać wiele korzyści ze wspólnego czytania i dyskusji na temat artykułów w podręczniku do studiowania.

Nauczanie dzieci poprzez przykład i naukę

Lekcja 12

Cel

Pomóc uczestnikom w zrozumieniu, że rodzice są odpowiedzialni za nauczanie swoich dzieci poprzez przykład i naukę, a także, że powinni polegać na boskim natchnieniu we wszystkich swoich wysiłkach w nauczaniu.

Przygotowanie

1. W ramach przygotowań do nauczania spróbuj kierować się zasadami zawartymi w rozdziale: „Obowiązki nauczyciela" (strony IX–XI w tym podręczniku).
2. Przeczytaj podtytuły lekcji. Stanowią one przegląd doktryn i zasad zawartych w lekcji. W ramach swoich przygotowań, pomyśl o tym, w jaki sposób możesz pomóc uczestnikom w zastosowaniu tych doktryn i zasad. Postaraj się o przewodnictwo Ducha, by dowiedzieć się, co powinieneś zaakcentować, by wyjść naprzeciw potrzebom uczestników.
3. Jeżeli dostępna jest książka *Family Home Evening Resource Book* (31106), przestudiuj rozdział „Teaching by Example", na stronach 242–244. Możesz nawiązać do tego artykułu podczas lekcji.

Proponowany przebieg lekcji

Rodzice są odpowiedzialni za nauczanie swoich dzieci.

Podziel się poniższą historią opowiedzianą przez Prezydenta Gordona B. Hinckleya, piętnastego Prezydenta Kościoła:

„Niedługo po ślubie, zbudowaliśmy nasz pierwszy dom. Mieliśmy bardzo mało pieniędzy. Większość prac wykonałem sam. […] Projektowanie ogrodu należało całkowicie do mnie. Pierwszym z wielu drzew, jakie zasadziłem, była bezkolcowa miodowa robinia akacjowa. […] Był to dopiero wiechetek, miał może trzy czwarte cala średnicy. Był tak delikatny, że mogłem z łatwością wyginać go we wszystkich kierunkach. W ciągu następnych lat nie poświęcałem mu zbyt wiele uwagi.

Ale pewnego zimowego dnia, kiedy drzewo było ogołocone z liści, przypadkiem spojrzałem na nie przez okno. Zauważyłem, że pochylało się na zachód, było wykoślawione i chwiejne. Z trudem mogłem w to uwierzyć. Wyszedłem i zebrałem siły, żeby je wyprostować. Tyle że teraz pień miał prawie stopę średnicy. Nie miałem dość siły. […]

Kiedy zostało zasadzone, kawałek sznurka mógł je uchronić przed siłą wiatru. Bez większego problemu mogłem i powinienem był zapewnić ten sznurek. Ale nie zrobiłem tego i drzewo ugięło się pod naporem różnych sił" (*Teachings of Gordon B. Hinckley* [1997], str. 419–420).

- W jaki sposób doświadczenie Prezydenta Gordona B. Hinckleya odnosi się do obowiązku rodziców w kwestii nauczania dzieci? (Gdy uczestnicy omówią to pytanie, przeczytaj z nimi Przypowieści Salomona 22:6).

Nawiązując do swojego doświadczenia z drzewem, Prezydent Hinckley powiedział: „Wielokrotnie widziałem podobną rzecz u dzieci, których życie obserwowałem. Zdaje się, że rodzice, którzy powołali je na świat, niemalże zrzekli się swojej odpowiedzialności. Efekty tego były tragiczne. Kilka prostych kotwic dałoby im siłę, aby oprzeć się wpływom, które ukształtowały ich życie" (*Teachings of Gordon B. Hinckley,* str. 420).

Wyjaśnij, że Pan powierzył rodzicom święty obowiązek, aby nauczali swoje dzieci. Tej powinności nie wolno bagatelizować czy pozostawiać innym. Starszy M. Russell Ballard z Kworum Dwunastu Apostołów podkreślił:

„*Nie możemy* i *nie wolno nam* pozwolić na to, aby szkoła, społeczeństwo, telewizja czy nawet organizacje kościelne tworzyły system wartości naszych dzieci. Pan powierzył to zadanie matkom i ojcom. Jest to jedno z tych zadań, którego nie możemy uniknąć ani przekazać. Inni mogą pomóc, ale rodzice pozostają za to odpowiedzialni. Zatem musimy strzec świętości naszych domów, ponieważ to tam dzieci rozwijają swoje wartości, poglądy i nawyki codziennego życia" (w: Conference Report, kwiec. 1991, str. 106 lub *Ensign*, maj 1991, str. 79–80).

- Dlaczego jest to ważne, aby to rodzice nauczali swoje dzieci, zamiast zrzucać ten obowiązek na innych? Jakie zagrożenia pojawiają się, kiedy rodzicom nie udaje się wypełnić tego obowiązku.
- W jaki sposób członkowie dalszej rodziny, tacy jak dziadkowie, ciocie i wujkowie, mogą wesprzeć starania rodziców w nauczaniu dzieci?

Rodzice mogą otrzymywać natchnienie potrzebne do nauczania swoich dzieci.

Niech uczestnicy sięgną do Nauk i Przymierzy 42:14. Wyjaśnij, że ten werset zawiera ważną wskazówkę dla rodziców dotyczącą nauczania ich dzieci. Następnie przeczytaj z uczestnikami ten wers.

- Jaką wskazówkę można znaleźć w tym wersecie? (Musimy nauczać z Duchem). Co oznacza nauczanie z Duchem?

  Przeczytaj z uczestnikami 2 Nefi 32:5 i 33:1. Zaznacz, że Duch Święty może nam pomóc rozpoznać, co powinniśmy powiedzieć i zrobić. Kiedy rodzice nauczają zgodnie z podszeptami Ducha Świętego, Duch Święty niesie przesłanie do serc ich dzieci.

Podziel się następującą radą Prezydenta Gordona B. Hinckleya:

„Rodzice, kochajcie swoje dzieci. Miłujcie je. One są tak cenne. One są tak bardzo ważne. One są przyszłością. Potrzebujecie czegoś więcej niż własnej mądrości podczas wychowywania ich. Potrzebujecie pomocy Pana. Módlcie się o tę pomoc i podążajcie za boskim natchnieniem, które otrzymujecie" (w: Conference Report, paźdz. 1995, str. 120 lub *Ensign*, list. 1995, str. 89).

- Dlaczego rodzice potrzebują boskiego natchnienia w swoich staraniach w nauczaniu dzieci? Co mogą zrobić rodzice, aby zaprosić Ducha Świętego podczas nauczania dzieci?

Podziel się następującą historią opowiedzianą przez Starszego F. Enzio Busche'a z Kworum Siedemdziesiątych:

„Pewnego dnia, kiedy okoliczności zmusiły mnie do bycia w domu o nietypowej porze, przebywając w innym pokoju, byłem świadkiem, jak nasz jedenastoletni

syn, wracając ze szkoły, używał brzydkich słów wobec swojej młodszej siostry. Były to słowa, które mnie uraziły — słowa, o których użycie nigdy bym nie podejrzewał naszego syna. W pierwszym, naturalnym odruchu, odczuwając gniew, chciałem wstać i dopaść go. Na szczęście, musiałem przejść przez pokój i otworzyć drzwi, zanim do niego dotarłem, i pamiętam, że w czasie tych kilku sekund żarliwie modliłem się do mojego Ojca Niebieskiego, aby pomógł mi opanować sytuację. Poczułem spokój. Nie czułem już gniewu.

Nasz syn, zszokowany tym, że jestem w domu, był mocno wystraszony, kiedy do niego podszedłem. Ku swojemu zdziwieniu, usłyszałem, jak mówię: 'Witaj w domu, synu!' i wyciągnąłem rękę na powitanie. Następnie oficjalnym tonem poprosiłem go, aby usiadł obok mnie w pokoju gościnnym, żebyśmy porozmawiali. Słyszałem siebie, jak wyrażam swoją miłość do niego. Rozmawiałem z nim na temat bitwy, którą każdy z nas codziennie musi toczyć ze sobą.

Kiedy wyraziłem swoją wiarę w niego, rozpłakał się, wyznając, iż jest niegodny i potępiając się ponad miarę. Teraz moim zadaniem było umieszczenie jego wykroczenia w odpowiedniej perspektywie i pocieszenie go. Zstąpił na nas cudowny duch i skończyło się na tym, że obaj płakaliśmy, przytulając się z miłością, a także z radością. To, co mogło być katastrofalną konfrontacją pomiędzy ojcem i synem, stało się, dzięki pomocy sił wyższych, jednym z najpiękniejszych doświadczeń w naszym życiu, którego oboje nigdy nie zapomnieliśmy" (w: Conference Report, kwiec. 1982, str. 98–99 lub *Ensign*, maj 1982, str. 70).

- Co mogłoby się stać, gdyby ten ojciec podążył za impulsem i zareagował, okazując gniew?

Poproś uczestników, aby podzielili się doświadczeniami, kiedy Duch Święty poprowadził ich, aby nauczać lub pomóc dziecku w konkretny sposób — być może w sposób, jakiego pierwotnie nie planowali.

- Co mogą zrobić rodzice, aby przygotować się na przewodnictwo Ducha Świętego? (Po tym, jak uczestnicy omówią to pytanie, zachęć ich do przeczytania niektórych lub wszystkich z następujących fragmentów z pism świętych: Alma 17:2–3, NiP 11:21, 20:77; 121:45–46; 136:33).

Rodzice nauczają poprzez przykład i naukę.

Wyjaśnij, że rodzice nauczają swoje dzieci na dwa główne sposoby: poprzez swój przykład i poprzez swoje słowa.

- Na jakie sposoby przykład rodziców dodaje znaczenia ich słowom podczas nauczania dzieci?

  Niech uczestnicy przeczytają następujące oświadczenie wygłoszone przez Starszego Jamesa E. Fausta podczas jego służby w Kworum Dwunastu Apostołów (*Małżeństwo i związki rodzinne: Podręcznik do studiowania dla uczestnika kursu*, str. 50):

  „Kiedy rodzice starają się uczyć swoje dzieci, by unikały niebezpieczeństwa, nie jest wskazane, by mówili: 'Jesteśmy doświadczeni i mądrzy, dlatego możemy bardziej niż wy zbliżyć się do krawędzi przepaści'. Hipokryzja rodziców sprawia, że dzieci stają się cyniczne i nie wierzą w to, czego uczy się je w domu. Kiedy, na przykład, rodzice idą do kina na filmy, których nie pozwalają oglądać

swoim dzieciom, ich wiarygodność maleje. Jeśli oczekuje się od dzieci uczciwości, rodzice muszą być uczciwi. Jeśli oczekuje się od dzieci, że będą cnotliwe, rodzice muszą być cnotliwi. Jeśli oczekujecie, że wasze dzieci będą postępować zgodnie z nakazami honoru, wy musicie tak postępować" (w: Conferece Report, paźdz. 1990, str. 41 lub *Ensign*, list. 1990, str. 33–34).

- Co mogą zrobić rodzice, aby nauczać zasad ewangelii poprzez przykład?

  Podczas swej służby jako Przewodniczący Biskup, Biskup Robert D. Hales powiedział: „Kiedy myślę o […] relacjach w mojej własnej rodzinie, muszę powrócić do przykładu, który otrzymałem od moich własnych rodziców" (w: Conference Report, paźdz. 1993, str. 8 lub *Ensign*, list. 1993, str. 8). Poniższe wspomnienia pokazują, jak Biskup Hales uczył się od swoich rodziców:

  „Mój ojciec nauczył mnie szacunku do kapłaństwa. Podczas służby w Kapłaństwie Aarona, roznosiliśmy sakrament, używając do tego tacek sakramentalnych ze stali nierdzewnej, które z powodu rozlanej wody, często były pokryte osadem. Jako posiadacz Kapłaństwa Aarona, byłem odpowiedzialny za pomaganie w przygotowaniu sakramentu. Tata poprosił mnie, bym przyniósł do domu tace i razem czyściliśmy je wełną stalową, aż każda taca błyszczała. Kiedy roznosiłem sakrament, wiedziałem, że sprawiliśmy, że obrzęd sakramentu stał się odrobinę bardziej święty" (w: Conference Report, paźdz. 1993, str. 8 lub *Ensign*, list. 1993, str. 8).

  „Jestem wdzięczny za matkę, która była oddana swojemu mężowi i dzieciom — matkę, która nauczała poprzez przykład. Jestem wdzięczny za jej oddaną służbę w Stowarzyszeniu Pomocy przez ponad trzydzieści lat. W wieku szesnastu lat, po otrzymaniu prawa jazdy, miałem przywilej uczyć się od niej, gdy zabrała mnie ze sobą, kiedy asystowała biskupowi w opiekowaniu się biednymi i potrzebującymi" (w: Conference Report, kwiec. 1992, str. 90 lub *Ensign*, maj 1992, str. 65).

- Jakie sposobności mają rodzice, aby nauczać swoje dzieci poprzez słowa?

  Podczas gdy uczestnicy będą omawiać to pytanie, wyjaśnij, że rodzinna modlitwa, rodzinne studiowanie pism świętych i domowe wieczory rodzinne będą omawiane podczas lekcji 16. Oprócz tych sposobności do nauczania, wiele możliwości nauki pojawia się w nieplanowanym czasie, podczas codziennych wydarzeń. Te sposobności mogą stać się chwilami do nauczania o wielkiej mocy, ponieważ są ściśle związane z tym, czego akurat doświadczają dzieci. Ponieważ takie sposobności mogą pojawić się i zniknąć szybko, rodzice muszą je rozpoznać i być przygotowani, aby nauczać zasad, których ich dzieci są gotowe się uczyć.

- Jakie są niektóre z niezaplanowanych chwil do nauczania, które rodzice mogą wykorzystać? (Jeśli uczestnicy będą mieli trudności w odpowiedzi na to pytanie, możesz podzielić się poniższymi pomysłami, aby pobudzić dyskusję).

  Rodzice mogą znaleźć chwile do nauczania, kiedy dzieci mają pytania i zmartwienia, problemy z dogadaniem się z rodzeństwem czy przyjaciółmi, decyzje do podjęcia czy obawy co do poglądów prezentowanych w mediach. Inne sposobności do nauczania przychodzą, kiedy dzieci muszą uczyć się na własnych błędach, kiedy służą, kiedy muszą kontrolować swój gniew czy kiedy potrzebują pomocy w rozpoznaniu wpływu Ducha Świętego.

- W jaki sposób zwyczaje rodzinne, takie jak pora posiłku i pora snu, dostarczają sposobności do nauczania?
- W jaki sposób czas spędzony z dziećmi indywidualnie jest sposobnością do nauczania? Co mogą uczynić rodzice, aby spędzać czas indywidualnie z każdym ze swoich dzieci?
- Czego zdołaliście nauczyć dzieci podczas momentów niezaplanowanego nauczania?

Wyjaśnij, że następne cztery lekcje w tym kursie będą omawiały zasady, których rodzice powinni nauczać swoje dzieci oraz sposobności, które mają rodzice, aby nauczać.

Podsumowanie

Podkreśl, że kiedy rodzice szukają wskazówek Pana, On poprowadzi ich w ich staraniach, by nauczać dzieci. Rodzice muszą być pilni i stali w swoich wysiłkach, aby nauczać poprzez swój przykład i swoje słowa.

Kierując się podszeptami Ducha, złóż świadectwo o prawdach, które omawialiście podczas tej lekcji.

Odwołaj się do stron 49–54 w książce *Małżeństwo i związki rodzinne: Podręcznik do studiowania dla uczestnika kursu*. Zachęć uczestników do przypomnienia sobie doktryn i zasad omówionych w tej lekcji poprzez (1) wykorzystanie co najmniej jednej sugestii zawartej w części „Pomysły do wykorzystania" i (2) przeczytanie artykułów „Rodzicielstwo — największe wyzwanie na świecie" Starszego Jamesa E. Fausta oraz „Stół otoczony miłością" Starszego LeGranda R. Curtisa. Zaznacz, że pary małżeńskie mogą czerpać wiele korzyści ze wspólnego czytania i dyskusji na temat artykułów w podręczniku do studiowania.

LEKCJA
13

NAUCZANIE DZIECI ZASAD EWANGELII

Część 1

Cel

Pomóc uczestnikom, by zwiększyła się ich chęć i zdolność do nauczania dzieci podstawowych zasad i obrzędów ewangelii.

Przygotowanie

1. W ramach przygotowań do nauczania spróbuj kierować się zasadami zawartymi w rozdziale: „Obowiązki nauczyciela” (strony IX–XI w tym podręczniku).
2. Rozważ doktryny i zasady wypisane w podtytułach lekcji. W ciągu tygodnia zastanawiaj się, w jaki sposób nauczać tych doktryn i zasad. Postaraj się o przewodnictwo Ducha, by wiedzieć, co powinieneś podkreślić, by wyjść naprzeciw potrzebom uczestników kursu.

Proponowany przebieg lekcji

Nauczanie przez rodziców może pomóc dzieciom, aby pozostawały silne w wierze.

Przerysuj poniższe obrazki na tablicę.

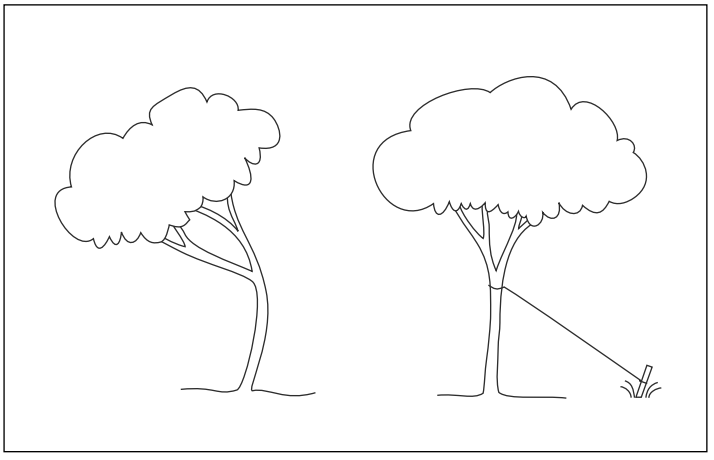

- Co przedstawiają te dwa obrazki? Czego te obrazki uczą o wychowywaniu dzieci?

  Jeśli uczestnikom trudno będzie odpowiedzieć na te pytania, przypomnij im historię Prezydenta Hinckleya o sadzeniu drzewa z lekcji 12. (Jeśli nauczasz tej lekcji osobno i nie nauczałeś lekcji 12., podziel się historią ze strony 61, zanim omówicie obrazki z tablicy).

  Drzewo po lewej przedstawia dziecko, które oddaliło się od ewangelii, ponieważ jego rodzice nie nauczali ewangelii w domu i nie żyli według jej zasad. Drzewo po prawej przedstawia dziecko, które uczy się ewangelii poprzez słowa i przykład rodziców. Kiedy wieją silne wiatry, młode drzewo, które jest nakierowywane przez sznurek, będzie rosło prosto. Podobnie dzieci częściej pozostają silne w wierze, jeśli ich rodzice nauczali ich prostych zasad ewangelii.

Przeczytaj z uczestnikami Nauki i Przymierza 68:25–28.

- Niech odpowiedzą, opierając się na tym fragmencie z pism świętych, jakie są wymagania Pana wobec rodziców w odniesieniu do nauczania dzieci. (Wypisz odpowiedzi uczestników na tablicy, tak jak to pokazano poniżej).

Wiara w Jezusa Chrystusa
Pokuta
Chrzest
Przyjęcie daru Ducha Świętego
Modlitwa
Cnotliwe życie przed Panem

- Dlaczego jest to ważne, aby rodzice nauczali swoje dzieci tych zasad i obrzędów, dopóki dzieci są małe?

  Kiedy Biskup Robert D. Hales służył jako Przewodniczący Biskup, wyjaśnił: „Dzieci, które są nauczane modlenia się i które modlą się ze swoimi rodzicami, kiedy są małe, częściej modlą się, kiedy są starsze. Ci, którzy są nauczani w młodości, aby kochać Boga i wierzyć, że On żyje, znacznie częściej kontynuują swój rozwój duchowy i zwiększają swoje uczucia miłości, kiedy dojrzewają" (w: Conference Report, paźdz. 1993, str. 10 lub *Ensign* list. 1993, str. 10).

Rodzice mają nauczać swoje dzieci podstawowych zasad i obrzędów ewangelii.

Użyj poniższych pytań, aby omówić sposoby, dzięki którym rodzice mogą pomóc swoim dzieciom w stosowaniu się do zasad wiary i pokuty oraz przygotowaniu się do chrztu i otrzymania daru Ducha Świętego. Prowadząc dyskusję, zachęć uczestników, aby podzielili się przykładami z własnego życia.

- Aby praktykować wiarę w Jezusa Chrystusa, musimy mieć właściwe zrozumienie Jego charakteru i cech. Co mogą zrobić rodzice, aby pomóc swoim dzieciom zrozumieć charakter i cechy Zbawiciela?
- Pokrótce przejrzyj opis uleczenia córki Jaira przez Jezusa (Ew. Mateusza 5:21–24, 35–43), przejęcia mosiężnych płyt przez Nefiego (1 Nefi 3:1–7). W jaki sposób te opisy z pism świętych pomagają dzieciom praktykować wiarę w Jezusa Chrystusa?
- W jaki sposób dzielenie się doświadczeniami z naszego życia może pomóc wzmocnić wiarę dziecka?

Zaznacz, że rodzice muszą szukać okazji, aby nauczać swoje dzieci, że wiara pomaga nam w czasie wyzwań i pośród trudów życia. Na przykład, kiedy dziecko ma trudności w szkole lub problem z przyjacielem, rodzice mogliby przeczytać z dzieckiem fragment z pism świętych, pomóc mu pomodlić się o przewodnictwo i pocieszenie, a następnie pomóc dziecku zrozumieć, w jaki sposób Pan zapewnia pomoc.

- Dlaczego jest to ważne, aby rodzice, podczas gdy starają się nauczać swoje dzieci o pokucie, szukali w życiu codziennym chwil dogodnych do nauczania?

  Wyjaśnij, że kiedy rodzice widzą, jak ich dzieci podejmują niemądre decyzje, mogą je zapytać, jakie są ich odczucia w odniesieniu do podjętych decyzji i co mogłyby zrobić inaczej. Mogą pozwolić, aby dzieci poprawiły błędy i jeśli to potrzebne, wyraziły żal przed Panem i tymi, którzy zostali urażeni czy zranieni. Rodzice mogą także pomóc swoim dzieciom uświadomić sobie szczęście i spokój, który przychodzi jako następstwo prawdziwej pokuty.

- Pokrótce przejrzyj historie nawrócenia Almy Młodszego (Mosjasz 27; Alma 36) i Anty-Nefi-Lehitów (Alma 23). W jaki sposób te relacje z pism świętych mogą pomóc dzieciom docenić błogosławieństwa pokuty i wybaczenia?

- Przejrzyj opis przymierza chrztu, czytając z uczestnikami Mosjasz 18:8–10 oraz Nauki i Przymierza 20:37. W jaki sposób rodzice mogą pomóc swoim dzieciom przygotować się do zawarcia i dochowania przymierza chrztu?

- Na jakie sposoby rodzice mogą pomóc swoim dzieciom, by z radością oczekiwały na chrzest i otrzymanie daru Ducha Świętego?

Rodzice powinni „uczyć swoje dzieci, aby się modliły i żyły cnotliwie przed Panem".

- Dlaczego przykład rodziców jest najwspanialszym nauczycielem w pomaganiu dzieciom, aby uczyniły modlitwę stałą częścią ich życia?

- Jakie są niektóre z zasad dotyczących modlitwy, oprócz ustanawiania przykładu, których rodzice mogą nauczać swoje dzieci? (Gdy uczestnicy odpowiedzą na to pytanie, przeczytaj i omów poniższe fragmenty z pism świętych i cytat. Zachęć uczestników, aby podzielili się doświadczeniami, które odnoszą się do tych nauk).

  a. List Jakuba 1:5–6 (Bóg da nam mądrość, jeśli będziemy Go prosić z wiarą).
  b. 2 Nefi 32:9 (Zawsze powinniśmy się modlić. Modlimy się do Ojca w imię Jezusa Chrystusa).
  c. Alma 37:37 (Kiedy radzimy się Pana we wszystkim, co czynimy, pokieruje nas On dla naszego dobra).
  d. 3 Nefi 18:19–21 (Kiedy modlimy się do Ojca w imię Jezusa Chrystusa, otrzymamy to, o co prosimy, jeśli jest to właściwe. Powinniśmy modlić się jako rodzina).
  e. Nauki i Przymierza 112:10 (Kiedy jesteśmy pokorni, Pan odpowie na nasze modlitwy).

  Starszy Dallin H. Oaks z Kworum Dwunastu Apostołów przemawiał na temat ważności używania „języka modlitwy". Powinniśmy używać słów i zwrotów innych, niż używamy w rozmowie z drugim człowiekiem. Powiedział, że dzieci mogą nauczyć się tego języka od swoich rodziców:

  „Uczymy się naszego ojczystego języka poprzez słuchanie tych, którzy się nim posługują. To także dotyczy języka, w którym zwracamy się do naszego Ojca Niebieskiego. Język modlitwy jest łatwiejszy i przyjemniejszy do nauki niż jakikolwiek inny język. Powinniśmy dać naszym dzieciom przywilej nauki tego języka poprzez słuchanie rodziców, gdy używają go w różnorodnych modlitwach odmawianych codziennie w naszych domach" (w: Conference Report, kwiec. 1993, str. 20 lub *Ensign,* maj 1993, str. 18).

- W jaki sposób rodzice mogą wykorzystać modlitwę rodzinną jako czas na nauczanie swoich dzieci?
- Co mogą zrobić rodzice, aby zachęcić swoje dzieci, by modliły się indywidualnie?
- Pan powiedział, że rodzice muszą nauczać swoje dzieci, aby „żyły cnotliwie" przed Nim (NiP 68:28). W jaki sposób rodzice mogą wykorzystać otoczenie domu i rodziny, aby zachęcić swoje dzieci, by „żyły cnotliwie przed Panem"? (Oto przykładowa odpowiedź: rodzice mogą uczyć swoje dzieci przestrzegania praw i obrzędów ewangelii i świadczenia o Bogu w każdych okolicznościach i we wszystkich miejscach).
- Co mogą zrobić dziadkowie i inni członkowie dalszej rodziny, aby pomóc rodzicom nauczać dzieci zasad ewangelii? W jaki sposób dobry przykład członków dalszej rodziny może pomóc dzieciom?

Podsumowanie

Zwróć uwagę, że Bóg nałożył na rodziców obowiązek, aby nauczali swoje dzieci zasad prawości. Zachęć uczestników, aby starali się żyć według zasad nauczanych w tej lekcji i określili, w jaki sposób mogą oni lepiej nauczać swoje dzieci tych zasad.

Kierując się podszeptem Ducha, podziel się swoim przekonaniami o prawdach omawianych podczas lekcji.

Odwołaj się do stron 55–59 w książce *Małżeństwo i związki rodzinne: Podręcznik do studiowania dla uczestnika kursu*. Zachęć uczestników do przypomnienia sobie doktryn i zasad omówionych w tej lekcji poprzez (1) wykorzystanie co najmniej jednej sugestii zawartej w części „Pomysły do wykorzystania" i (2) przeczytanie artykułu „Wzmacnianie rodzin: nasz święty obowiązek" Starszego Roberta D. Halesa. Zaznacz, że pary małżeńskie mogą czerpać wiele korzyści ze wspólnego czytania i dyskusji na temat artykułów zawartych w podręczniku do studiowania.

Lekcja
14

Nauczanie dzieci zasad ewangelii

Część 2

Cel

Pomóc uczestnikom, by zwiększyli swoje pragnienie i zdolności do nauczania dzieci współczucia, służby, uczciwości i szacunku do własności innych ludzi, radości płynącej z uczciwej pracy i czystości moralnej.

Przygotowanie

1. Przejrzyj zasady w rozdziale „Obowiązki nauczyciela" (strony IX–XI w tym podręczniku). Rozważ sposoby na zastosowanie tych zasad podczas przygotowań do nauczania.
2. Przeczytaj podtytuły lekcji. Stanowią one przegląd doktryn i zasad zawartych w lekcji. W ramach przygotowania rozważ, w jaki sposób możesz pomóc uczestnikom w stosowaniu się do tych doktryn i zasad. Postaraj się o przewodnictwo Ducha, by wiedzieć, co powinieneś podkreślić, by wyjść naprzeciw potrzebom uczestników kursu. Jeśli zaistnieje taka potrzeba, wykorzystaj dwie lekcje na nauczanie tych zasad.
3. Jeżeli dostępne są poniższe materiały, przejrzyj je i przynieś na zajęcia:
   a. Broszura *Dla wzmocnienia młodzieży* (34285 166).
   b. *A Parent's Guide* (31125).

Proponowany przebieg lekcji

Rodzice okazują miłość swoim dzieciom, kiedy je nauczają.

Podziel się poniższym doświadczeniem opowiedzianym przez Starszego Lorena C. Dunna, Siedemdziesiątego:

„W czasie gdy dorastaliśmy w małej społeczności, mój ojciec uznał za ważne nauczenie mojego brata i mnie zasady pracy. W rezultacie posłał nas do pracy na małej farmie na skraju miasta, gdzie się wychował. Prowadził lokalną gazetę, więc nie mógł spędzać z nami dużo czasu, za wyjątkiem wczesnych poranków i wieczorów. Było to dość odpowiedzialne zadanie dla dwóch nastolatków i czasem popełnialiśmy błędy.

Nasza mała farma była otoczona innymi farmami i pewnego dnia jeden z farmerów przyszedł do mojego ojca, żeby mu powiedzieć o rzeczach, które według niego robiliśmy źle. Mój ojciec uważnie go wysłuchał, a następnie powiedział: 'Jim, ty nie rozumiesz. Ja wychowuję chłopców, a nie krowy'. Po śmierci mojego ojca Jim opowiedział nam tę historię. Jakże wdzięczny byłem za ojca, który postanowił wychowywać chłopców, a nie krowy. Pomimo błędów, nauczyliśmy się pracować na tamtej małej farmie, i zdaje się, chociaż nie używali do tego wielu słów, że byliśmy ważniejsi dla Mamy i Taty niż krowy czy cokolwiek innego" (w: Conference Report, paźdz. 1974, str. 12 lub *Ensign,* list. 1974, str. 11).

- Co zrobiło na was wrażenie w tej historii?

Zaznacz, że Starszy Dunn i jego brat zawsze wiedzieli, że ich rodzicie ich kochali. Jednym ze sposobów okazywania miłości rodzicielskiej jest znalezienie czasu, aby pomóc dzieciom w nauce zasad ewangelii i zastosowaniu ich. Ta lekcja omawia, w jaki sposób nauczyć dzieci pięciu podstawowych zasad życia zgodnego z ewangelią: współczucia i służby, uczciwości, szacunku do własności innych ludzi, radości płynącej z uczciwej pracy i czystości moralnej.

Rodzice muszą uczyć dzieci współczucia i służby.

Wyjaśnij, że podczas Swojej służby Zbawiciel nauczał ważności kochania innych i służenia im. Nauczał tej zasady słowem i czynem.

- Jakie korzyści czerpią dzieci, które nauczyły się od swoich rodziców miłości i służby innym? (Poza zachęcaniem uczestników do wypowiedzi podziel się poniższymi przykładami).

  Prezydent Boyd K. Packer, pełniący obowiązki Prezydenta Kworum Dwunastu Apostołów, zaobserwował:

  „Przez lata obserwowałem pewną drogą siostrę, której służba dalece wykracza poza jakiekolwiek powołanie, aby nauczać czy przewodzić w Kościele. Ona widzi potrzebę i służy — nie mówi: 'Zadzwoń, jeśli potrzebujesz pomocy', a raczej: 'Jestem tutaj, co mogę zrobić?' Robi ona bardzo wiele niepozornych rzeczy, takich jak trzymanie czyjegoś dziecka na kolanach podczas spotkania czy zabieranie do szkoły dziecka, które spóźniło się na autobus. Zawsze wyszukuje nowe osoby w Kościele i podchodzi do nich, aby sprawić, że będą się czuły mile widziane. […]

  Nauczyła się tego ducha służby od swojej matki. Duch służby najlepiej przekazywany jest w domu. Musimy nauczać nasze dzieci poprzez przykład i mówić im, że niesamolubny duch jest niezbędny do szczęścia" (w: Conference Report, paźdz. 1997, str. 5 lub *Ensign,* list. 1997, str. 6).

  W pewnej rodzinie dziecko doświadczało trudności. Aby pomóc mu zmierzyć się z trudnościami, jego rodzice zachęcili je, aby każdego dnia wykonało jeden anonimowy akt służby dla członka rodziny. Pod koniec tygodnia dziecko mniej martwiło się się własnymi kłopotami i zaczęło cieszyć się błogosławieństwami i spokojem, które pojawiają się wtedy, gdy dbamy o innych.

- Czego możemy nauczyć się w domu na temat służby, czego nie nauczylibyśmy się gdziekolwiek indziej?

- Jakimi sugestiami możesz się podzielić, aby pomóc rodzicom nauczać swoje dzieci, jak służyć innym?

  Możesz zapisać odpowiedzi uczestników na tablicy. Zachęć uczestników, aby podzielili się przykładami z własnego życia. Poproś ich także, aby podzielili się pomysłami na służenie w rodzinie. Podczas prowadzenia dyskusji omów poniższe pomysły:

  a. Rodzice mogą dać przykład, służąc członkom rodziny, wypełniając zadania kościelne i wyciągając pomocną dłoń do innych.
  b. Mogą szukać dla swoich dzieci sposobności do służenia członkom rodziny i ludziom z otoczenia. Nawet bardzo małe dzieci mogą odczuwać radość służenia.

Rodzice muszą uczyć swoje dzieci uczciwości i szacunku do własności innych ludzi.

Podziel się następującą radą Prezydenta N. Eldona Tannera, który służył jako Pierwszy Doradca w Prezydium Kościoła:

„Nauczanie uczciwości rozpoczyna się w domu. Każdy z nas posiada coś na własność, co należy tylko do niego. Możemy i powinniśmy dzielić się takimi rzeczami, jak zabawki, gry i wzajemne służenie sobie, lecz mamy pieniądze, biżuterię czy ubrania, które są osobistą własnością każdego z nas i nie powinny być wzięte bez zgody właściciela. Dziecko, które szanuje taką uczciwość w domu, nie ma skłonności do łamania tej zasady poza domem. Z drugiej strony, brak takiego nauczania sprzyja okazywaniu braku szacunku dla praw i własności innych ludzi" (w: Conference Report, kwiec. 1978, str. 64 lub *Ensign,* maj 1978, str. 44).

- Co może się stać, jeśli dzieci nie są nauczane szanowania własności innych osób?
- W jaki sposób dzieci mogą uczyć się w domu bycia uczciwymi i szanowania własności innych osób? Kiedy rodzice powinni rozpocząć nauczanie swoich dzieci tych zasad?

Rodzice muszą nauczać dzieci na temat satysfakcji płynącej z uczciwej pracy.

Wyjaśnij, że przywódcy Kościoła często doradzali rodzicom na temat ważności uczenia dzieci pracy. Chociaż czasami nauczenie dzieci pracy jest trudne, rodzice powinni być wytrwali w tym wysiłku. Starszy L. Tom Perry z Kworum Dwunastu Apostołów radził: „Nauczanie dzieci radości płynącej z uczciwej pracy jest jednym z największych spośród wszystkich darów, który możemy im podarować" (w: Conference Report, paźdz. 1986, str. 78 lub *Ensign,* list. 1986, str. 62).

- Jaka jest wartość uczenia dzieci zasad pracy i pilności, kiedy są małe? W jaki sposób rodzice mogą pomóc swoim dzieciom nauczyć się pracować? (Podczas gdy uczestnicy będą omawiali to pytanie, zachęć ich, aby podzielili się przykładami z własnego życia. Możesz poddać następujące pomysły, aby pobudzić dyskusję).

  a. Niech przykładem pracy będzie dla dzieci radosne pomaganie przy pracach domowych.
  b. Przydzielcie dzieciom obowiązki, które są odpowiednie do ich możliwości.
  c. Znajdźcie czas na nauczenie dzieci, jak z powodzeniem wykonywać swoje obowiązki.
  d. Wyraźcie dzieciom wdzięczność za ich pomoc.

Przeczytaj jedno lub obie z poniższych wypowiedzi:

Prezydent Gordon B. Hinckley, piętnasty Prezydent Kościoła, radził: „Dzieci muszą pracować ze swoimi rodzicami — zmywać z nimi naczynia, razem myć podłogę, kosić trawniki, przycinać drzewa i krzewy, malować, naprawiać, czyścić i robić sto innych rzeczy, przy których nauczą się, że praca jest ceną czystości, postępu i dobrobytu" (*Teachings of Gordon B. Hinckley* [1997], str. 707).

Kiedy Starszy James E. Faust służył w Kworum Dwunastu Apostołów, nauczał: „Zasadniczą częścią uczenia dzieci zdyscyplinowania i odpowiedzialności jest nakłonienie ich, by nauczyły się pracować. […] Najlepszymi nauczycielami zasady pracy są sami rodzice. W moim przypadku praca stała się radością, kiedy

po raz pierwszy pracowałem u boku mojego ojca, dziadka, wujków i braci. Jestem pewien, że często było tak, iż bardziej ich irytowałem, niż pomagałem, lecz wspomnienia są miłe, a pobrane wówczas lekcje — cenne. Dzieci muszą nauczyć się odpowiedzialności i niezależności. Czy rodzice osobiście poświęcają czas na to, by pokazać, zademonstrować i wyjaśnić tak, aby dzieci — jak nauczał Lehi — '[same działały], a nie, żeby [podlegały] działaniu' (2 Nefi 2:26)?" (w: Conference Report, paźdz. 1990, str. 42 lub *Ensign,* list. 1990, str. 34; zob. także *Małżeństwo i związki rodzinne: Podręcznik do studiowania dla uczestnika kursu*, str. 51).

- Dlaczego ważne jest, aby dzieci pracowały wraz z rodzicami i innymi członkami rodziny? W jaki sposób wspólna praca wpływa na wzajemne relacje?
- Wymień niektóre korzyści płynące z uczciwej pracy. (Oto przykładowe odpowiedzi).

  a. Satysfakcja i radość z dobrze wykonanej pracy
  b. Poczucie sukcesu
  c. Wyszkolenie w istotnych umiejętnościach praktycznych
  d. Samorealizacja
  e. Satysfakcja materialna, na przykład dyplomy akademickie i korzyści finansowe
- W jaki sposób praca jest duchowym błogosławieństwem, jak również błogosławieństwem doczesnym?
- Co mogą zrobić rodzice, aby pomóc swoim dzieciom zarabiać pieniądze i mądrze je spożytkować? W jaki sposób rodzice mogą pomóc swoim dzieciom zrównoważyć pracę zarobkową innymi rodzajami pracy, takimi jak: praca w Kościele, praca szkolna i obowiązki w domu?
- Jakie niebezpieczeństwa wynikają z faktu, że rodzice pozwalają swoim dzieciom unikać obowiązku pracy?

  Starszy Neal A. Maxwell z Kworum Dwunastu Apostołów nauczał:

  „Ewangelia pracy jest częścią 'pełni ewangelii'. Praca misjonarska jest pracą, jakkolwiek bardzo radosną. Praca w świątyni jest pracą, także bardzo radosną. Niestety, garstka naszej niezadowolonej młodzieży pracuje efektywnie, ale głównie nad własnym zadowoleniem. […]

  Bądźcie czujni […], kiedy nadmiernie pragniecie, aby waszym dzieciom żyło się lżej, niż wam kiedykolwiek. Jednakże niechcący nie pogarszajcie sytuacji, nie wymagając od nich rozsądnej pracy jako części ich doświadczeń, tym samym izolując wasze dzieci od tych rzeczy, które pomogły wam stać się tym, kim jesteście!" (w: Conference Report, kwiec. 1998, str. 50 lub *Ensign,* maj 1998, str. 38).

Rodzice muszą uczyć dzieci prawa czystości moralnej.

Podkreśl, że rodzice mają obowiązek, aby nauczać swoje dzieci boskich norm czystości moralnej. Pomoże to dzieciom oprzeć się pokusom.

- Dlaczego rodzice powinni przejąć inicjatywę, aby mówić ze swoimi dziećmi o czystości moralnej i seksualności? Jakie są zagrożenia, kiedy rodzice nie przejmują takiej inicjatywy?

Zaznacz, że w dzisiejszym świecie dzieci nie mogą uniknąć usłyszenia o seksualności. Jednakże wiele z tego, co słyszą na świecie, promuje pogwałcenie świętej mocy prokreacji. Dzieci — a w szczególności nastolatki — potrzebują dokładnych informacji i prawdziwej doktryny odnoszącej się do tych tematów. Rodzice muszą pomóc im zdobyć siłę, aby oparły się kłamstwom, których naucza świat. Muszą uczyć dzieci planu Pana w odniesieniu do używania mocy prokreacji.

Zachęć członków, którzy są rodzicami, aby opowiedzieli o pomyślnych doświadczeniach, związanych z nauczaniem ich dzieci na te tematy. Zadawaj pytania dotyczące spostrzeżeń uczestników, ale także podziel się poniższymi zasadami:

Bardzo małe dzieci powinny otrzymać jasne i proste informacje na temat świętej natury ich ciał. Takie zrozumienie pomaga im obronić się przed ludźmi, którzy mogą próbować je wykorzystać. Gdy dzieci osiągają wiek dojrzewania, rodzice powinni dokładnie wytłumaczyć im zmiany, które nastąpią w ich ciałach. Powinni wyjaśnić, że dojrzewanie fizyczne jest normalne i jest częścią boskiego planu.

Rodzice powinni także pomóc swoim dzieciom zrozumieć, że seksualność jest dobra, kiedy jest używana w granicach wyznaczonych przez Pana, ale jest poważnym grzechem, kiedy używa się jej wbrew przykazaniom Pana. Nastolatki potrzebują jasnych wytycznych od swoich rodziców co do norm ustalonych przez Pana.

Pokaż broszurkę *Dla wzmocnienia młodzieży*. Wyjaśnij, że ta broszura stanowi doskonałą pomoc dla młodzieży i jej rodziców. Zawiera informacje na temat norm kościelnych dotyczących umawiania się na randki, języka, mediów, muzyki i tańca. Zachęć rodziców, aby przeczytali i omówili tę broszurę indywidualnie z każdym ze swoich dzieci, które jest we wczesnym okresie dojrzewania. Zapewnia ona rodzicom łatwy sposób na poruszenie tematów, które mogą być trudne do omówienia. Daje też młodzieży możliwość zadawania określonych pytań na temat norm związanych z moralnością. Podziel się następującym fragmentem ze stron 14–15 tej broszury:

„Bóg nakazał, aby święta moc prokreacji była wykorzystywana tylko między mężczyzną i kobietą, prawnie zaślubionymi jako mąż i żona. Intymna, fizyczna bliskość męża i żony jest czymś pięknym i świętym. Jest wyświęcona przez Boga dla prokreacji i wyrażania miłości między mężem a żoną: 'Dlatego opuści mąż ojca swego oraz matkę swoją i złączy się z żoną swoją, i staną się jednym ciałem' (I Ks. Mojżeszowa 2:24).

Ponieważ intymność seksualna jest tak święta, Pan wymaga samokontroli i czystości przedmałżeńskiej, jak również całkowitej wierności po ślubie. Kiedy chodzisz na randki, traktuj osobę, z którą się spotykasz, z szacunkiem i oczekuj od niej, że okaże taki sam szacunek wobec ciebie. Nigdy nie traktuj osoby, z którą się spotykasz, jako obiektu zaspokojenia swojego pożądania czy ego. Niewłaściwy kontakt seksualny może skutkować straceniem samokontroli. Zawsze kontrolujcie siebie i wasze odczucia fizyczne.

Pan w szczególności zabrania zachowań takich jak: wszelkie przedmałżeńskie związki seksualne, petting, perwersja seksualna (homoseksualizm, gwałt, kazirodztwo), masturbacja czy zajmowanie się sprawami seksu poprzez myśli, mowę czy uczynki. […]

Działania homoseksualne i lesbijskie są grzeszne i obrzydliwe w oczach Pana (zob. List do Rzymian 1:26–27, 31). Nienaturalne uczucia, łącznie z uczuciami skierowanymi do osób tej samej płci, są przeciwieństwem wiecznego planu Boga dla Jego dzieci. Jesteś odpowiedzialny za dokonywanie właściwych wyborów. Jeśli masz pociąg do osób tej samej lub odmiennej płci, pożądanie i lubieżne pragnienia mogą doprowadzić do znacznie poważniejszych grzechów. Wszyscy Święci w Dniach Ostatnich muszą nauczyć się kontrolować i dyscyplinować".

Pokaż *A Parent's Guide* i *Family Home Evening Resource Book*. Wyjaśnij, że te źródła często pomagają rodzicom, którzy starają się nauczać swoje dzieci o czystości moralnej. *A Parent's Guide* jest całkowicie poświęcony temu tematowi. *Family Home Evening Resource Book* porusza ten temat na stronach 253–260.

Podkreśl, że gdy rodzice rozmawiają ze swoimi dziećmi o seksualności, mogą zaświadczyć o czystości moralnej, która powadzi do radości i spokoju.

- Dlaczego jest to ważne, aby rodzice nie tylko nauczali o czystości moralnej, ale także byli jej przykładem? W jaki sposób rodzice mogą dać przykład czystości moralnej?

  Zaznacz, że dzieci mogą nauczyć się prawdziwych zasad czystości moralnej, obserwując, w jaki sposób ich rodzice traktują siebie nawzajem, na jaki rodzaj literatury i innych mediów pozwalają w domu i w jaki sposób mówią o świętej mocy prokreacji.

Podsumowanie

Zaznacz, że rodzice mają obowiązek nauczania swoich dzieci zasad prawości. Zachęć uczestników, aby starali się żyć według zasad nauczanych w tej lekcji i aby określili sposoby, na jakie mogą lepiej nauczać swoje dzieci tych zasad.

Kierując się podszeptem Ducha, podziel się swoim przekonaniami na temat prawd omawianych podczas lekcji.

Odwołaj się do stron 60–65 w książce *Małżeństwo i związki rodzinne: Podręcznik do studiowania dla uczestnika kursu*. Zachęć uczestników do przypomnienia sobie doktryn i zasad omówionych w tej lekcji poprzez (1) wykorzystanie co najmniej jednej sugestii zawartej w części „Pomysły do wykorzystania" i (2) przeczytanie artykułu „Uczcie dzieci" Prezydenta Boyda K. Packera. Zaznacz, że pary małżeńskie mogą czerpać wiele korzyści ze wspólnego czytania i dyskusji na temat artykułów w podręczniku do studiowania.

Lekcja 15

Dawanie dzieciom wskazówek, gdy podejmują decyzje

Cel

Nauczyć zasad, które pomogą rodzicom prowadzić swoje dzieci w podejmowaniu decyzji.

Przygotowanie

1. W ramach przygotowań do nauczania spróbuj kierować się zasadami zawartymi w rozdziale: „Obowiązki nauczyciela" (strony IX–XI w tym podręczniku).
2. Przeczytaj podtytuły lekcji. Stanowią one przegląd doktryn i zasad zawartych w lekcji. W ramach przygotowania rozważ, w jaki sposób możesz pomóc uczestnikom w stosowaniu się do tych doktryn i zasad. Postaraj się o przewodnictwo Ducha, by wiedzieć, co powinieneś podkreślić, by wyjść naprzeciw potrzebom uczestników kursu.
3. Jeżeli dostępna jest książka *Family Home Evening Resource Book* (31106), przestudiuj rozdział „Agency — The Key to Growth" na stronach 237–238 i „Reclaiming a Wayward Child" na stronach 252–253. Możesz nawiązać do tego artykułu podczas lekcji.
4. Przynieś na zajęcia mały kamyk. Użyjesz go w ostatniej części lekcji.

Proponowany przebieg lekcji

Dzieci potrzebują przewodnictwa, gdy podejmują decyzje.

Przeczytaj poniższy wiersz, którym podzielił się Prezydent Thomas S. Monson z Rady Prezydenta Kościoła podczas przemówienia na konferencji generalnej:

Stanął samotnie na rozstaju dróg,
Blask słońca muskał jego twarz.
— Wokół nieznany i obcy świat —
Przed nim zadanie — wyścigu trakt.
Lecz drogi biegły na zachód i wschód,
Która z nich lepsza, skąd wiedzieć mógł?
Więc wybrał tę, co wiodła go w dół,
Laur zwycięzcy minął go.
Gniew go oślepił, bo wiedział, że
Nikt na rozstaju nie zjawił się,
By mu pokazać, gdzie ma biec.

Innego dnia, na tych rozdrożach
Stanął młodzieniec pełen nadziei.
On także ruszył do biegu życia;
Bo także pragnął piękna i dobra;
Lecz był tam ktoś, kto drogę znał;
I wskazał mu, dokąd iść miał.
Zszedł więc ze ścieżki, co wiodła w dół,
Wygrał ten wyścig, zwieńczył go laur.

Teraz on kroczy prawości szlakiem,
Gdyż spotkał kogoś, kto na rozdrożu
Czekał, by wskazać mu drogę prawdy.
[cytowane z: *Central Christian Monitor* w: Conference Report, paźdz. 1993, str. 66–67 lub *Ensign,* list. 1993, str. 48]

Wyjaśnij, że dzieci i młodzież często stają na rozstaju dróg — są to momenty, kiedy muszą podjąć decyzje, które mogą mieć trwały wpływ na ich życie. Rodzice, którzy znają te drogi, powinni być z nimi, aby im pomóc dokonać prawych wyborów. Nawet jeśli rodzice nie mogą być ze swoimi dziećmi w momencie podejmowania decyzji, dzieci powinny mieć możliwość otrzymania wskazówek i polegania na podszeptach Ducha Świętego, pamiętając o naukach rodziców.

Rodzice mogą pomóc dzieciom korzystać z wolnej woli w prawy sposób.

Wyjaśnij, że wolna wola jest jednym z największych darów, jakie ma dla nas Ojciec Niebieski. Wolna wola to moc wyboru i działania na swój sposób. Dzięki niej możemy zdecydować, że chcemy podążać za Zbawicielem i otrzymać błogosławieństwa życia wiecznego (zob. 2 Nefi 2:25-28).

Przeczytaj z uczestnikami Nauki i Przymierza 58:27–28.

- Na jakie sposoby ten fragment odnosi się do rodziców, którzy pomagają swoim dzieciom w podejmowaniu decyzji?
- Jakie korzyści płyną z tego, że pozwalamy dzieciom podejmować decyzje?

Poniższy materiał przedstawia w zarysie zasady, które rodzice mogą stosować, aby pomóc swoim dzieciom korzystać z wolnej woli w prawy sposób. Omów je z uczestnikami.

Nauczajcie dzieci wielkiego planu szczęścia przygotowanego przez Ojca Niebieskiego.

Przeczytaj wraz z uczestnikami poniższy fragment z Księgi Almy 12:32:

„Po zaznajomieniu ich więc z planem odkupienia, Bóg dał im przykazania".

- Dlaczego jest ważne, że Bóg dał przykazania, *kiedy już* zaznajomił ich z planem odkupienia? W jaki sposób ten fragment nawiązuje do usiłowań rodziców, by zachęcić swoje dzieci do przestrzegania przykazań?

  Starszy Boyd K. Packer z Kworum Dwunastu Apostołów nauczał:

  „Młodzi ludzie zastanawiają się: 'dlaczego'? — Dlaczego przykazano nam, aby *robić* niektóre rzeczy, a niektórych *nie* robić? Wiedza o planie szczęścia […] odpowie młodym umysłom: 'dlaczego'. […]

  Nie będziecie ze [swoimi] dziećmi w czasie, gdy będą kuszone. W niebezpiecznych chwilach muszą polegać na swoich własnych zasobach. Jeśli będą potrafiły odnaleźć się w planie ewangelii, zostaną ogromnie wzmocnione.

  Plan wart jest tego, by o nim wciąż mówić. Wtedy pojęcie sensu życia, realności Odkupiciela i celu nadania przykazań na stałe pozostanie z nimi.

  Studiowanie przez nie ewangelii i ich życiowe doświadczenia przyczynią się do ciągle rosnącego świadectwa o Chrystusie, Zadośćuczynieniu, przywróceniu ewangelii" (*The Great Plan of Happiness* [przemówienie skierowane do nauczycieli religii, 10 sierpnia 1993], str. 3).

Dawajcie dzieciom jasne wytyczne oparte na zasadach ewangelii.

Wyjaśnij, że rodzice powinni dawać swoim dzieciom jasne wskazówki, jak podejmować decyzje. Na te starania składają się nauczanie ewangelii i ustanawianie norm zachowania w domu. Starszy Joe J. Christensen z Siedemdziesiątych nauczał:

„Nie bójcie się ustanawiać jasnych norm moralnych i dawać wskazówki. Powiedzcie 'nie', jeśli to konieczne. […] Uświadomcie [swoim dzieciom], że są pewne rzeczy, których, jako członkowie rodziny, po prostu nie robicie. Niektórzy rodzice wydają się niemal chorobliwie przejęci popularnością i akceptacją społeczną swoich dzieci i zgadzają się na wiele rzeczy, co do których rozsądek podpowiada im coś zupełnie innego, takie jak kosztowne zachcianki, nieskromne ubranie, późne powroty do domów, chodzenie na randki przed szesnastym rokiem życia, filmy dla dorosłych i tym podobne. Dzieci i rodzice mogą czuć się czasem osamotnieni w popieraniu prawych rzeczy. Oznacza to niekiedy samotne wieczory, przegapione imprezy i nieobejrzane filmy. Nie będzie to przyjemne. Lecz bycie rodzicem to nie konkurs popularności" (w: Conference Report, paźdz. 1993, str. 13 lub *Ensign* list. 1993, str. 11).

- Co mogą zrobić rodzice, aby ustanowić jasne moralne wytyczne dla swoich rodzin? (W trakcie dyskusji zachęć uczestników, aby podzielili się przykładami z własnego życia).

Przeczytaj z uczestnikami księgę Moroniego 7:15–19.

- Jaką radę daje nam ten fragment na temat odróżniania dobra od zła? Na jakie sposoby rodzice mogą zastosować ten fragment podczas ustanawiania wskazówek dla swoich dzieci?
- W jakich dziedzinach życia dzieci i młodzież potrzebują czasami pomocy w rozróżnieniu pomiędzy dobrem a złem? W jaki sposób rodzice mogą użyć rady z księgi Moroniego 7:15–19, aby pomóc dzieciom w podejmowaniu prawych decyzji?

Pomóżcie dzieciom rozpoznać wpływ Ducha Świętego.

Wyjaśnij, że w księdze Moroniego 7:15–19 jest mowa o świetle Chrystusa, które pomaga nam odróżnić dobro od zła. Oprócz podążania za światłem Chrystusa, możemy otrzymać wskazówki od Ducha Świętego, który „objawi [nam] wszystko, co [mamy] czynić" (2 Nefi 32:5) i pomoże nam „przekonać się o prawdzie wszystkiego" (Moroni 10:5). Gdy dzieci nauczą się rozpoznawać i podążać za podszeptami Ducha Świętego, otrzymają dalszą pomoc w podejmowaniu decyzji. Po tym jak dzieci otrzymały dar Ducha Świętego, rodzice mogą pomóc im rozwinąć pragnienie, aby były godne stałego towarzystwa Ducha.

Starszy Robert D. Hales z Kworum Dwunastu Apostołów opowiedział o tym, jak jego matka pomogła mu rozpoznać wpływ Ducha Świętego:

„Po moim chrzcie i konfirmacji, moja mama wzięła mnie na stronę i zapytała: 'Co czujesz?' W najlepszy sposób, w jaki umiałem, opisałem ciepłe uczucie spokoju, pocieszenia i szczęścia, które odczuwałem. Moja matka wytłumaczyła mi, że to, co odczuwam, to dar, który właśnie otrzymałem, dar Ducha Świętego. Powiedziała mi, że jeśli będę go godzien, będę mieć ten dar przy sobie nieustannie. To była ta chwila nauki, która żyje we mnie przez całe moje życie" (w: Conference Report, kwiec. 1999, str. 42 lub *Ensign*, maj 1999, str. 33).

- Co mogą zrobić rodzice, aby pomóc swoim dzieciom poczuć i rozpoznać wpływ Ducha Świętego? (Przykładowe odpowiedzi: rodzice mogą zachęcić swoje dzieci do studiowania pism świętych, słuchania uświęconej muzyki, przestrzegania przykazań i modlenia się ze szczerym zamiarem. Mogą także dzielić się ze swoimi dziećmi duchowymi doświadczeniami i wyrażać miłość do nich).

  Podkreśl, że ważne jest, aby rodzice popierali osobiste zwyczaje religijne swoich dzieci, takie jak indywidualne studiowanie pism świętych, modlitwa, post. Udział w rodzinnych praktykach religijnych jest ważny, ale nie jest wystarczający.

Dawajcie małym dzieciom możliwość podejmowania prostych decyzji.

Zaznacz, że rodzice mogą stworzyć małym dzieciom możliwość podejmowania decyzji. Mogą wybrać proste decyzje, proponując tylko dwie możliwości i upewniając się, że obydwa wybory są do przyjęcia. Na przykład, rodzic może powiedzieć: „Co chcesz założyć dzisiaj — niebieską czy czerwoną koszulkę?" lub „Czy chcesz posłuchać bajki, czy wolisz bawić się do czasu pójścia do łóżka?" Skoro rodzice zaproponowali taki wybór, powinni zaakceptować decyzję dziecka.

- W jaki sposób takie proste decyzje mogą pomóc dzieciom przygotować się na podejmowanie dalekosiężnych i trudnych decyzji w ich późniejszym życiu?

Pomóżcie dzieciom zrozumieć, że niektóre decyzje mają wieczne konsekwencje.

Wyjaśnij, że kiedy dzieci stawiają czoła trudnym decyzjom, takim jak: wybór zajęć w dniu Sabatu, wybór przyjaciół, decydowanie o edukacji, czy wybór kariery zawodowej, ważne jest, aby wiedziały, jak dokonywać wyborów opartych na prawdach ewangelii. Ważne jest, aby rozumiały, że ich decyzje mogą mieć wieczne konsekwencje. Rodzice muszą znaleźć czas na rozmowy na temat tych zasad, gdy dzieci są jeszcze bardzo małe.

- W jaki sposób rodzice mogą pokierować swoimi dziećmi, gdy dzieci pytają ich o radę? (Przykładowe odpowiedzi: rodzice mogą dzielić się własnym doświadczeniem, przypominać swoim dzieciom o przykazaniach Pana i pomagać dzieciom rozważać wieczne konsekwencje różnych wyborów).
- Jakie sytuacje mogłyby wymagać interwencji rodzica, kiedy dziecko podejmuje nieprawe decyzje?

  Poproś uczestników, by przeczytali następującą radę Starszego M. Russella Ballarda z Kworum Dwunastu Apostołów (*Małżeństwo i związki rodzinne: Podręcznik do studiowania dla uczestnika kursu*, str. 68):

  „Obowiązkiem rodziców jest interweniować w chwili, gdy widzą, że ich dzieci dokonują złych wyborów. Nie oznacza to, że rodzice mają odebrać dzieciom cenny dar wolnej woli. Jako że wolna wola jest darem danym przez Boga, ostateczny wybór tego, co dzieci zrobią, jak się będą zachowywać i w co będą wierzyć, zawsze będzie należeć do nich. Lecz jako rodzice musimy upewnić się, że rozumieją, jakie jest właściwe zachowanie i jakie będą konsekwencje, jeśli nadal będą podążać drogą nieprawości. Pamiętajcie, nie ma czegoś takiego jak niewłaściwa cenzura w domu. Filmy, czasopisma, telewizja, kasety wideo, Internet i inne media są 'gośćmi' i powinny pojawiać się w domach na nasze zaproszenie, kiedy są właściwe dla rodzinnej rozrywki. Sprawcie, aby wasz dom był przystanią spokoju i prawości. Nie pozwólcie, aby wpływy zła skaziły wasze

własne wyjątkowe duchowe środowisko. Bądźcie życzliwi, troskliwi, delikatni i taktowni w tym, co mówicie i w jaki sposób traktujecie siebie nawzajem. Wówczas oparte na normach ewangelii cele rodziny ułatwią podejmowanie dobrych decyzji" (w: Conference Report, kwiec. 1999, str. 114 lub *Ensign*, maj 1999, str. 87).

Rodzice powinni pozwolić dzieciom poznać konsekwencje płynące z podejmowania niemądrych decyzji.

Zaznacz, że chociaż czasem rodzice powinni interweniować, aby pomóc swoim dzieciom podjąć prawe decyzje, nie powinni interweniować, aby zapobiec konsekwencjom niemądrych decyzji swoich dzieci.

- Co może wyniknąć, kiedy rodzice chronią swoje dzieci przed konsekwencjami ich decyzji? Co dobrego może wyniknąć z pozwalania dzieciom na to, by doświadczyły naturalnych konsekwencji swych decyzji? (Zachęć uczestników, aby podzielili się przykładami z własnego życia. Następnie przeczytajcie poniższe wypowiedzi).

  Starszy Richard G. Scott z Kworum Dwunastu Apostołów powiedział: „Rodzice, nie popełniajcie błędu, jakim jest celowe interweniowanie, aby złagodzić lub wykluczyć naturalne konsekwencje świadomych aktów naruszania przykazań przez wasze dzieci. Takie działanie z waszej strony wzmacnia fałszywe zasady, otwiera drzwi do poważniejszych grzechów i zmniejsza prawdopodobieństwo pokuty" (w: Conference Report, kwiec. 1993, str. 43 lub *Ensign*, maj 1993, str. 34).

  Starszy Robert D. Hales nauczał: „Przyzwolenie na to, by dzieci uczyły się na swoich błędach, jest przerażające, ale ich chęć, by wybierać drogę Pana i wartości rodzinnych jest większa, gdy ten wybór pochodzi z ich wnętrza, niż kiedy staramy się wymóc to na nich. Pański sposób miłości i akceptacji jest lepszy niż droga siły i przymusu Szatana, w szczególności w procesie wychowywania nastolatków" (w: Conference Report, kwiec. 1999, sr. 43 lub *Ensign* maj 1999, str. 34).

Rodzice powinni okazywać niezachwianą miłość dzieciom, które zbłądziły.

Zaznacz, że nawet pomimo największych starań rodziców niektóre dzieci mogą podjąć decyzje, które zasmucą nie tylko je same, ale i innych. Rodzice nigdy nie mogą przestać kochać dzieci, które zbłądziły. Starszy Richard G. Scott powiedział:

„Niektórzy z was mają dzieci, które się nie słuchają was, wybierając zupełnie inne ścieżki. Ojciec w Niebie wielokrotnie doświadczył tego samego. Niektóre z Jego dzieci, dokonując wyborów, wykorzystały Jego dar wolnej woli wbrew Jego radom, lecz On nadal je kocha. Jednak jestem pewien, że On nigdy nie obwiniał Siebie za ich niemądre wybory" (w: Conference Report, kwiec. 1993, str. 43 lub *Ensign*, maj 1993, str. 34).

Kiedy Starszy Howard W. Hunter służył w Kworum Dwunastu, udzielił następującej rady rodzicom, którzy zrobili wszystko, co mogli, a jednak nie uniknęli smutku z powodu błędów dziecka:

„Rodzic odnoszący sukces to taki, który kocha, dokonuje poświęceń, który opiekuje się, naucza i troszczy się o potrzeby dziecka. Jeśli zrobiliście to wszystko, a wasze dziecko nadal jest krnąbrne, sprawia trudności, czy jest oddane sprawom

doczesnym, nadal możecie być rodzicem odnoszącym sukces. Być może są dzieci, które przyszły na świat i które stanowiłyby wyzwanie dla wszystkich rodziców w każdej sytuacji. Podobnie, może są inne dzieci, które błogosławiłyby i byłyby radością życia dla niemalże każdego ojca i matki" (w: Conference Report, paźdz. 1983, str. 94 lub *Ensign*, list. 1983, str. 65).

Daj uczestnikowi kamyk, który przyniosłeś na zajęcia (zob. „Przygotowanie", punkt 4.). Poproś uczestnika, aby umieścił kamyk dokładnie przed swoim okiem. Następnie poproś, aby opisał, co widzi. Przeczytaj poniższą analogię, którą podzielił się Starszy Richard G. Scott, gdy służył w Radzie Siedemdziesiątych:

„Kiedy biorę mały kamyk i umieszczam go bezpośrednio przed moim okiem, przybiera on postać wielkiego głazu. To wszystko, co widzę. Pochłania cała uwagę — jak problemy ukochanej osoby, które wypełniają całe nasze życie. Kiedy to, co możecie realnie uczynić, jest już zrobione, zostawcie resztę w rękach Pana i więcej się nie martwcie. Nie czujcie się winni z powodu tego, że nie możecie zrobić więcej. Nie marnujcie swojej energii na bezużyteczne martwienie się. Pan weźmie kamyk, który przesłania wam wzrok i wrzuci go pomiędzy wyzwania, którym będziecie stawiać czoła w swoim wiecznym postępie. Wtedy ujrzycie to z pewnej perspektywy. Z biegiem czasu usłyszycie podszepty i będziecie wiedzieli, jak nieść dalszą pomoc. Znajdziecie więcej spokoju i szczęścia, nie będziecie zaniedbywać innych, którzy was potrzebują i będziecie w stanie ofiarować większą pomoc dzięki tej wiecznej perspektywie" (w: Conference Report, kwiec. 1988, str. 70 lub *Ensign*, maj 1988, str. 60).

- W jaki sposób rodzice mogą okazać stałą miłość synowi czy córce, którzy zbłądzili? W jaki sposób mogą okazać taką miłość, nie pobłażając czynom syna czy córki?

Przeczytaj z uczestnikami Ew. Łukasza 15:11–32. Wyjaśnij, że ten fragment jest często nazywany przypowieścią o synu marnotrawnym, jednakże mógłby być traktowany jako przypowieść o kochającym ojcu.

- Czego możemy nauczyć się z tej przypowieści o wpływie, jaki może mieć miłość rodziców na krnąbrne dzieci?

  Służąc jeszcze jako pierwszy doradca w Radzie Prezydenta Kościoła, Prezydent Gordon B. Hinckley nauczał:

  „W historii ludzkich pokoleń zachowania zbuntowanych dzieci świadczyły o smutku i rozpaczy, ale nawet tam, gdzie był bunt, silne więzi życia rodzinnego dotykały i przyciągały tych zbuntowanych.

  Nie znam piękniejszej opowieści w literaturze niż tej opowiedzianej przez Mistrza i zapisanej w piętnastym rozdziale Ew. Łukasza. Jest to opowieść o porywczym i chciwym synu, który domagał się spadku, by go zmarnować aż do ostatniego grosza. Skruszony powrócił do swojego ojca, a ojciec jego, widząc go z daleka, podbiegł do niego, uściskał go, objął za szyję i pocałował" (w: Conference Report, kwiec. 1991, str. 95 lub *Ensign*, maj 1991, str. 72).

Podsumowanie

Podkreśl ważność przewodzenia dzieciom, gdy podejmują decyzje i pozwalania im na to, by się uczyły, widząc konsekwencje własnych czynów. Przypomnij uczestnikom, że Pan będzie błogosławił rodziców, którzy stale kochają swoje

dzieci i poświęcają im czas. Następnie przeczytaj poniższe stwierdzenie Biskupa Roberta D. Halesa, pochodzące z czasów, gdy służył jako Biskup Przewodniczący:

„Z pewnością rodzice popełnią błędy w procesie wychowywania, lecz poprzez pokorę, wiarę, modlitwę i studiowanie każda osoba może nauczyć się lepszych rozwiązań i przez to błogosławić życie członków obecnej rodziny i wprowadzać poprawne zwyczaje w życie pokoleń, które nadejdą" (w: Conference Report, paźdz. 1993, str. 10–11 lub *Ensign*, list. 1993, str. 10).

Kierując się z podszeptem Ducha, złóż świadectwo o zasadach, które omawialiście podczas tej lekcji.

Odwołaj się do stron 66–69 w książce: *Małżeństwo i związki rodzinne: Podręcznik do studiowania dla uczestnika kursu*. Zachęć uczestników do przypomnienia sobie doktryn i zasad omówionych w tej lekcji poprzez (1) wykorzystanie co najmniej jednej sugestii zawartej w części „Pomysły do wykorzystania" i (2) przeczytanie artykułu „Jak niedający się ugasić płomień" Starszego M. Russella Ballarda. Zaznacz, że pary małżeńskie mogą wiele zyskać, czytając i dyskutując wspólnie na temat artykułów w podręczniku do studiowania.

Modlitwa rodzinna, rodzinne studiowanie pism świętych i domowy wieczór rodzinny

Lekcja 16

Cel

Zachęcić rodziny, aby organizowały regularne modlitwy rodzinne, rodzinne studiowanie pism świętych i domowe wieczory rodzinne oraz aby nauczały ewangelii przy każdej z tych okazji.

Przygotowanie

1. W ramach przygotowań do nauczania spróbuj kierować się zasadami zawartymi w rozdziale: „Obowiązki nauczyciela" (strony IX–XI w tym podręczniku).
2. Rozważ doktryny i zasady wypisane w podtytułach lekcji. W ciągu tygodnia zastanów się nad sposobami nauczania tych doktryn i zasad. Postaraj się o przewodnictwo Ducha, by wiedzieć, co powinieneś podkreślić, by wyjść naprzeciw potrzebom uczestników kursu.
3. Jeżeli dostępne są poniższe materiały, przynieś na lekcję kilka z nich lub wszystkie. Przygotuj je do pokazania, gdy będziecie omawiać domowy wieczór rodzinny.
   a. Pisma święte.
   b. *Family Home Evening Resource Book* (31106).
   c. *Przewodnik dla rodziny* (31180 166).
   d. *Family Home Evening Video Supplement* (53276) i *Family Home Evening Video Supplement 2* (53277).
   e. *Zasady ewangelii* (31110 166).
   f. Czasopisma kościelne.
   g. *Nasze dziedzictwo: Krótka historia Kościoła Jezusa Chrystusa Świętych w Dniach Ostatnich* (35448 166).
   h. Podręczniki dla Kapłaństwa Melchizedeka i Stowarzyszenia Pomocy.
   i. Podręczniki do studiowania na kursach Doktryn Ewangelii.
   j. Broszura *„Dla wzmocnienia młodzieży"* (34285 166).
   k. Wydane przez Kościół opowieści na podstawie pism świętych, takie jak *Opowieści z Księgi Mormona* (35666 166).
   l. Zestaw „Ewangelia w malarstwie" (34730 166).
4. Jeśli chcesz przeprowadzisz ćwiczenia powtórzeniowe ze stron 88–89, przynieś na zajęcia kartkę papieru i długopis lub ołówek dla każdego uczestnika.

Proponowany przebieg lekcji

Dla każdej rodziny Świętych w Dniach Ostatnich modlitwa rodzinna, rodzinne studiowanie pism świętych i domowy wieczór rodzinny muszą stanowić najwyższy priorytet.

Powiedz o tym, że w lutym 1999 r. Rada Prezydenta Kościoła wysłała list do członków Kościoła na całym świecie. Ten list zawierał następującą radę:

„Zachęcamy rodziców i dzieci, by przypisali najwyższy priorytet modlitwie rodzinnej, domowemu wieczorowi rodzinnemu, studiowaniu i nauczaniu

ewangelii oraz właściwym zajęciom rodzinnym. Jakkolwiek inne powinności i zajęcia mogą być cenne i właściwe, nie można pozwolić, by zajęły miejsce obowiązków wyznaczonych przez Boga, które mogą być odpowiednio wypełnione wyłącznie przez rodziców i rodziny" (List od Rady Prezydenta Kościoła, 11 lutego 1999 r.).

- Dlaczego ta rada jest szczególnie ważna w dzisiejszych czasach?

Wyjaśnij, że niniejsza lekcja omawia to, co mogą zrobić rodzice, aby praktykować rodzinną modlitwę, studiowanie pism świętych i cotygodniowe domowe wieczory rodzinne.

Rodziny otrzymują wspaniałe błogosławieństwa, kiedy wspólnie się modlą.

Przeczytaj z uczestnikami 3 Nefi 18:21. Następnie podziel się następującą radą Prezydenta Gordona B. Hinckleya, piętnastego Prezydenta Kościoła:

„Niech każda rodzina w tym Kościele odmawia wspólną modlitwę. Ważne jest, aby modlić się indywidualnie, lecz cudowną rzeczą jest modlitwa rodzinna. Módlcie się do swojego Ojca w Niebie z wiarą. Módlcie się w imię Pana Jezusa Chrystusa. Nie ma lepszej rzeczy, którą możecie zrobić dla swoich dzieci, niż wyznaczanie ich do modlitwy rodzinnej, aby wyrażały wdzięczność za błogosławieństwa, które ich spotkały. Jeśli będą to robić, kiedy są małe, będą dorastać z duchem wdzięczności w swoich sercach" („Inspirational Thoughts," *Ensign,* sierp. 1997, str. 5).

- Co mogą zrobić rodziny, aby wprowadzić zwyczaj codziennej modlitwy rodzinnej? Jakie trudności napotkaliście podczas praktykowania codziennej modlitwy rodzinnej i co zrobiliście, żeby im zaradzić?
- Co mogą zrobić członkowie rodziny, aby sprawić, że czas modlitwy rodzinnej będzie dla nich ważny? (W ramach uzupełnienia odpowiedzi uczestników, podziel się niektórymi lub wszystkimi z poniższych rad).
  a. Rodzice mogą wykorzystać czas przed modlitwą, aby zapytać, czy jest coś szczególnego, za co rodzinna powinna podziękować Ojcu Niebieskiemu lub czy są jakieś sprawy, o których powinni pamiętać w modlitwie.
  b. Rodzice powinni dopilnować, żeby dzieci mogły regularnie odmawiać modlitwę rodzinną.
  c. Rodzina może pamiętać, aby modlić się za przywódców Kościoła, misjonarzy i członków rodziny, którzy potrzebują specjalnych błogosławieństw.
  d. Rodzice mogą wykorzystać czas modlitwy na naukę. Na przykład, ich wyrazy wdzięczności mogą podsycać podobne odczucia w ich dzieciach.
  e. Rodzice mogą wymieniać w modlitwach każde z dzieci po imieniu, tak by dzieci odczuły miłość, która płynie ku nim od Ojca Niebieskiego i ich ziemskich rodziców.
- Jakie błogosławieństwa otrzymałeś ty i twoja rodzina dzięki modlitwie rodzinnej?

Rodzinne studiowanie pism świętych pomaga rodzinom w zbliżaniu się do Boga.

Zapisz na tablicy następujące wyrażenia lub przeczytaj je na głos:

Zwiększone odczuwanie czci
Zwiększony szacunek i troska
Mniej sporów

Zdolność doradzania dzieciom z większą miłością i mądrością
Większa otwartość na rady rodziców
Zwiększona prawość
Zwiększona wiara, nadzieja i miłość bliźniego
Pokój, radość i szczęście

Poproś uczestników, aby po cichu zastanowili się nad następującym pytaniem:

- Co moglibyście zrobić, aby powyższe przymioty charakteryzowały wasz dom?

Powiedz, że Prezydent Marion G. Romney z Rady Prezydenta Kościoła zaświadczył, że wasze domy mogą być bardziej błogosławione wtedy, kiedy studiujecie pisma święte, w szczególności Księgę Mormona:

„Jestem pewien, że jeśli w naszych domach rodzice będą regularnie czytać Księgę Mormona w duchu modlitwy, zarówno sami, jak i ze swoimi dziećmi, duch tej wspaniałej księgi przeniknie nasze domy i ich mieszkańców. Zwiększy się duch czci, wzrośnie wzajemny szacunek i wzajemna troska. Ustanie duch sporu. Rodzice będą udzielać rad swoim dzieciom z większą miłością i mądrością. Dzieci będą chętniej przyjmować rady swoich rodziców i stosować się do nich. Zapanuje większa prawość. Wiara, nadzieja i miłość bliźniego — czysta miłość Chrystusa — będą obfitowały w naszych domach i w naszym życiu, przynosząc w ślad za tym pokój, radość i szczęście" (w: Conference Report, kwiec. 1980, str. 90 lub *Ensign*, maj 1980, str. 67).

Nawiązując do obietnic Prezydenta Romneya, Prezydent Ezra Taft Benson, trzynasty Prezydent Kościoła, powiedział: „Te obietnice — spotęgowana miłość i harmonia w domu, większy szacunek między rodzicami i dziećmi, zwiększona duchowość i prawość — nie są czczymi obietnicami, lecz świadczą dokładnie o tym, co miał na myśli Prorok Józef Smith, kiedy powiedział, że Księga Mormona pomoże nam zbliżyć się do Boga" (w: Conference Report, paźdz. 1986, str. 6 lub *Ensign,* list. 1986, str. 7).

Poproś uczestników, aby opowiedzieli o błogosławieństwach, których doświadczyli dzięki rodzinnemu studiowaniu pism świętych.

- Co robiliście, aby rodzinne studiowanie pism świętych było udane? Jakie napotkaliście trudności i co zrobiliście, żeby je pokonać? (W uzupełnieniu do odpowiedzi uczestników podziel się niektórymi lub wszystkimi z poniższych rad).

  a. Wspólnie ustalcie czas na codzienne rodzinne studiowanie pism świętych. To zazwyczaj jest najtrudniejsza część rodzinnego studiowania pism świętych. Jednakże, członkowie rodziny mogą szukać przewodnictwa Ducha podczas ustalania, co sprawdzi się najlepiej w ich sytuacji.
  b. Zastanówcie się nad ustaleniem konkretnego przedziału czasu lub określonej liczby wersetów, rozdziałów czy stron do przeczytania każdego dnia.
  c. Jeśli jest to możliwe, zapewnijcie każdemu członkowi własny zestaw pism świętych. Nawet dzieci, które nie potrafią jeszcze czytać, skorzystają na posiadaniu swoich własnych pism świętych. Rodzice mogą podarować swoim dzieciom pisma święte przy okazji chrztu, urodzin czy innych specjalnych okoliczności. Dzieci mogą też zarobić pieniądze na zakup własnych pism świętych.
  d. Czytajcie na zmianę, pomagając młodszym dzieciom, jeśli będzie to potrzebne. Po przeczytaniu jakiegoś fragmentu, przypomnijcie, co było w nim zawarte, ale w taki sposób, żeby młodsze dzieci mogły to zrozumieć.

e. Niech małe dzieci rysują obrazki przedstawiające opowieści z pism świętych. Na przykład, rodzina mogłaby stworzyć mural przedstawiający wizję Lehiego i drzewa życia.
f. Nauczcie się na pamięć ulubionych wersetów.
g. Czytajcie takie fragmenty z pism świętych, które dotyczą specjalnych okazji, na przykład Wielkanocy, Bożego Narodzenia, chrztu, ustanowienia kapłańskiego czy poświęcenia świątyni.
h. Wspólnie poszukajcie konkretnego zagadnienia ewangelii, używając do tego indeksu tematycznego czy słownika biblijnego.
i. Załóżcie zeszyt rodzinny do zapisywania pytań, celów czy odczuć związanych z czytaniem pism świętych.

Zaznacz, że jeśli gromadzenie rodziny na wspólne studiowanie pism świętych staje się trudne, rodzice powinni pamiętać, że ich wysiłki mogą mieć skutek trwalszy, niż to sobie wyobrażają. Siostra Susan L. Warner, która służyła jako druga doradczyni w generalnym prezydium Organizacji Podstawowej, powiedziała:

„W naszej rodzinie staraliśmy się organizować studiowanie pism świętych wcześnie rano. Lecz często byliśmy sfrustrowani, kiedy jeden z naszych synów narzekał i musieliśmy go błagać, by opuścił łóżko. A kiedy wreszcie przychodził, często kładł głowę na stole. Wiele lat później, kiedy służył na misji, napisał do domu list: 'Dziękuję, że nauczaliście mnie o pismach świętych. Chcę, żebyście wiedzieli, że przez ten cały czas, kiedy udawałem, że śpię, tak naprawdę słuchałem z zamkniętymi oczami'" (w: Conference Report: kwiec. 1996, str. 109 lub *Ensign* 1996, str. 79).

Domowe wieczory rodzinne pomagają rodzinom umocnić obronę przed ziemskimi wpływami.

Powiedz, że w 1915 roku, Prezydent Joseph F. Smith i jego doradcy w Radzie Prezydenta Kościoła poradzili rodzicom, żeby organizowali regularny „domowy wieczór". Miał to być czas dla rodziców na nauczanie swoich rodzin zasad ewangelii. Rada Prezydenta Kościoła napisała: „Jeśli Święci postąpią zgodnie z tą radą, obiecujemy, że przyniesie to wspaniałe błogosławieństwa. Wzrośnie miłość w domu i zwiększy się posłuszeństwo rodzicom. W sercach młodzieży Izraela rozwinie się wiara i zdobędzie ona moc do pokonania złych wpływów i pokus, które ich dręczą" (w: James R. Clark, zebr. w: *Messages of the First Presidency of The Church of Jesus Christ of Latter-day Saints,* 6 tomów [1965–1975], 4: 339).

Prezydent Gordon B. Hinckley opowiedział, w jaki sposób jego rodzice stosowali radę Prezydenta Smitha.

„W 1915 roku Prezydent Joseph F. Smith poprosił lud Kościoła o organizowanie domowych wieczorów. Mój ojciec powiedział, że tak uczynimy, więc grzaliśmy w salonie, gdzie stało wielkie pianino mamy i robiliśmy to, o co poprosił Prezydent Kościoła.

Jako dzieci byliśmy kiepskimi wykonawcami. W czasie zabawy potrafiliśmy robić różne rzeczy razem, ale dla każdego z nas z osobna próba zaśpiewania solo była podobna do oczekiwania, że lody nie roztopią się, leżąc na piecu. Na początku śmialiśmy się i czyniliśmy dowcipne uwagi na temat swoich występów. Jednak nasi rodzice nalegali. Śpiewaliśmy razem. Modliliśmy się wspólnie. W ciszy słuchaliśmy, kiedy mama czytała Biblię i opowieści z Księgi Mormona. Tata przywoływał historie z pamięci. […]

Dzięki tym prostym, krótkim spotkaniom, które odbywały się w salonie naszego starego domu, stało się coś cudownego, czego nie sposób opisać. Wzmocniła się nasza miłość do rodziców. Zwiększyła się miłość dla naszych braci i sióstr. Wzrosła nasza miłość do Pana. W naszych sercach rosła wdzięczność za proste uprzejmości. Miało miejsce wiele cudownych rzeczy, dlatego że nasi rodzice podążali za radą Prezydenta Kościoła. Dzięki temu nauczyłem się czegoś niezwykle cennego" (*Teachings of Gordon B. Hinckley*, [1997], str. 211–212).

Wyjaśnij, że każdy Prezydent Kościoła, poczynając od Prezydenta Joshepa F. Smitha, podkreślał ważność domowego wieczoru rodzinnego. W dzisiejszych czasach, Rada Prezydenta Kościoła radzi rodzinom, żeby organizowały domowe wieczory rodzinne w każdy poniedziałkowy wieczór.

Zaznacz, że domowy wieczór rodzinny zawsze powinien składać się z modlitwy rodzinnej i lekcji, którą może przedstawić rodzic lub jedno z dzieci. Rodzice mogą pomóc młodszym dzieciom przygotować i poprowadzić lekcje.

Wyjaśnij, że Kościół wyprodukował materiały, które mogą pomóc w przeprowadzaniu udanych domowych wieczorów rodzinnych. Pokaż kościelne materiały, które przyniosłeś na zajęcia (zob. „Przygotowanie", punkt 3.). Połóż szczególny nacisk na pozycję pt. *Family Home Evening Resource Book,* która jest szczególnie wartościowym narzędziem dla rodziców. Ta książka jest głównym kościelnym źródłem, które pomaga zaplanować i przeprowadzić domowe wieczory rodzinne. Zawiera lekcje i pomysły na zajęcia.

- Jakie inne zajęcia mogą wchodzić w skład domowych wieczorów rodzinnych oprócz modlitwy i lekcji? (Przykładowe odpowiedzi: gry, czytanie pism świętych, śpiewanie hymnów i piosenek, organizowanie narady rodzinnej i jedzenie smakołyków).
- W jaki sposób rodzice mogą wykorzystać domowy wieczór rodzinny, aby sprostać potrzebom rodziny? (Poproś uczestników o pomysły, ale także podziel się poniższym przykładem).

  Pewien ojciec opracowywał lekcje na domowe wieczory rodzinne poprzez indywidualną rozmowę ze swoimi dziećmi. Podczas rozmowy z nimi, często zadawał pytania dotyczące konkretnych problemów, takich jak: „Co w szkole mówią chłopcy o dziewczętach?" lub „Czy ktokolwiek kiedyś poruszał temat narkotyków?" Odpowiedzi, których udzielały dzieci, pomogły mu dostrzec, czego musiały się nauczyć i co należy przedyskutować. Wtedy on i jego żona siadali razem i planowali lekcje dostosowane do tych potrzeb. Dzieci lubiły dzielić się swoimi pomysłami i były przygotowane, aby stawić czoło sytuacjom w prawdziwym życiu.
- Co mogą zrobić rodzice, aby zachęcić każdego członka rodziny do uczestniczenia w domowym wieczorze rodzinnym?
- Jakie błogosławieństwa mogą zagościć w waszym domu dzięki organizowaniu domowego wieczoru rodzinnego?

Podsumowanie

Podkreśli, że codzienna modlitwa rodzinna i studiowanie pism świętych oraz cotygodniowe organizowanie wieczoru domowego wzmocni relacje rodzinne, ufortyfikuje świadectwa jej członków i przygotuje ich do stawiania czoła życiowym trudnościom.

Kierując się podszeptem Ducha, wyraź swoją miłość do swojej rodziny i złóż świadectwo o prawdach, które omawialiście podczas tej lekcji i całego kursu.

Odwołaj się do stron 70–74 w książce *Małżeństwo i związki rodzinne: Podręcznik do studiowania dla uczestnika kursu*. Zachęć uczestników do przypomnienia sobie doktryn i zasad omówionych w tej lekcji poprzez (1) wykorzystanie co najmniej jednej sugestii zawartej w części „Pomysły do wykorzystania" i (2) przeczytanie artykułów „Błogosławieństwa modlitwy rodzinnej" Prezydenta Gordona B. Hinckleya oraz „Byłem nauczany", Starszego L. Toma Perry'ego. Zaznacz, że pary małżeńskie mogą czerpać wiele korzyści ze wspólnego czytania i dyskutowania na temat artykułów w podręczniku do studiowania.

Dodatkowe materiały źródłowe

Rodzinne uczestnictwo w zdrowej rekreacji

Wyjaśnij, że oprócz modlitwy rodzinnej, rodzinnego studiowania pism świętych i domowego wieczoru rodzinnego zdrowa rekreacja może pomóc rodzinie rozwinąć silne więzi miłości i jedności. Rodzice powinni planować czas, kiedy rodzina może razem uczestniczyć w takich zajęciach. Prezydent Ezra Taft Benson udzielił rady: „Stwórzcie zwyczaj organizowania rodzinnych wakacji, wycieczek i wyjść. Wasze dzieci nigdy tego nie zapomną" (w: Conference Report, paźdz. 1987, str. 63 lub *Ensign*, list. 1987, str. 51).

- Jakie korzyści są wynikiem rodzinnego uczestnictwa w zdrowej rekreacji?

  Zastanów się nad przytoczeniem niektórych propozycji lub wykorzystaj swoje pomysły podczas dyskusji:

  a. Członkowie rodzin, którzy cieszą się ze wspólnych zajęć, rozwiną w sobie większą miłość i harmonię.
  b. Będą się dobrze razem bawić i zbudują relacje, które będą trwać przez całe ich życie.
  c. Dzieci znajdą przyjemność w spędzaniu czasu ze swoimi rodzicami i chętniej będą słuchać oraz podążać za radą swoich rodziców.
- Jakie macie wspomnienia z dzieciństwa ze wspólnych zajęć rodzinnych? Jaki wpływ miały te zajęcia na wasze życie?

Poproś uczestników, aby podzielili się pomysłami na zabawne, interesujące i warte wspomnień zajęcia, które niewiele lub nic nie kosztują.

Przejrzyj lekcje z części B z kursu „Małżeństwo i związki rodzinne"

Ta lekcja kończy część B kursu „Małżeństwo i związki rodzinne". Jeśli prowadziłeś cały kurs, rozważ użycie następującego ćwiczenia:

Daj każdemu z uczestników kartkę papieru oraz długopis lub ołówek. Poproś uczestników, żeby poświęcili trzy minuty na wypisanie doktryn i zasad, jakie zapamiętali z lekcji 9–16 tego kursu. Niech podkreślą doktryny czy zasady, które

miały dla nich największe znaczenie. Zachęć ich, aby przygotowali się na omówienie niektórych podkreślonych pozycji. Jeśli będą potrzebowali pomocy, użyj spisu treści ze stron V–VII w tym podręczniku lub omówienia tego kursu ze stron VII–VIII z książki *Małżeństwo i związki rodzinne: Podręcznik do studiowania dla uczestnika kursu*.

Po trzech minutach poproś każdego uczestnika o przeczytanie jednego punktu z jego listy i wyjaśnienie, dlaczego jest on dla niego szczególne ważny. Podsumuj spostrzeżenia uczestników na tablicy i podkreśl ważność każdej wypowiedzi. Następnie podziel się swoim spostrzeżeniem. Jeśli czas pozwoli, powtórz to ćwiczenie.

Podziękuj tym, których uczysz, za ich udział w tym kursie i zachęć ich do kontynuowania życia według doktryn i zasad, które omawiali w ciągu kursu. Zachęć ich także, by czytali co jakiś czas ze swoimi rodzinami dokument „Rodzina: Proklamacja dla świata" i podążali za jego radą w swoich domach.